Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Gniew do roku 2020

GNIEW, WRZESIEŃ 2016

Projekt jest współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu Państwa

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna

OPANUJ GNIEW

Unia Europejska Fundusz Spójności

opracowanie na zlecenie Gminy Gniew:

AMT Partner sp. z o.o.

ul. Jaśkowa Dolina 16 lok. 3

80-252 Gdańsk

www.amtpartner.pl

Spis treści

I. Delimitacja obszarów problemowych 4

1. Wstęp 4
2. Kontekst strategiczny 5
3. Charakterystyka Miasta 14
4. Delimitacja obszaru zdegradowanego w przestrzeni Miasta 17
5. Identyfikacja zróżnicowania wewnątrzmiejskiego miasta w jednostkach urbanistycznych 29
6. Wyniki delimitacji i wskazanie obszaru zdegradowanego 32
7. Wybór obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 46

II. Program rewitalizacji 48

1. Diagnoza obszaru 48
2. Wizja stanu pożądanego i planowanych efektów procesu rewitalizacji 73
3. Cele szczegółowe rewitalizacji oraz założenia procesu 74
4. Narzędzia realizacji celów 78
5. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych 84
6. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji oraz system budowania i wspierania partnerstwa 88

Załączniki

Załącznik nr 1 Raport z konsultacji społecznych na etapie diagnozy 90

Załącznik nr 2 Raport z konsultacji społecznych na etapie wyboru obszaru zdegradowanego i rewitalizacji 100

Załącznik nr 3 Indykatywny plan finansowy i zakres projektu zintegrowanego 110

I. Delimitacja obszarów problemowych

1. Wstęp

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Gniew do 2020 roku realizowany jest w oparciu o treść Uchwały Nr XX/151/16 z dnia 04 maja 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew na lata 2016 – 2020 oraz Uchwały Nr XXIII/174/16 Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz ustaleniu prawa pierwokupu.

Na podstawie wskazanych wyżej uchwał usankcjonowano wybór obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, którego uzasadnienie znajduje się w kolejnych rozdziałach dokumentu. *Diagnoza obszarów zdegradowanych i rewitalizacji* stanowi zatem podsumowanie I etapu planowania procesów rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych miasta Gniew.

Dokument zawiera analizę struktury miasta w podsystemach społecznym, gospodarczym i przestrzennym, uwieńczoną wskazaniem obszarów zdegradowanych miasta, na których w sposób szczególny kumulują się negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze. Wskazane obszary przeznaczone zostaną do objęcia Lokalnym Programem Rewitalizacji, przedstawiającym rozwiązania konkretnych problemów zidentyfikowanych na obszarach zdegradowanych miasta, integrując jednocześnie różne źródła finansowania przedsięwzięć mogących oddziaływać na poprawę stanu istniejącego zarówno bezpośrednio, jak i w sposób pośredni, w tym:

- środki funduszy strukturalnych;
- środki wsparcia krajowego;
- środki własne miasta.

2. Kontekst strategiczny

Rewitalizacja jest to kompleksowy, zaplanowany proces przemian społecznych, przestrzennych i gospodarczych, realizowany na obszarze dotkniętym zjawiskami kryzysowymi. Proces prowadzi do przywrócenia atrakcyjności tego obszaru dla mieszkańców, przedsiębiorców, pracujących lub odwiedzających (odbiorców usług dostępnych na tym terenie), z korzyścią dla całej społeczności miasta. Rewitalizacja rozumiana jako kompleksowy i skoordynowany proces przemian zachodzących na obszarach zdegradowanych miasta jest istotnym elementem jego polityki, której wyrazem jest programowanie operacyjne wyrażone zapisami Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji to wieloletni program operacyjny, podrzędny w stosunku do strategii rozwoju gminy, przyjęty i koordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego. Ma na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego lub obszarów zdegradowanych, realizowany jest zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł.

Lokalny Program Rewitalizacji przedstawia rozwiązania konkretnych problemów społeczno-gospodarczych zidentyfikowanych na obszarach zdegradowanych miasta. Integruje różne źródła finansowania przedsięwzięć mogących oddziaływać na poprawę stanu istniejącego zarówno bezpośrednio, jak i w sposób pośredni, w tym: środki wsparcia międzynarodowego, środki wsparcia krajowego i środki własne gminy.

Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast stanowi jeden z głównych zakresów interwencji dedykowanej ośrodkom miejskim, skupiony wokół Celu Operacyjnego 2.2 Wysoki poziom kapitału społecznego *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020* oraz Priorytetu 2.3 Przestrzeń dla aktywności *Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie aktywności zawodowej i społecznej Aktywni Pomorzanie*. Realizowana na obszarach zdegradowanych szczególna interwencja o charakterze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, będzie współfinansowana ze środków europejskich wzmacniając wysiłki zmierzające do wypełnienia zaleceń Wspólnoty i zobowiązań Polski względem Unii Europejskiej.

Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów miast będzie realizowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 poprzez formułę **projektu zintegrowanego**, umożliwiającą łączenie komplementarnych przedsięwzięć realizowanych w ramach różnych osi priorytetowych.

Projekt zintegrowany – są to co najmniej dwa projekty powiązane ze sobą tematycznie w ramach wspólnego celu, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ich realizacji. Przyjęcie formuły projektu zintegrowanego ma na celu zapewnienie spójności i efektywności podejmowanych działań oraz zapewnienie komplementarności pomiędzy finansowanymi z EFS i EFRR przedsięwzięciami. Realizowane projekty winny stanowić odpowiedź na konkretne, indywidualne problemy społeczne, gospodarcze i przestrzenne zidentyfikowane na etapie obszarów zdegradowanych miasta. Działania społeczne mają decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych warunkując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Lokalny program rewitalizacji w świetle dokumentów strategicznych poziomu krajowego i wojewódzkiego

Krajowa Polityka Miejska

Podstawowym celem *Krajowej Polityki Miejskiej* jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania równoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Wszystkie miasta powinny być dobrym miejscem do życia, z dostępem do wysokiej jakości usług z zakresu ochrony zdrowia, edukacji, transportu, kultury i administracji publicznej. Podstawę prac nad *KPM* stanowią Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020, które Rada Ministrów przyjęła 16 lipca 2013 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przedstawiło pierwszy projekt KPM w marcu 2014 r.

Nowa polityka regionalna Polski (wyrażona w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie) oraz polityka przestrzenna (wyrażona w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030) wprowadziły nowe podejście do rozwoju – tzw. *zintegrowane podejście terytorialne*. Podejście to integruje działania różnych podmiotów w różnych sferach, mówi także o potrzebie i korzyściach z dopasowywania polityk publicznych do potrzeb i potencjałów różnych obszarów. Wyrazem realizacji tego zintegrowanego podejścia terytorialnego wobec polskich obszarów miejskich jest Krajowa Polityka Miejska.

Tematyka Koncepcji i jej cele stanowią rozwinięcie adekwatnych celów i treści polityki regionalnej i polityki przestrzennej. KPM koncentruje się na najważniejszych kwestiach i wyzwaniach. Pogrupowane są one w 10 wątkach tematycznych:

A. Kształtowanie przestrzeni;
B. Partycypacja społeczna;
C. Transport i mobilność miejska;
D. Niskoemisyjność i efektywność energetyczna;
E. Rewitalizacja;
F. Polityka inwestycyjna;
G. Rozwój gospodarczy;
H. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu;
I. Demografia;
J. Zarządzanie obszarami miejskimi.

Cel strategiczny Krajowej Polityki Miejskiej 2023 to w**zmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców**. Jest on powiązany z celami dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

Cel strategiczny można opisać celami szczegółowymi, których realizacja ma sprawić, że polskie miasta będą:

I. **Sprawne**

Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych. Szczególną troską należy objąć wypracowanie optymalnych mechanizmów współpracy w miejskich obszarach funkcjonalnych, rozwijanie mechanizmów partycypacji i upowszechnianie partnerskiego udziału społeczeństwa w rozwoju miast.

II. **Zwarte i zrównoważone**

Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji. Miasto zwarte powinno być odpowiedzią na ważne wyzwanie stojące przed miastami, jakim jest żywiołowy i chaotyczny rozwój rozproszonej zabudowy. Idea miasta zwartego związana jest także z aspektami środowiskowymi (ochrona środowiska naturalnego, dbałość o zasoby ziemi i jakość krajobrazu).

III. **Spójne**

Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich. Odnowa i rewitalizacja obszarów najbardziej problemowych powinna stanowić element całościowej polityki miasta i powinna być prowadzona w oparciu o wypracowaną wizję jego stanu docelowego.

IV. **Konkurencyjne**

Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia. Poprawie konkurencyjności, szczególnie dużych ośrodków miejskich służą przede wszystkim: stymulowanie wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw (współpraca biznes-nauka), wzmocnienie sieciowej współpracy miast z innymi ośrodkami oraz obszarem regionu (otoczeniem).

V. **Silne**

Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej, w tym na niektórych obszarach wiejskich poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu. Konieczne jest wspieranie siły rozwojowej miast subregionalnych i lokalnych ośrodków wzrostu poprzez wzmacnianie siły gospodarczej z równoczesnym podnoszeniem jakości życia.

Tabela 1 Obszary realizacji celów szczegółowych polityki miejskiej – macierz wątków tematycznych

CELE / WĄTKI TEMATYCZNE	I Miasto sprawne	II Miasto zwarte i zrównoważone	III Miasto spójne	IV Miasto konkurencyjne	V Miasto silne
Kształtowanie przestrzeni	+ +	+ + +	+ +	+ +	++
Partycypacja publiczna	+ + +	+	++	++	++
Transport i mobilność miejska	+ +	+ + +	+ +	+ +	+
Niskoemisyjność i efektywność energetyczna	+	+ + +	++	+ +	++
Rewitalizacja	+	+ +	+ + +	+ +	+ +
Polityka inwestycyjna	+ +	+ +	++	+ + +	+ + +
Rozwój gospodarczy	++	+	+ +	+ + +	+ + +
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	++	+ + +	+	+	+
Demografia	+ + +	+ +	++	+	+ + +
Zarządzanie obszarami miejskimi	+ + +	+ +	+	+ +	+ +

Źródło: Krajowa Polityka Miejska 2023

Najważniejsze kwestie, na które w dokumencie Koncepcji szczególnie zwraca się uwagę to:

- przeciwdziałanie tzw. żywiołowej suburbanizacji, czyli „rozlewaniu się miast", przez promowanie idei miasta zwartego,
- zrównoważone inwestowanie w miastach, z preferencją dla wcześniej zagospodarowanych terenów i duży nacisk na potrzeby kompleksowej rewitalizacji miast, składającej się z komponentów infrastrukturalnych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych;
- silne akcentowanie partycypacji społecznej i udziału mieszkańców oraz innych „użytkowników" miast w planowaniu i realizacji ich rozwoju;
- potrzeba odpowiedzi w wielu sektorach na problemy demograficzne polskich miast;
- konsekwentne dążenie do osiągnięcia zrównoważonej mobilności w obszarach miejskich;
- rozwijanie wielopoziomowej współpracy w zarządzaniu obszarami miejskimi (miastami wraz z ich tzw. obszarami funkcjonalnymi);
- dążenie do racjonalnego gospodarowania zasobami (ziemi, wody, środowiska, energii), poprawa środowiska w miastach i adaptacja do zmian klimatu, które w znacznym stopniu dotykają mieszkańców miast.

Narodowy Plan Rewitalizacji (założenia)

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju przygotowało założenia *Narodowego Planu Rewitalizacji* (NPR). Na ich bazie ma powstać pakiet rozwiązań systemowych, który sprawi, że rewitalizacja będzie kompleksowa i bardziej skuteczna.

Narodowy Plan Rewitalizacji

W dokumencie rewitalizacja definiowana jest jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Konieczne jest zerwanie z postrzeganiem rewitalizacji jako zbioru punktowych, oderwanych od siebie działań.

Narodowy Plan Rewitalizacji wskazuje, że podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych powinien być program rewitalizacji opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny. Program rewitalizacji to wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Narodowy Plan Rewitalizacji wskazuje też kluczowe elementy charakteryzujące dobre i efektywne programy rewitalizacji tj.:

- Program rewitalizacji musi mieć **charakter zintegrowany, wieloaspektowy**, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy.
- W procesie przygotowania programu konieczne jest także przygotowanie **pogłębionej diagnozy** społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.
- Procesy rewitalizacji muszą być określane przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na **najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach**.
- Realizacja działań wynikających z programu powinna wiązać się z ich **priorytetyzacją** i identyfikacją przedsięwzięć koniecznych, a nie jednocześnie wszystkich możliwych do objęcia bez względu na ich efektywność. Działania rewitalizacyjne muszą koncentrować się na rozwiązaniu kluczowych problemów, które według diagnozy najbardziej przyczyniają się do powstania i trwania kryzysu danego obszaru.
- Programy rewitalizacji muszą ujmować działania w sposób **kompleksowy** tak, aby nie pomijać kontekstu społecznego, ekonomicznego, środowiskowego związanego z tożsamością danego obszaru, a także jego społecznego i przestrzennego otoczenia.
- Konieczne jest dążenie w realizacji programów rewitalizacji do **koordynacji instrumentów wsparcia**.
- Konieczne jest **angażowanie społeczeństwa i umożliwienie szerokiej partycypacji** w procesie przygotowania, a potem ich realizacji/wdrażania programów, partycypacja społeczna musi być „wpisana" w proces rewitalizacji jako fundament wielu działań.
- Ważne jest, aby programy rewitalizacji posiadały **przejrzysty system monitoringu** skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany.

Narodowy Plan Rewitalizacji promuje podejście kompleksowe, zakładające skoncentrowane wysiłki wielu podmiotów na rzecz wyprowadzenia ze stanu kryzysowego danego obszaru, obejmującego interwencję w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej oraz kulturowej. Niezbędne jest przy tym, aby rewitalizacja obszarów zdegradowanych była elementem całościowej wizji rozwoju miasta.

Koncepcja zrównoważonej polityki miejskiej województwa pomorskiego

U genezy powstania dokumentu koncepcji leżała troska samorządu województwa o zapewnienie optymalnego rozwoju obszarów miejskich oraz świadomość znaczenia tego rozwoju dla całego regionu. Dokument w swoim wymiarze merytorycznym stanowi próbę określenia roli, jaką samorząd województwa może odgrywać we wspieraniu zrównoważonego rozwoju miast. Zrównoważona polityka miejska z poziomu regionu to polityka ukierunkowana na miasta, jako elementy pewnego spójnego systemu – miejskiej sieci osadniczej. Systemu, w którym istotną rolę powinien odgrywać zarówno obszar metropolitalny, jak i pozostałe ośrodki wraz ze swoimi obszarami funkcjonalnymi. Pierwszym priorytetem zdefiniowanym w części rekomendacyjnej Koncepcji jest „policentryczny, zrównoważony system osadniczy". Polityka miejska, jako integralna część polityki rozwoju kreowanej przez samorząd województwa, realizowana musi być przede wszystkim zgodnie z ogólnymi zasadami prowadzenia polityki rozwoju regionu.

Szczególnie istotną z uwagi na specyfikę środowiska zurbanizowanego jest zasada zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z nią, rozwój miast i ich obszarów funkcjonalnych to rozwój w poszanowaniu bogactwa historii, harmonijnie łączący środowisko zurbanizowane ze środowiskiem przyrodniczym, zapewniający odpowiednie warunki życia obecnym, jak i przyszłym pokoleniom. Wzmacnianie atrakcyjności miast powinno być nierozerwalnie związane z troską o poprawę jakości życia ich mieszkańców oraz świadomością ograniczonej dostępności zasobów i zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi. Wszelkie działania związane z poprawą warunków społeczno-gospodarczych muszą zatem uwzględniać konsekwencje środowiskowo-przestrzenne, w duchu odpowiedzialności za szeroko rozumianą jakość życia dziś, jak i w przyszłości. Środkami do osiągania założonych celów rozwojowych miast jest szereg działań w różnych dziedzinach życia, które dla osiągnięcia wymiernych efektów muszą być silnie ze sobą powiązane, rozpatrywane jako całość, a decyzje, które w związku z tymi działaniami są podejmowane nie mogą zapadać bez udziału społeczności, których one dotyczą.

W nawiązaniu do wyzwań rozwojowych pomorskich miast oraz zasad polityki miejskiej województwa pomorskiego zdefiniowany został priorytet nadrzędny prowadzenia tej polityki: **wzrost konkurencyjności i spójności społecznej, gospodarczej oraz terytorialnej regionu przez zrównoważony rozwój miast i ich obszarów funkcjonalnych.**

Rozwinięciem priorytetu nadrzędnego są 3 priorytety wraz zarekomendowanymi w ich ramach celami (zaznaczone priorytety i cele w największym stopniu związane z rewitalizacją).

Tabela 2 Priorytety polityki miejskiej województwa pomorskiego

Priorytet	Rekomendowane cele
1. Policentryczny i zrównoważony system osadniczy	1.1. Poprawa dostępności miast oraz wzrost efektywności systemów transportu drogowego w miastach oraz w ich obszarach funkcjonalnych 1.2. Rozwój efektywnych systemów transportu zbiorowego 1.3. Rozwój funkcji ośrodków, stosownie do ich znaczenia, potrzeb i skali oddziaływania
2. Wysoka jakość środowiska miejskiego oraz struktur miejskich	2.1. Poprawa jakości środowiska miejskiego

	2.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz wysoka jakość przestrzeni publicznych 2.3. Ograniczanie i kontrola procesów suburbanizacyjnych
3. Wszechstronne wykorzystanie potencjałów miast	3.1. Rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego miast 3.2. Rozwój gospodarczego potencjału miast oraz wzmacnianie procesów jego odbudowy 3.3. Ochrona, zachowanie i promocja walorów kulturowych i przyrodniczych miast i ich otoczenia

Źródło: Koncepcja zrównoważonej polityki miejskiej województwa pomorskiego.

Wśród tak zdefiniowanych priorytetów wraz z rekomendowanymi celami, w kontekście procesów rewitalizacyjnych istotny jest zwłaszcza Priorytet 2 Wysoka jakość środowiska miejskiego oraz struktur miejskich, cel 2.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz wysoka jakość przestrzeni publicznych, w zakresie którego rekomendowane kierunki działań na poziomie lokalnym to:

- **Identyfikacja terenów zdegradowanych** w strukturze miasta i określenie ich roli w dokumentach strategicznych i planistycznych miasta (strategia i studium).
- **Solidne przygotowanie** (na podstawie szczegółowej analizy obszaru) i konsekwentna realizacja spójnych koncepcji nowego zagospodarowania na terenach rewitalizowanych, powiązanych z układem funkcjonalno-przestrzennym miasta oraz odpowiadających na lokalne potrzeby społeczno-gospodarcze.
- **Rewitalizacja zdegradowanych terenów śródmiejskich i mieszkaniowych** (w tym: historyczne centra miast, kwartały zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zdegradowane osiedla mieszkaniowe).
- **Rewitalizacja terenów poprodukcyjnych** oraz takich, które utraciły dotychczasowe funkcje: przemysłowe, kolejowe, wojskowe, produkcji rolnej, obsługi techn. ltd. (w tym rekultywacja tych terenów).
- **Rewitalizacja zdegradowanych obszarów cennych przyrodniczo** (w tym: tereny zbiorników wodnych, tereny nadbrzeżne, obszary lasów i innych terenów zieleni o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych).
- **Zapewnienie profesjonalnej kadry** odpowiedzialnej za procesy rewitalizacyjne w mieście.
- **Zapewnienie przestrzeni publicznych o wysokim standardzie** (funkcjonalnych, bezpiecznych, estetycznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich użytkowników), m.in. poprzez wprowadzanie odpowiednich ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przejęcie przez gminę odpowiedzialności (wykonawczej bądź koordynacyjnej) za ich realizację, w tym zagwarantowanie montażu finansowego w wieloletniej prognozie finansowej.
- **Tworzenie i realizacja kompleksowych rozwiązań** zmierzających do budowania spójnych systemów przestrzeni publicznych, powiązanych ciągami pieszymi o odpowiednim standardzie – spajających strukturę przestrzenną w centrach miast i wpływających na zmianę filozofii funkcjonowania miast - miasto przyjazne dla człowieka (w tym eliminacja ruchu tranzytowego w centrach miast).
- **Poprawa kondycji stref śródmiejskich** oraz działania zmierzające do wykształcenia takich stref w miastach bez wyraźnie wyodrębnionego w swej strukturze centrum.
- **Wykorzystanie potencjału realizowanych prestiżowych inwestycji** w zakresie rozwoju funkcji metropolitalnych do podniesienia jakości przestrzeni miasta – wpisanie ich w strukturę

przestrzenną miasta i wzajemne powiązanie spójnym, czytelnym systemem przestrzeni publicznych.

- **Wykorzystanie formuły konkursów studialnych i warsztatów** przy szerokim udziale lokalnych społeczności, jako działań poprzedzających kolejne etapy realizacji inwestycji w przestrzeni publicznej.
- **Wykorzystanie formuły konkursów urbanistycznych i architektonicznych** oraz współpracy z uczelniami wyższymi w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań koncepcyjnych i projektowych (w szczególności) dla najważniejszych elementów struktury przestrzennej miast.
- **Dbałość o wysoki poziom projektów i wykonawstwa inwestycji** realizowanych w przestrzeni publicznej oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu partycypacji społecznej w procesie planowania i realizacji tych inwestycji.
- **Zachowanie równowagi pomiędzy tradycją i współczesnością przestrzeni miasta**, poprzez m.in:
    - świadome odniesienia do tradycji architektonicznych i urbanistycznych miejsca, uwzględniające współczesne rozwiązania, w opozycji do realizowania obiektów i przestrzeni będących pastiszem substancji zabytkowej;
    - uznanie historycznej przestrzeni miejskiej, w pierwszej kolejności, za istotną przestrzeń życiową jej mieszkańców.
- **Mobilizacja do działania** oraz wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych społeczności na rzecz poprawy wizerunku i funkcjonowania przestrzeni miejskiej w ich najbliższym otoczeniu m.in. przez wdrażanie formuły budżetu partycypacyjnego.
- **Wspieranie prywatnych właścicieli** w działaniach renowacyjnych dotyczących substancji zabytkowej, w tym substancji mieszkaniowej, w miastach (np. konkursy dla wspólnot mieszkaniowych w zabudowie historycznej).
- **Podnoszenie poziomu świadomości społecznej** na temat przestrzeni (w tym edukacja przestrzenna dzieci i młodzieży).

Lokalny program rewitalizacji jako program operacyjny miasta

Należy podkreślić, że niniejszy program rewitalizacji stanowi wyraz troski samorządu lokalnego o zapewnienie zrównoważonej terytorialnie polityki rozwojowej na terenie Miasta i Gminy Gniew. Ze względu na operacyjny i wdrożeniowy charakter programu stanowi on doprecyzowanie zapisów dokumentów strategicznych wyższego rzędu, w tym w szczególnym wymiarze strategii rozwoju gminy tj. **Strategii zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gniew na lata 2009-2020**. Strategia rozwoju, jako nadrzędny dokumentu kształtujący wizję i cele rozwoju na obszarze analizowanej jednostki terytorialnej, ukierunkowuje także działania organów samorządu terytorialnego w sferze długoterminowej polityki rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gniew została opracowana przyjmując za podstawę wyniki aktualizacyjnej debaty strategicznej organizowanej Metodą Aktywnego Planowania Strategicznego. Podczas debaty omówiono elementy analizy SWOT oraz wypracowano podstawy identyfikacji celów i kierunków działania w poszczególnych przyjętych teoretycznie obszarach życia społeczno-gospodarczego. Większość ze zidentyfikowanych priorytetów i celów

szczegółowych wyznaczonych w dokumencie strategii wykazuje wysoki poziom zbieżności z założeniami niniejszego dokumentu programu rewitalizacji (zaznaczenie):

Priorytet	Cele szczegółowe
1. Gospodarka	1.1. Tworzenie warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego gminy 1.2. Podejmowanie działań w zakresie promocji gminy
2. Infrastruktura	2.1. Podejmowanie działań w kierunku polepszenia standardu i jakości komunikacyjnej gminy 2.2. Podjęcie działań w kierunku rewitalizacji i przebudowy obiektów komunalnych na terenie gminy 2.3. Intensywne działania w zakresie przebudowy i rozbudowy infrastruktury technicznej gminy
3. Wielokierunkowa przestrzeń gminy	3.1. Tworzenie warunków na rzecz kompatybilności wszystkich zamierzeń gospodarczych i społecznych z warunkami określonymi przestrzenią gminy (w tym MPZP, SUiKZP)
4. Ochrona środowiska	4.1. Podejmowanie działań dla podniesienia jakości ochrony środowiska na terenie gminy
5. Zasoby społeczne	5.1. Podwyższenie jakości oferty gminy w zakresie rekreacji i wypoczynku 5.2. Podniesienie jakości usług w obiektach użyteczności publicznej 5.3. Podejmowanie działań w zakresie zwiększania jakości oferty edukacyjnej i dostosowania jej do potrzeb jej beneficjentów i rynku pracy 5.4. Podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy 5.5. Podjęcie działań w zakresie poprawy gospodarki mieszkaniowej i rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Gniew 5.6. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie oraz wzmacniającego pozycję dziecka 5.7. Działania na rzecz stworzenia zintegrowanego systemu wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych 5.8. Podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w ich integracji i pełnym dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej, usług zdrowotnych, rekreacji i wypoczynku 5.9. Aktywizowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym 5.10. Tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi

Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Gniew na lata 2009-2020.

Reasumując, niniejszy program rewitalizacji dla miasta Gniew jest dokumentem operacyjnym, podrzędnym w stosunku do obowiązującej strategii rozwoju gminy. Stwierdzić należy, że dla obu dokumentów wspólne są elementy diagnozy problemów oraz priorytetów i celów rozwoju. Jednak zaplanowane działania rewitalizacyjne obejmą jedynie część terytorium gminy - pewien limitowany obszar miasta Gniew, który w wyniku przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych utracił w pewnym zakresie swoje pierwotne funkcje i przeznaczenie. W związku z tym Program Rewitalizacji należy traktować jako kompleksowy program działań obejmujących m.in. modernizację zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzację zabytków, w powiązaniu z wprowadzeniem zmian gospodarczych i społecznych na danym obszarze.

3. Charakterystyka Miasta

Położenie miasta oraz układ komunikacyjny

Miasto Gniew jest częścią i stolicą gminy Gniew – gminy miejsko-wiejskiej położonej w południowej części województwa pomorskiego, w powiecie tczewskim, na południe od Aglomeracji Gdańskiej. Gmina Gniew, na terenie której znajduje się miasto, położona jest na lewym brzegu Wisły, przy granicy z województwem kujawsko-pomorskim, zajmując wschodnią część Pojezierza Starogardzkiego i zachodnią część Doliny Kwidzyńskiej.

Odległość miasta od stolicy powiatu – Tczewa to ok. 30 km. W ciągu godziny natomiast można z Gniewu dotrzeć do położonej w odległości ok. 75 km stolicy województwa – Gdańska, jak i ważnych punktów aglomeracji, w tym portu lotniczego i portów morskich.

Położenie miasta Gniew na tle powiatu i regionu przedstawia poniższa mapa.

Rysunek 1 Położenie miasta i gminy Gniew w otoczeniu aglomeracji trójmiejskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map dostępnych w serwisie Mapy Google

Dostępność komunikacyjna Gniewu jest bardzo dobra, gdyż stanowi on istotny węzeł drogowy. Obsługę komunikacyjną miasta i jej otoczenia zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, wojewódzki, powiatowym i lokalnym. Miasto przecina ważna droga krajowa nr 91, natomiast po stronie zachodniej miasta przebiega pomorski odcinek autostrady A1 – obie drogi to najważniejsze szlaki łączące północ z południem kraju. Droga krajowa nr 91 łączy się, przez oddany do użytku w 2013 roku most na Wiśle, z drogą krajową nr 55 w Kwidzynie. Nowe połączenie przez rzekę Wisłę jest istotne

również z turystycznego punktu widzenia, umożliwiając stworzenie "pętli turystycznej", obejmującej cztery miejscowości: Gniew, Malbork, Sztum i Kwidzyn. Sieć drogową otoczenia miasta uzupełniają drogi wojewódzkie nr 230 i 234 oraz drogi lokalne.

Otoczenie komunikacyjne miasta prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 2 Otoczenie komunikacyjne miasta Gniew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map z serwisu Google Maps

Gniew z okolicznymi miejscowościami oraz siedzibą powiatu – Tczewem, łączy komunikacja publiczna obsługiwana przez przedsiębiorstwo „Latocha" oraz „PKS Kwidzyn".

W południowej części miasta znajduje się nieczynna stacja kolejowa. Nie planuje się przywrócenia regularnych połączeń kolejowych na tym szlaku.

Demografia

Miasto Gniew zamieszkuje 6 898 mieszkańców (stan na lipiec 2015 r.). Gęstość zaludnienia na terenie miasta wynosi 1142 osoby/km^2.

W ujęciu ogólnym liczba mieszkańców miasta, mimo wahań, utrzymuje się na stałym poziomie. Struktura ekonomiczna grup wiekowych w mieście Gniew jest stosunkowo korzystna. Według danych Urzędu Gminy Gniew największą liczbę mieszkańców gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym – jest ich 3 696, co stanowi 53,6% ogółu mieszkańców miasta. Kolejną najliczniejszą grupa są mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) – 1 902 osoby, co daje 27,6% ogółu ludności. Najmniejszą, choć nadal znaczącą grupę stanowią mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym – 1 288 osób, co stanowi 18,8% ogółu mieszkańców miasta. Zauważalne jest postępujące starzenie się społeczeństwa miasta

związane między innymi z odpływem ludności w wieku produkcyjnym do większych miast aglomeracji trójmiejskiej, Tczewa oraz na tereny wiejskie.

Gospodarka

Charakterystyczną cechą sektora produkcyjnego miasta Gniew jest duża aktywność gospodarcza inwestorów prywatnych, zwłaszcza w sferze usług rynkowych. W 2015 roku na terenie miasta zarejestrowanych było 1224 podmiotów gospodarki narodowej.

Gniewskie przedsiębiorstwa skutecznie funkcjonują na trójmiejskim rynku usług, co sprawia, iż miasto pełni funkcję zaplecza usługowego dla aglomeracji.

Mimo to, zauważyć należy, iż przeciętna liczba przedsiębiorstw na mieszkańca jest tu niższa od średniej dla regionu.

Do największych i skutecznie działających branż należą:

- budownictwo,
- usługi instalacyjno-budowlane i wodno - kanalizacyjne,
- przetwórstwo spożywcze,
- produkcja i handel,
- składy opałowe,
- warsztaty samochodowe i stacje diagnostyki, obsługa pojazdów.

Turystyka

Turystyka jest istotnym elementem gospodarki Miasta Gniew.

W Gniewie w znacznej części zachowała się dawna średniowieczna kompozycja przestrzenna, widoczna zarówno w planie miasta zawartym wewnątrz linii murów obronnych, jak i w kształcie zabudowy. Do odkrywania historii zachęca przede wszystkim usytuowany na nadwiślańskiej skarpie kompleks pałacowo – zamkowy. Jego sztandarowym elementem jest potężna, gotycka twierdza słynąca z turniejów rycerskich, zaciętych bitew i wspaniałych spektakli. Zamek w Gniewie jest jedną z większych atrakcji turystycznych, nie tylko w mieście, ale w całym regionie – w samym roku 2014 r. zamek odwiedziło 68 095 osób. Do większych atrakcji turystycznych należą również Kościół Św. Mikołaja oraz rynek (Plac Grunwaldzki) wraz z gniewskim ratuszem. Te ostatnie atrakcje cieszą się jednak znacznie mniejszą popularnością wśród turystów, co znacząco wpływa na obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru Starego Miasta i Podzamcza. Zainteresowanie turystów miastem skupia się przede wszystkim na Wzgórzu Zamkowym, a przez to obejmuje jedynie wycinek miasta, ma też zazwyczaj charakter krótkiej, incydentalnej wizyty.

Miasto posiada również bogatą ofertę w zakresie aktywnego wypoczynku i agroturystyki opartej na bazie niepowtarzalnych wartości przyrodniczych tego terenu. Krzyżuje się tu siedem szlaków turystycznych. Okoliczną przyrodę można podziwiać podczas pieszych wędrówek, jazdy konnej lub rowerem oraz z perspektywy kajaka.

4. Delimitacja obszaru zdegradowanego w przestrzeni Miasta

Metodyka delimitacji obszarów kryzysowych w jednostkach urbanistycznych

Obszary zdegradowane wyznaczane są w procesie porównywania wewnątrzmiejskiego stopnia zróżnicowania poszczególnych wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji. Klasyfikacja została skonstruowana tak, by łączyła w sobie trzy najważniejsze, w kontekście założonego celu, cechy terenów miejskich:

- funkcję terenu,
- fizjonomię (jego budowę przestrzenną i charakter zabudowy),
- intensywność użytkowania (poziomą i pionową).

W procesie wyznaczania granic poszczególnych jednostek urbanistycznych wykorzystywane są różnego rodzaju źródła informacji przestrzennych, które pozwolą zbudować podział możliwie intuicyjny dla mieszkańców miasta. Stąd też niezbędne było wykorzystanie takich źródeł danych jak:

- istniejące i historyczne granice dzielnic samorządowych,
- jednostki GUS (obwody spisowe i obręby statystyczne),
- kataster nieruchomości,
- wszystkie dostępne mapy miasta (historyczne i topograficzne),
- numeryczny model terenu,
- struktura tkanki miejskiej,
- wyniki badań literatury i inne.

Wyłonienie kluczowych obszarów predysponowanych do kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest niezbędne dla zapewnienia odpowiedniej koncentracji środków i działań w tym zakresie rewitalizacji.

W przedmiotowym przypadku za punkt wyjścia dla procesu wyznaczania jednostek urbanistycznych postanowiono przyjęto podział na osiem jednostek. Zastosowany podział opiera się zarówno na określeniu funkcji poszczególnych jednostek, typie występującej tam zabudowy, a także powszechnie przyjętym i funkcjonującym w społeczeństwie podziale miasta na jego części, głównie w oparciu o charakter zabudowy i czas powstania poszczególnych osiedli.

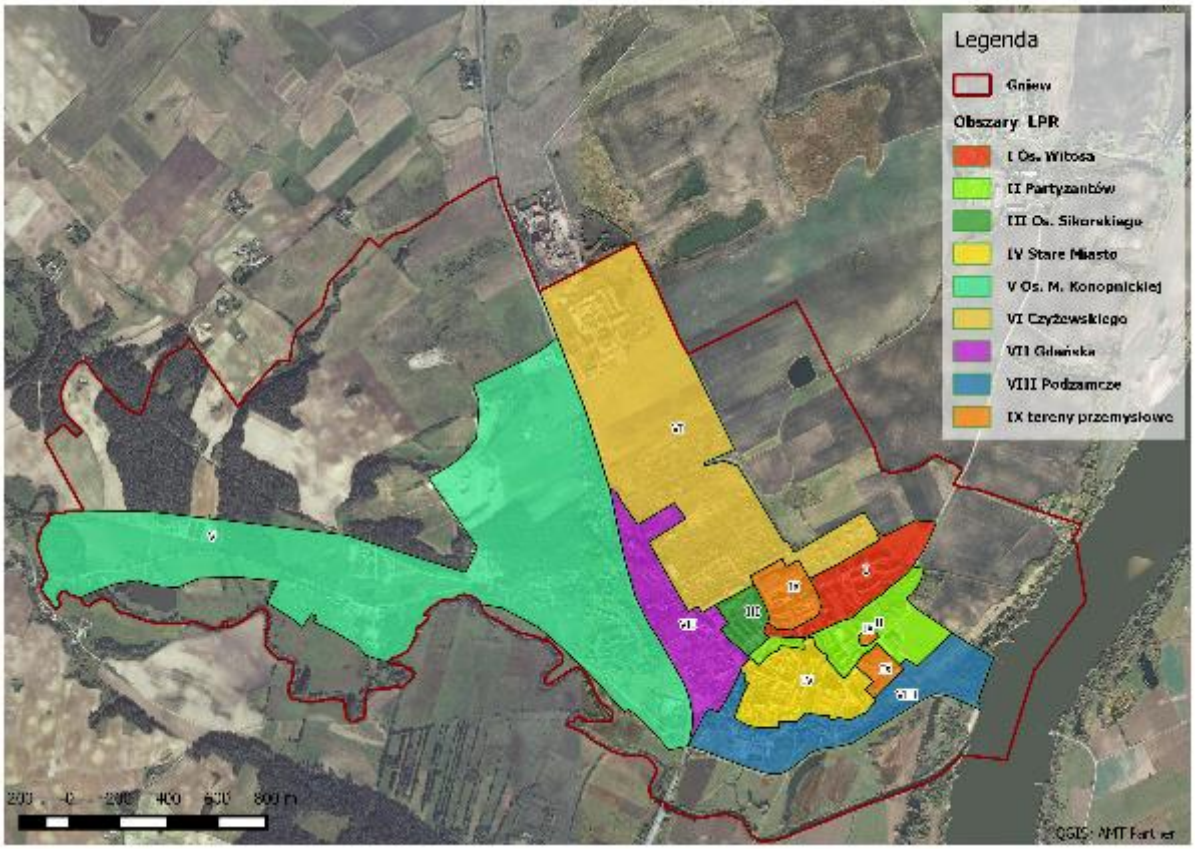
Wydzielono w ten sposób następujące obszary:

1. Osiedle Witosa
2. Partyzantów
3. Osiedle Sikorskiego
4. Stare Miasto
5. Osiedle M. Konopnickiej
6. Czyżewskiego
7. Gdańska

8. Podzamcze

Mając na uwadze zalecenia dotyczące wytyczania jednostek urbanistycznych na potrzeby delimitacji obszarów problemowych, zdecydowano, iż duży obszar niezurbanizowany znajdujący się w granicach miasta w jego zachodniej, północnej i północno-wschodniej części, a także tereny przemysłowe (roboczo przedstawione jako obszar nr 9) nie będą podlegały dalszej analizie. Wyłączono tym samym obszar o powierzchni ok. 324,66 ha, co stanowi niemal 54% powierzchni miasta.

Zaproponowany podział na obszary przedstawiono również w formie graficznej.

W tabeli poniżej zaprezentowano podstawowe dane dotyczące wyodrębnionych obszarów problemowych.

Lp.	Kryteria / Obszar	Powierzchnia [ha]	**Udział w ogóle** powierzchni	Liczba **mieszkańców**	**Udział w ogóle mieszkańców**
	Gniew - miasto	603,35		6 886	
1	Osiedle Witosa - Obszar I	10,83	1,79%	1 135	16,48%
2	Partyzantów - Obszar II	11,81	1,96%	973	14,13%
3	Osiedle Sikorskiego - Obszar III	3,81	0,63%	1 012	14,70%
4	Stare Miasto - Obszar IV	13,14	2,18%	1 317	19,13%
5	Osiedle M.Konopnickiej - Obszar V	129,17	21,41%	786	11,41%
6	Czyżewskiego - Obszar VI	71,17	11,80%	865	12,56%
7	Gdańska - Obszar VII	17,78	2,95%	500	7,26%
8	Podzamcze Obszar VIII	20,99	3,48%	298	4,33%
9	Obszar wyłączony	324,66	53,81%		

W kolejnych tabelach zaprezentowano skrócony opis poszczególnych obszarów, jego główne cechy i funkcje, a także zidentyfikowane zasoby.

OBSZAR 1 – „Osiedle Witosa”

Zakres (ulice)	Osiedle Witosa, Sidorowicz, Przemysłowa, 27 stycznia (nr domów 3-45)
Funkcja	Mieszkaniowa, edukacyjna
Powierzchnia	10,8 ha
Liczba mieszkańców	1135
Charakterystyka	Obszar we wschodniej części miasta, o zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej.
Infrastruktura społeczna	• **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** • **Gimnazjum im. Gen. J. Hallera** • Zespół opieki Zdrowotnej „Medical” • Stowarzyszenie Przyjaciół Gimnazjum w Gniewie "Gimfani" • Klub Abstynenta „Podać rękę” w Gniewie <u>Grupy nieformalne:</u> • Międzyszkolny Klub Wolontariusza • Koło Młodych Dziennikarzy • Gimnazjalny Chór Szkolny • Grupa "Młodzi Twórcy" • Zespół Folklorystyczny Burczybas • Szkolny Klub Europejski • Rodzinny Ogród Działkowy im. Jana III Sobieskiego

.

OBSZAR 2 – „Partyzantów”

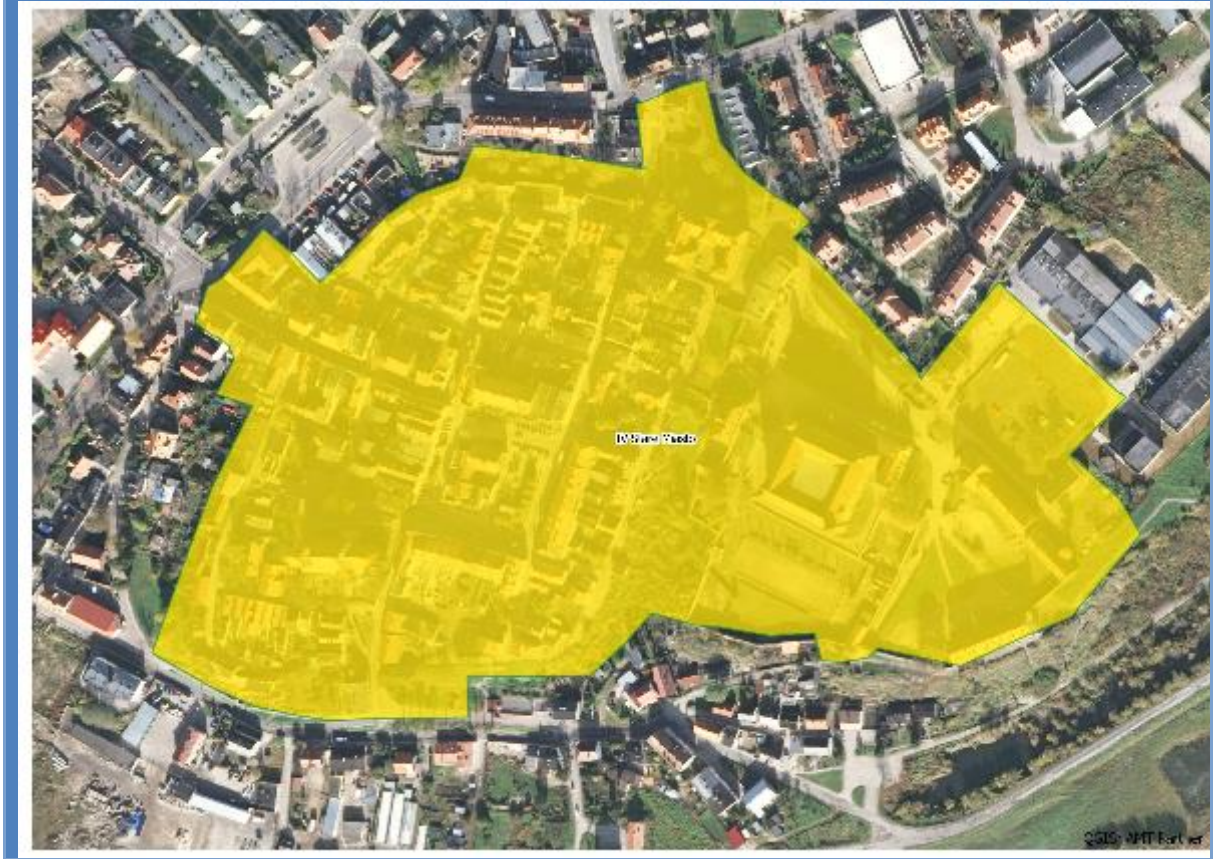
Zakres (ulice)	Kusocińskiego, Partyzantów, 27 Stycznia (nr domów 4A-46)
Funkcja	Mieszkaniowa
Powierzchnia	6,5 ha
Liczba mieszkańców	973
Charakterystyka	Wschodnia część miasta o zabudowie mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej (bloki i kamienice). Obszar sąsiaduje z terenami widokowymi nad brzegiem Wisły oraz Starym Miastem i zamkiem krzyżackim. W granicach obszaru zlokalizowane są liczne punkty handlowe.
Infrastruktura społeczna	• **Gminny Ośrodek Sportu w Gniewie** • Klub Sportowy "MEWA RR-WIP" Gniew • Klub Sportowy Sobieski Gniew • Uczniowski Klub Sportowy „ALFIL” • Polskie Stowarzyszenie Baśki. Koło Nr 3 w Gniewie <u>Grupy nieformalne:</u> • Zespół wokalno-instrumentalny Exodus

OBSZAR 3 – „Osiedle Sikorskiego”

Zakres (ulice)	Kopernika
Funkcja	Mieszkaniowa
Powierzchnia	3,6 ha
Liczba mieszkańców	1012
Charakterystyka	Obszar zlokalizowany jest we wschodniej części miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie Starego Miasta i terenów przemysłowych należących do Rolls-Royce Polska Sp. z o.o. i Fama Gniew sp. z o.o. Na obszarze znajduje się przystanek autobusowy komunikacji autobusowej. Charakterystyczną zabudowę obszaru stanowią budynki wielorodzinne, powstałe na przełomie lat 60. I 70. XX wieku.
Infrastruktura społeczna	• **Przedszkole w Gniewie** • Bractwo Żeglarskie w Gniewie <u>Grupy nieformalne:</u> • Zespół wokalno-instrumentalny Amos

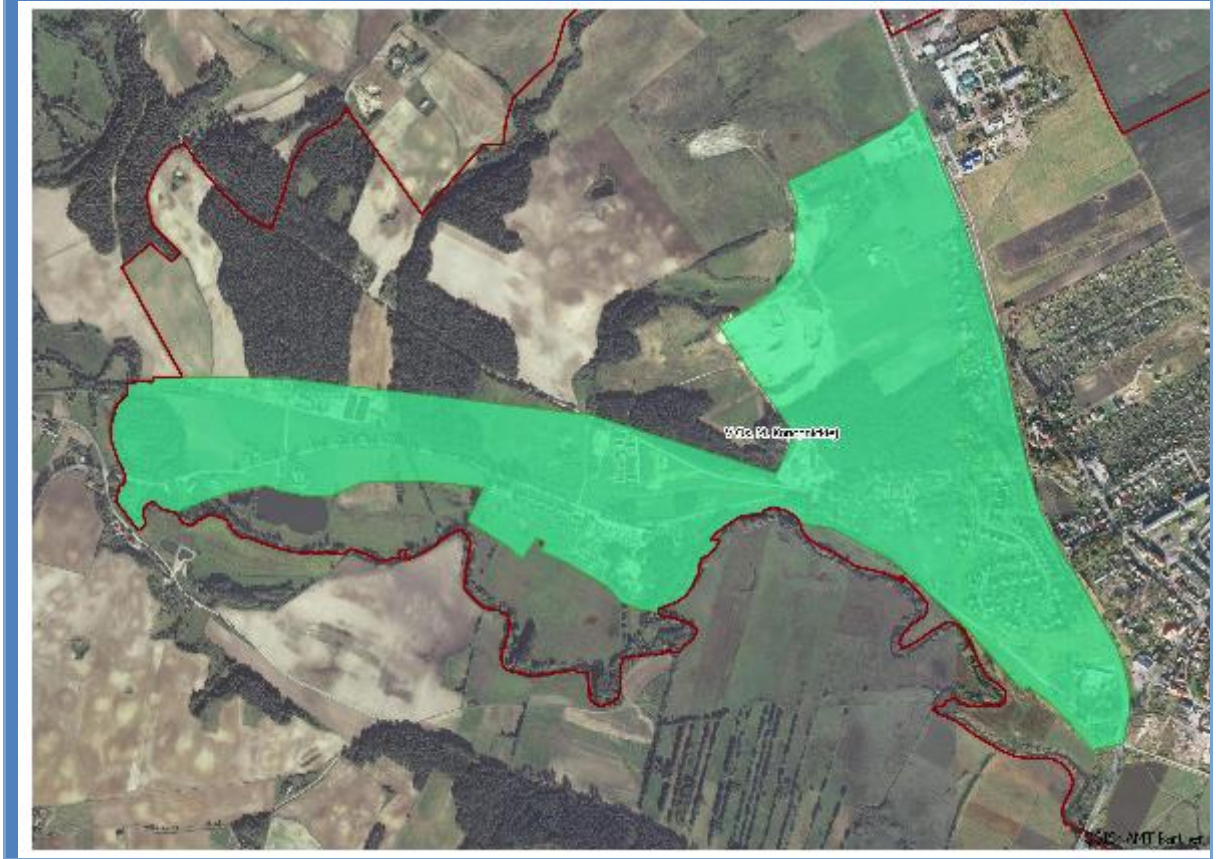
OBSZAR 4 – „Stare Miasto”

Zakres (ulice)	Górny Podmur, Krótka, Brzozowskiego, Boczna, Sobieskiego, Wąska, Zamkowa, Marszałka Piłsudskiego, Bankowa, Plac Grunwaldzki, Spichrzowa, Jakusz Gostomskiego, Kościelna, Wschodnia, Wodna, Pod Basztą, Kursikowskiego, Dolny Podmur, Sambora, Południowa
Funkcja	Turystyczna, Usługowa, Mieszkaniowa
Powierzchnia	13,14 ha
Liczba mieszkańców	1317
Charakterystyka	Historycznie wyznaczony obszar w południowej części miasta w otoczeniu zamku krzyżackiego. W obszarze występuje zabudowa szeregowa – głównie kamienice oraz duża liczba obiektów usługowych, w tym siedziba władz samorządowych.
Infrastruktura społeczna	• **Urząd Miasta i Gminy w Gniewie,** • **Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Ks. Fabiana Wierzchowskiego w Gniewie** • Parafia Św. Mikołaja w Gniewie • Fundacja Europejski Park Historyczny w Zamku Gniew • Stowarzyszenie Centrum Aktywnych – Gniew • Stowarzyszenie Kociewskie Centrum Edukacji • Stowarzyszenie Przewodnicy Gniewscy • Stowarzyszenie Gniewska Grupa Obywatelska • Stowarzyszenie Gniewski Uniwersytet Trzeciego Wieku • Stowarzyszenie Galeria Piłsudskiego • Centrum Myśliwskie "Zamek w Gniewie" • Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Województwa Pomorskiego • Polski Związek Wędkarski Koło nr 54 GNIEW

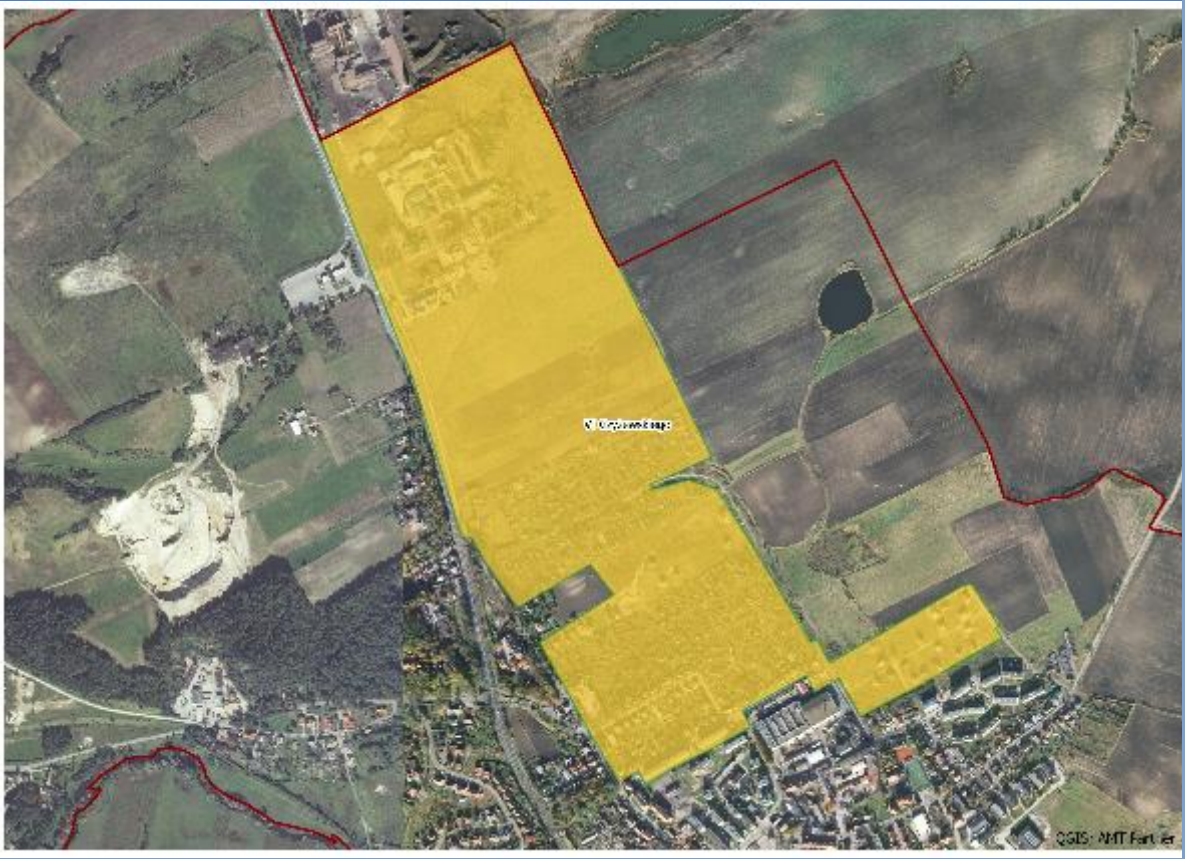
	• Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie • Parafialny Zespół Pomocy Charytatywnej "CARITAS" przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie <u>Grupy nieformalne:</u> • Centrum Edukacji Regionalnej przy PiMBP w Gniewie • Grupa rekonstrukcyjna Żółty Regiment • Grupa Bez Nazwy • Gniewska Orkiestra Dęta • Zespół Sygnalistów Myśliwskich • Big Band Gymevensis Brass • 1 Gniewska Drużyna Harcerek „Gniazdo” • Rodzinny Ogród Działkowy im. Juliusza Kraziewicza • Centrum Muzycznie Aktywnych • Chór Gregoriański "Schola Cantorum Gymevenis"

OBSZAR 5 – „Osiedle M. Konopnickiej”

Zakres (ulice)	Gniewskie Młyny, Behrendta, 7 Marca, Głowackiego, Konopnickiej, Ogrodowa, Leśna, Mieszka I, Krasickiego
Funkcja	Mieszkaniowa, Rolnicza, Usługowa
Powierzchnia	95,8 ha
Liczba mieszkańców	786
Charakterystyka	Centralna część miasta położona na wchód od rzeki Wierzycy i na zachód od drogi krajowej nr 91. W obszarze dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz tereny zlenione. Sąsiaduje bezpośrednio z użytkami rolnymi i obszarami przemysłowymi.
Infrastruktura społeczna	• Zakład Opiekuńczo-Leczniczy

OBSZAR 6 – „Czyżewskiego”

Zakres (ulice)	Czyżewskiego, Kapinosa, Hallera, Jana Pawła II, Prymasa Wyszyńskiego, Staszica, Kremskiego, Krasickiego
Funkcja	Mieszkaniowa, Rekreacyjna, Rolnicza
Powierzchnia	67,80 ha
Liczba mieszkańców	865
Charakterystyka	Północno-wschodnia część miasta położona na wschód od drogi krajowej nr 91. Znaczną cześć obszaru zajmują ogródki działkowe. Obszar graniczy bezpośrednio z użytkami rolnymi. W obszarze znajdują też zakłady przemysłowe w tym zakład produkcji keramzytu. Na terenie obszaru znajduje się Środowiskowy Dom Samopomocy. Na zabudowę mieszkaniową składają się budynki jednorodzinne, mieszkania socjalne i komunalne.
Infrastruktura społeczna	• **Środowiskowy Dom Samopomocy** <u>Grupy nieformalne:</u> • Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych Oddział "KOCIEWIE" • Zespół Folklorystyczny Błękitna Wstęga

OBSZAR 7 – „Gdańska”

Zakres (ulice)	Gdańska, Drzymały, Kościuszki, Pocztowa
Funkcja	Mieszkaniowa, usługowa
Powierzchnia	17,00 ha
Liczba mieszkańców	500
Charakterystyka	Centralna część miasta położona na wschód do drogi krajowej nr 91. Obszar o zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, bogaty w obiekty usługowe.
Infrastruktura społeczna	• Dom Pomocy Społecznej • Szkoła Podstawowa • Urząd Pocztowy • Komisariat Policji • OSP • Akademia Animacji Kultury Średniowiecza • Fundacja im. Jana III Sobieskiego • Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych "BARKA" • Uczniowski Klub Sportowy „OLIMPIA” <u>Grupy nieformalne:</u> • Międzyszkolny Chór Cantores Minores • 11 Gniewska Gromada Zuchowa "Strażnicy Nadwiślańskiego Grodu" • Rodzinny Ogród Działkowy "Marysieńka"

OBSZAR 8 – „Podzamcze”

Zakres (ulice)	Podwale, Wiślana, Rybacka, Rycerska
Funkcja	Mieszkaniowa, usługowa,
Powierzchnia	20,99 ha
Liczba mieszkańców	298
Charakterystyka	Południowa cześć miasta sąsiadująca z obszarem Starego Miasta i z terenami widokowymi nad brzegiem Wisły. Południową granicę obszaru wyznacza droga wojewódzka nr 518. W obszarze znajduje się m. in. targowisko miejskie i spółka usług komunalnych Inwest-Kom.
Infrastruktura społeczna	• **INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o.**

5. Identyfikacja zróżnicowania wewnątrzmiejskiego miasta w jednostkach urbanistycznych

Delimitacja obszarów kryzysowych uwzględnia przedstawiony w poprzednim punkcie podział Miasta na poszczególne obszary i prowadzona jest na podstawie wskaźników wskazanych tabelach 1-2, równolegle w trzech podsystemach:

- społecznym;
- gospodarczym;
- przestrzennym.

Ocena sytuacji kryzysowej w podsystemie społecznym odbywać się będzie poprzez ocenę co najmniej 3 wskaźników obowiązkowych (gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia należy uznać te, dla których wartości wskaźników są wyższe niż wartość referencyjna dla województwa) oraz nie mniej niż trzech wskaźników fakultatywnych (odniesionych do średniej wartości w całym mieście).

Ocena sytuacji kryzysowej w podsystemie gospodarczym odbywać się będzie poprzez ocenę co najmniej 2 wskaźników obowiązkowych (gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia należy uznać te, dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w województwie) oraz przynajmniej jednego wskaźnika fakultatywnego (odniesionego do średniej wartości w całym mieście).

Ocena sytuacji kryzysowej w podsystemie przestrzennym odbywać się będzie poprzez ocenę co najmniej jednego wskaźnika obowiązkowego (gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia należy uznać te, dla których wartości wskaźników prezentują sytuację gorszą niż w województwie pomorskim) oraz nie mniej niż dwóch wskaźników fakultatywnych (odniesionych do średniej wartości w całym mieście).

Dane statystyczne przedstawione w dokumencie i zebrane we właściwych do ich zakresu instytucjach dotyczą 2012 roku. Stąd też, wartości referencyjne dla wskaźników są obowiązujące dla roku 2012. Wyjątkiem są wartości referencyjne dotyczące mieszkalnictwa, które pochodzą ze Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 roku. Dla wskaźników obowiązkowych za wartości referencyjne przyjmuję się średnią dla województwa pomorskiego, natomiast dla wskaźników fakultatywnych – wartość średnią wyliczoną dla obszaru całego miasta Gniew.

Tabela 1 Wskaźniki obowiązkowe i ich wartości referencyjne

KRYTERIUM	SPOŁECZNE				GOSPODARCZE			PRZESTRZENNE	
Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczby przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. ludności	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 w ogólnej ich liczbie	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (m^2)
Źródło danych wyznaczenia średniej wojewódzkiej i kraju	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Bank Danych Lokalnych GUS 2012	Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011	Mieszkania w województwie pomorskim. Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011
POLSKA	50,0	3,1	29,1	8,4	17,8	10,3	27,3	46,5	23,8
POMORSKIE	52,9	2,4	27,7	6,3	16,4	11,6	28,3	42,3	23,0
Wartość dla obszarów objętych wsparciem	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie poniżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie powyżej wartości referencyjnej	Odchylenie poniżej wartości referencyjnej
Rekomendowane źródła danych dla beneficjentów	Ośrodki Pomocy Społecznej	Urzędy Pracy	Komisariaty Policji/Rewiry Dzielnicowych Komendy Miejskie Policji		Biura ds. Ewidencji Ludności właściwych UM	Biura ds. gospodarki właściwych UM	Urzędy Pracy	Zarządcy nieruchomości komunalnych, Spółdzielnie mieszkaniowe, Wspólnoty mieszkaniowe	

Tabela 2 Katalog proponowanych wskaźników fakultatywnych do delimitacji obszarów zdegradowanych (odnoszonych do średniej miasta) wraz z podaniem źródła

KRYTERIUM SPOŁECZNE	KRYTERIUM GOSPODARCZE	KRYTERIUM PRZESTRZENNE
Liczba niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców (źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewie) Liczba osób objętych nadzorem kuratora na 1 tys. mieszkańców (źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewie) Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. mieszkańców (źródło: Komisariat Policji w Gniewie)	Liczba organizacji porzarządowych na 1 tys. mieszkańców (źródło: Urząd Miasta i Gminy Gniew) Poziom dochodów ludności mierzony wysokością średniego PIT na mieszkańca (źródło: Urząd Skarbowy w Tczewie)	Udział budynków generujących emisje niskie (posiadających piece węglowe, koksowe, ogrzewanie etażowe, itp.) oraz nieocieplonych, których gówne drogi ewakuacyjne są wykonane z materiałów palnych do ogólnej liczby budynków (w %) (źródło: Urząd Miasta i Gminy Gniew) Liczba awarii infrastruktury w obszarze w okresie rocznym na 1 ha powierzchni obszaru (źródło: Urząd Miasta i Gminy Gniew)

6. Wyniki delimitacji i wskazanie obszaru zdegradowanego

Wyniki delimitacji przeprowadzonej zgodnie z metodyką wskazaną w poprzednim rozdziale przedstawiono na kolejnych stronach. Kolejna tabela prezentuje zbiorcze porównanie obszarów we wszystkich podsystemach. Pola zaznaczone szarym kolorem wskazują na wartość w odniesieniu do wartości referencyjnej, która wskazuje na degradację obszaru w danej dziedzinie.

Przedstawione dane ukazują stan na dzień 31 grudnia 2012 r.

Kolejna tabela prezentuje zbiorcze porównanie obszarów we wszystkich podsystemach. Pola zaznaczone szarym kolorem wskazują na wartość niekorzystną w odniesieniu do wartości referencyjnej, która wskazuje na degradację obszaru w danej dziedzinie. Wskaźniki obowiązkowe oznaczono kolorem zielonym.

W dalszej części rozdziału zaprezentowano szczegółowe porównanie obszarów pod kątem wskaźników w podsystemach społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Tabela nr 3 Porównanie obszarów w poszczególnych podsystemach

		Dane podstawowe charakteryzujace miasto i dany obszar problemowy						Podsystem społeczny							Podsystem gospodarczy				Podsystem przestrzenny			
Lp.	Kryteria / Obszar	Powierzchnia [ha]	**Udział w ogóle** powierzchni	Liczba **mieszkańców**	**Udział w ogóle mieszkańców**	**Liczba osób w** wieku produkcyjnym	**Liczba osób w** wieku poprodukcyjnym	**Liczba osób korzystających** ze **świadczeń** pomocy **społecznej na** 1 tys. **ludności**	**Udział długotrwale** bezrobotnych **wśród osób w wieku** produkcyjnym	Liczba **przestępstw** (na 1 tys. **mieszkanców)**	Liczba **przestępstw** przeciwko rodzinie i opiece na **10 tys. ludności**	Liczba niebieskich kart na 1 tys. **mieszkańców**	**Liczba osób objętych** nadzorem kuratora na 1 tys. **mieszkańców**	Czyny karalne **osób** nieletnich na 1 tys. **ludności**	**Odsetek osób w** wieku poprodukcyjnym w **ogólnej liczbie ludności**	Liczba zarejestrowanych **podmiotów** gospodarki narodowej (na 100 **osób)**	Liczba organizacji **pozarządowych na 1 tys. mieszkańców**	**Poziom dochodów ludności mierzony wysokością średniego PIT na mieszkańca**	**Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 do ogólnej liczby budynków (w %)**	**Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu (mieszkalnego) na osobę (m2)**	**Udział budynków generujących** emisje niskie **(posiadających piece węglowe,** koksowe, ogrzewanie **etażowe, itp.) oraz których gówne** drogi ewakuacyjne **są wykonane z materiałów** palnych do **ogólnej liczby budynków (w %)**	Liczba awarii infrastruktury w obszarze w okresie rocznym na 1 ha powierzchni obszaru
	Gniew - miasto	603,35		6 886		3 696	1 288															
1	Osiedle Witosa - Obszar I	10,83	1,79%	1 135	16,48%	130	223	38,77	11,54%	22,91	44,05	1,76	8,81	0,00	19,6%	4,8	2,64	27 652,13 zł	41,86%	27,50	65,12%	0,28
2	Partyzantów - Obszar II	11,81	1,96%	973	14,13%	638	186	58,58	3,13%	17,47	30,83	1,03	5,14	0,00	19,1%	2,3	4,11	24 707,92 zł	62,96%	23,29	55,56%	0,08
3	Osiedle Sikorskiego - Obszar III	3,81	0,63%	1 012	14,70%	564	306	54,35	3,01%	18,77	19,76	0,99	2,96	0,00	30,2%	2,4	0,99	22 645,39 zł	36,84%	21,90	0,00%	0,79
4	Stare Miasto - Obszar IV	13,14	2,18%	1 317	19,13%	843	164	160,97	4,86%	23,54	60,74	2,28	13,67	0,76	12,5%	6,0	9,87	22 149,00 zł	79,46%	19,66	83,24%	0,84
5	Osiedle M.Konopnickiej - Obszar V	129,17	21,41%	786	11,41%	550	86	66,16	2,36%	22,90	38,17	0,00	3,82	0,00	10,9%	6,5	0,00	34 488,35 zł	5,29%	28,46	77,78%	0,05
6	Czyżewskiego - Obszar VI	71,17	11,80%	865	12,56%	550	172	104,05	3,45%	17,34	57,80	1,16	4,62	0,00	19,9%	5,8	0,00	25 597,27 zł	38,30%	24,36	81,91%	0,03
7	Gdańska - Obszar VII	17,78	2,95%	500	7,26%	321	116	96,00	0,93%	28,00	20,00	2,00	4,00	0,00	23,2%	5,2	6,00	23 888,35 zł	58,49%	27,24	75,47%	0,06
8	Podzamcze Obszar VIII	20,99	3,48%	298	4,33%	100	35	248,32	8,00%	43,62	100,67	6,71	6,71	3,36	11,7%	5,4	0,00	26 335,83 zł	62,00%	17,35	92,00%	0,14
9	Obszar wyłączony	324,66	53,81%	**Wartość referencyjna**				**52,90**	**2,40%**	**27,7**	**6,3**	**1,99**	**6,22**	**2,06**	**16,40%**	**11,6**	**2,95**	**25 933,03 zł**	**42,30%**	**23,0**	**66,38%**	**0,28**

Podsystem społeczny

Porównania obszarów problemowych w podsystemie społecznym dokonano w oparciu o cztery wskaźniki obowiązkowe (pogrubione) i trzy wskaźniki fakultatywne.

- **Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności**
- **Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym**
- **Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców**
- **Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. mieszkańców**
- Liczba niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców
- Liczba osób objętych nadzorem kuratora na 1 tys. mieszkańców
- Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. ludności

Dane potrzebne do określenia wartości wskaźników pochodzą z Urzędu Miasta i Gminy Gniew, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewie, Komisariatu Policji w Gniewie, Powiatowego Urzędu Pracy w Tczewie.

Tabela 4 Analiza obszarów w podsystemie społecznym

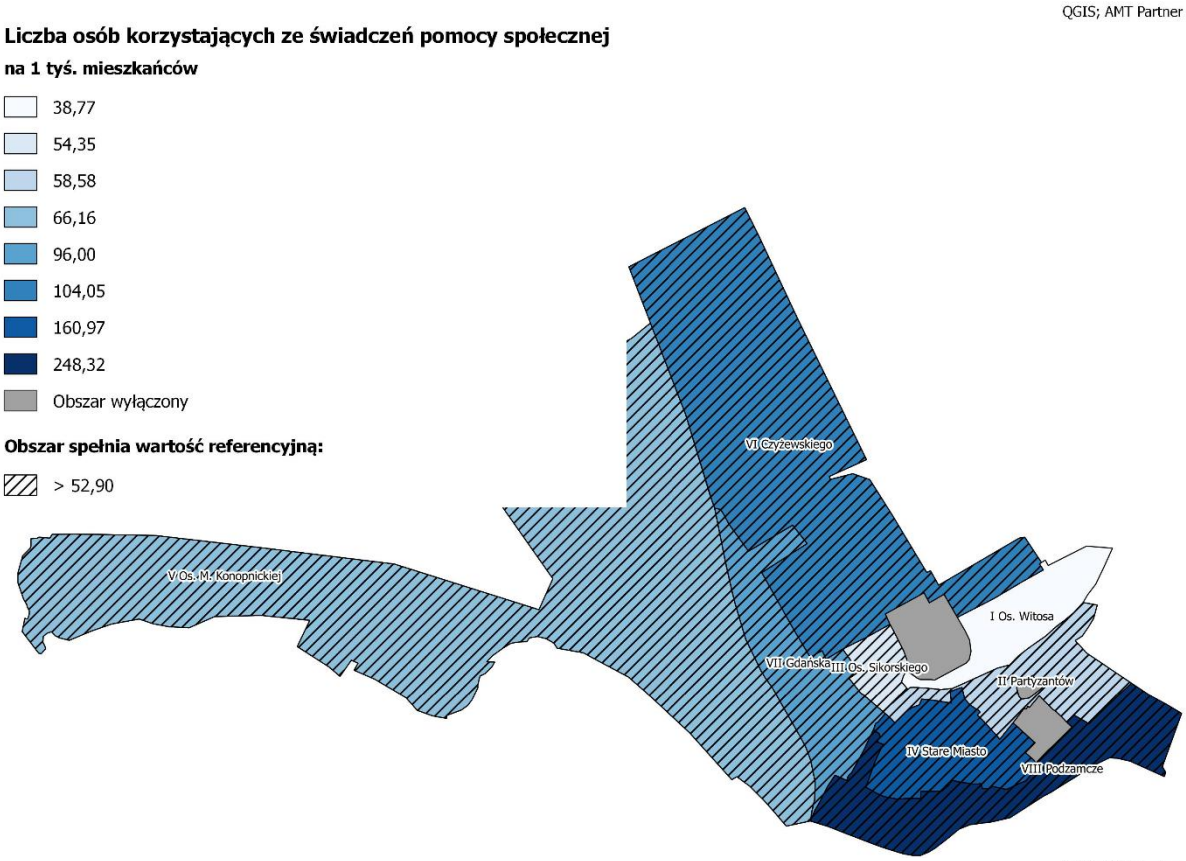
		Dane podstawowe charakteryzujace miasto i dany obszar problemowy						Podsystem społeczny						
Lp.	Kryteria / Obszar	Powierzchnia [ha]	**Udział w ogóle** powierzchni	Liczba **mieszkańców**	**Udział w ogóle mieszkańców**	**Liczba osób w** wieku produkcyjnym	**Liczba osób w** wieku poprodukcyjnym	**Liczba osób korzystających** ze **świadczeń** pomocy **społecznej na** 1 tys. **ludności**	**Udział długotrwale** bezrobotnych **wśród osób w wieku** produkcyjnym	Liczba **przestępstw** (na 1 tys. **mieszkanców)**	Liczba **przestępstw** przeciwko rodzinie i opiece na **10 tys. ludności**	Liczba niebieskich kart na 1 tys. **mieszkańców**	**Liczba osób objętych** nadzorem kuratora na 1 tys. **mieszkańców**	Czyny karalne **osób** nieletnich na 1 tys. **ludności**
	Gniew - miasto	603,35		6 886		3 696	1 288							
1	Osiedle Witosa - Obszar I	10,83	1,79%	1 135	16,48%	130	223	38,77	11,54%	22,91	44,05	1,76	8,81	0,00
2	Partyzantów - Obszar II	11,81	1,96%	973	14,13%	638	186	58,58	3,13%	17,47	30,83	1,03	5,14	0,00
3	Osiedle Sikorskiego - Obszar III	3,81	0,63%	1 012	14,70%	564	306	54,35	3,01%	18,77	19,76	0,99	2,96	0,00
4	Stare Miasto - Obszar IV	13,14	2,18%	1 317	19,13%	843	164	160,97	4,86%	23,54	60,74	2,28	13,67	0,76
5	Osiedle M.Konopnickiej - Obszar V	129,17	21,41%	786	11,41%	550	86	66,16	2,36%	22,90	38,17	0,00	3,82	0,00
6	Czyżewskiego - Obszar VI	71,17	11,80%	865	12,56%	550	172	104,05	3,45%	17,34	57,80	1,16	4,62	0,00
7	Gdańska - Obszar VII	17,78	2,95%	500	7,26%	321	116	96,00	0,93%	28,00	20,00	2,00	4,00	0,00
8	Podzamcze Obszar VIII	20,99	3,48%	298	4,33%	100	35	248,32	8,00%	43,62	100,67	6,71	6,71	3,36
9	Obszar wyłączony	324,66	53,81%	**Wartość referencyjna**				**52,90**	**2,40%**	**27,7**	**6,3**	**1,99**	**6,22**	**2,06**

Analiza wskaźnikowa obszarów w podsystemie w sposób wyraźny i bezsprzeczny wskazuje na obszar centrum, tj. Starego Miasta i Podzamcza jako najbardziej zdegradowany w kontekście społecznym. Obszar Podzamcza wykazuje wyniki mniej korzystne od wartości referencyjnych dla województwa w kontekście wszystkich wskaźników obowiązkowych. Podobnie, wykazuje wyniki gorsze od średniej wartości dla miasta w przypadku wskaźników fakultatywnych.

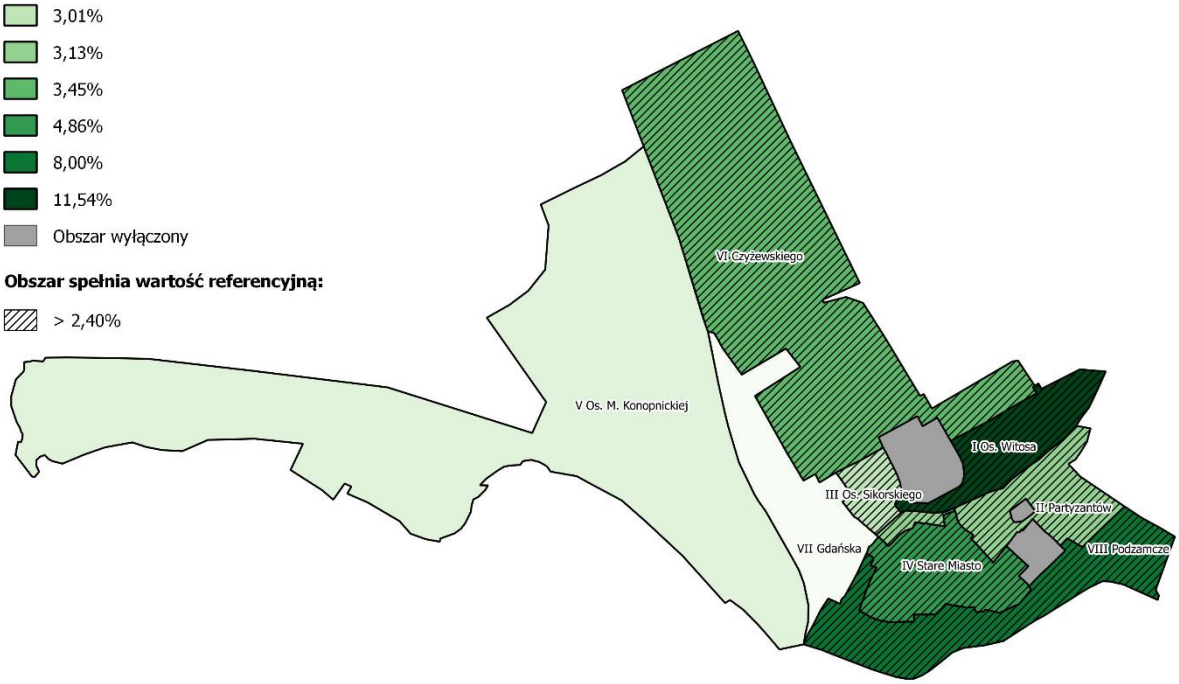
Obszary Starego Miasta i Podzamcza wyróżniają się na tle innych obszarów największym udziałem osób korzystających z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych. Świadczy to o niskich dochodach mieszkańców obszaru i potencjalnie o szeregu innych czynników mających na to wpływ. Sytuację na tych obszarach dopełnia poziom występujących patologii społecznych, wyrażający się wysokimi wartościami wskaźników przestępczości, wystawianych niebieskich kart i czynów karalnych osób nieletnich. Poszczególne problemy w sferze społecznej nakładają się na siebie i wzajemnie potęgują, prowadząc w konsekwencji do pogłębiania się problemowego charakteru wskazanych obszarów.

Kolejne ilustracje prezentują graficzny rozkład natężenia analizowanych problemów społecznych na tle poszczególnych obszarów.

QGIS; AMT Partner

QGIS; AMT Partner

QGIS; AMT Partner

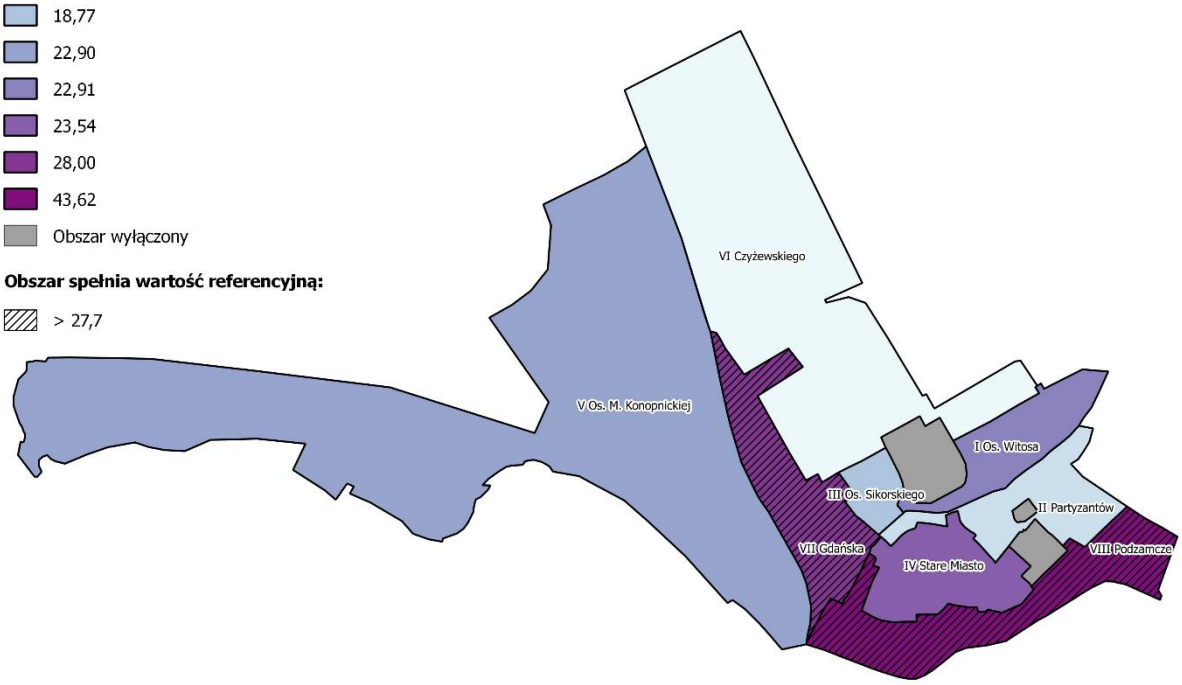
Liczba przestępstw

na 1 tyś. mieszkańców

- 17,34
- 17,47
- 18,77
- 22,90
- 22,91
- 23,54
- 28,00
- 43,62
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- > 27,7

QGIS; AMT Partner

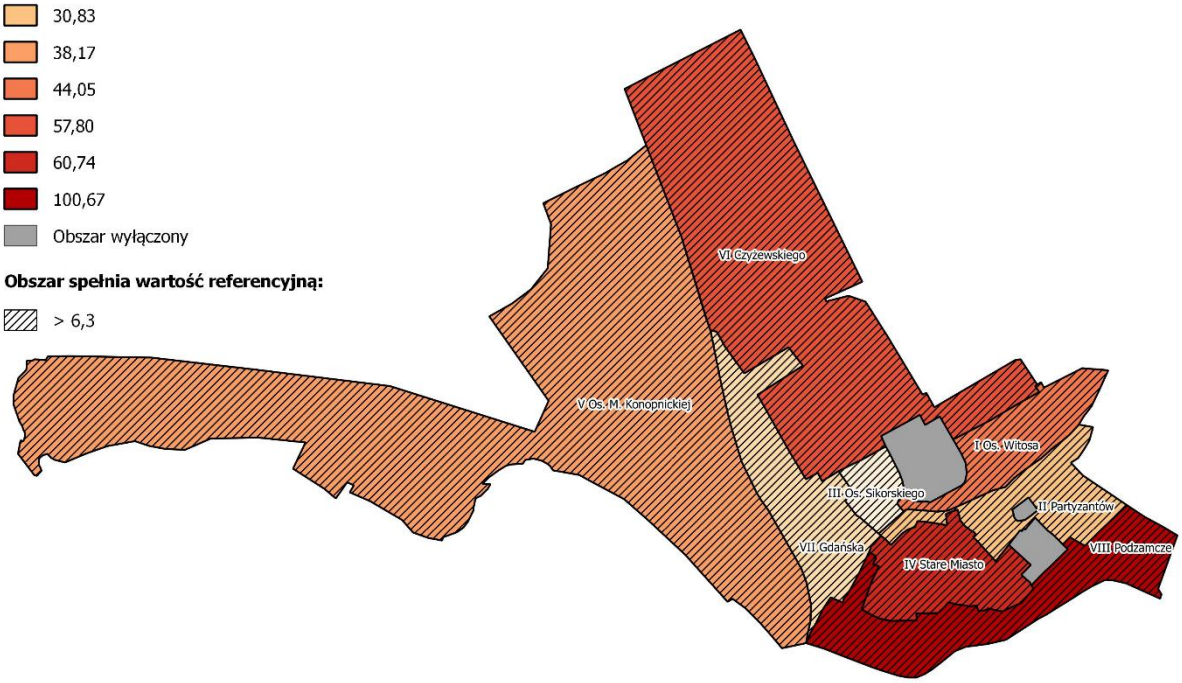
Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece

na 10 tyś. ludności

- 19,76
- 20,00
- 30,83
- 38,17
- 44,05
- 57,80
- 60,74
- 100,67
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- > 6,3

QGIS; AMT Partner

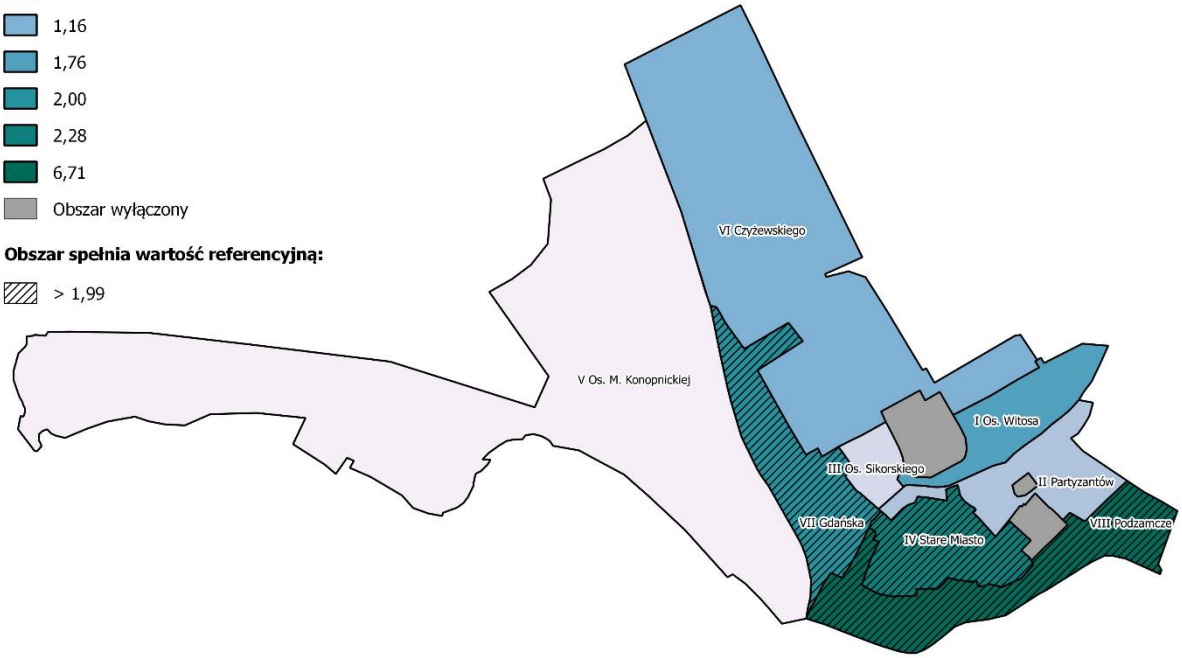
Liczba niebieskich kart

na 1 tyś. mieszkańców

- 0,00
- 0,99
- 1,03
- 1,16
- 1,76
- 2,00
- 2,28
- 6,71
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- > 1,99

QGIS; AMT Partner

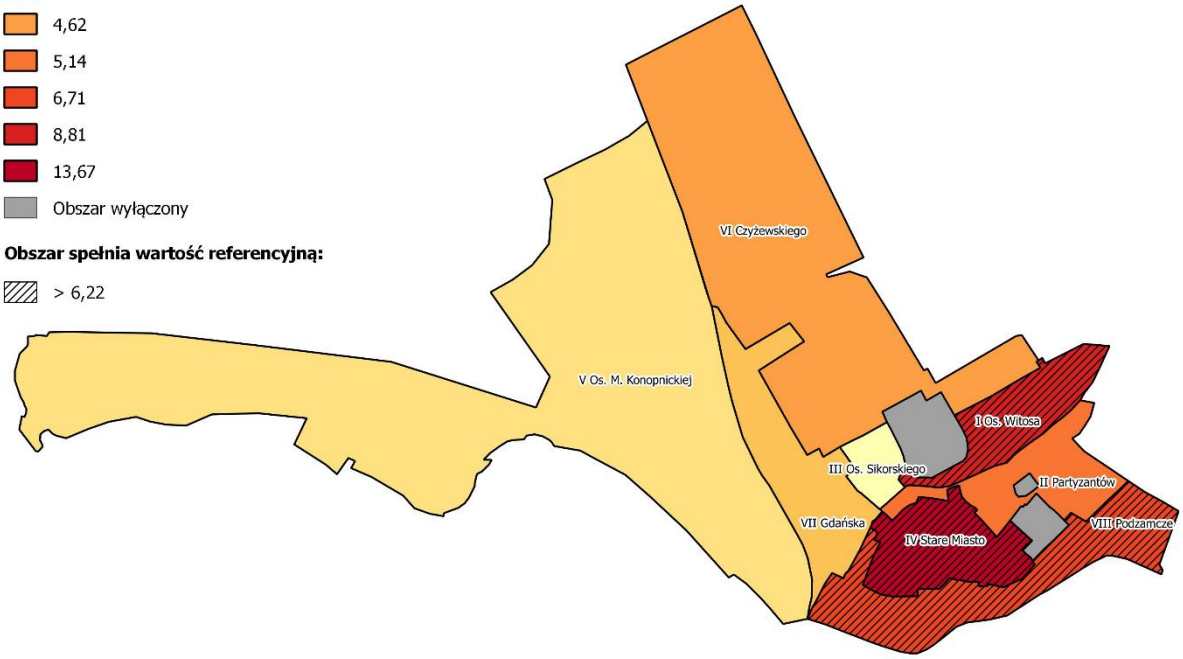
Liczba osób objętych nadzorem kuratora

na 1 tyś. mieszkańców

- 2,96
- 3,82
- 4,00
- 4,62
- 5,14
- 6,71
- 8,81
- 13,67
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- > 6,22

QGIS; AMT Partner

Podsystem gospodarczy

Porównania obszarów problemowych w podsystemie społecznym dokonano w oparciu o dwa wskaźniki obowiązkowe (pogrubione) i dwa wskaźniki fakultatywne.

- **Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności**
- **Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób**
- Liczba organizacji pozarządowych na 1 tys. mieszkańców
- Poziom dochodów ludności mierzony wysokością średniego PIT na mieszkańca

Dane potrzebne do określenia wartości wskaźników pochodzą z Urzędu Miasta i Gminy Gniew, Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego i Urzędu Skarbowego w Tczewie.

Tabela 5 Analiza obszarów w podsystemie gospodarczym

		Dane podstawowe charakteryzujace miasto i dany obszar problemowy						Podsystem gospodarczy			
Lp.	Kryteria / Obszar	Powierzchnia [ha]	**Udział w ogóle** powierzchni	Liczba **mieszkańców**	**Udział w ogóle mieszkańców**	**Liczba osób w** wieku produkcyjnym	**Liczba osób w** wieku poprodukcyjnym	**Odsetek osób w** wieku poprodukcyjnym w **ogólnej liczbie ludności**	Liczba zarejestrowanych **podmiotów** gospodarki narodowej (na 100 **osób)**	Liczba organizacji **pozarządowych na 1 tys. mieszkańców**	**Poziom dochodów ludności mierzony wysokością średniego PIT na mieszkańca**
	Gniew - miasto	603,35		6 886		3 696	1 288				
1	Osiedle Witosa - Obszar I	10,83	1,79%	1 135	16,48%	130	223	19,6%	4,8	2,64	27 652,13 zł
2	Partyzantów - Obszar II	11,81	1,96%	973	14,13%	638	186	19,1%	2,3	4,11	24 707,92 zł
3	Osiedle Sikorskiego - Obszar III	3,81	0,63%	1 012	14,70%	564	306	30,2%	2,4	0,99	22 645,39 zł
4	Stare Miasto - Obszar IV	13,14	2,18%	1 317	19,13%	843	164	12,5%	6,0	9,87	22 149,00 zł
5	Osiedle M.Konopnickiej - Obszar V	129,17	21,41%	786	11,41%	550	86	10,9%	6,5	0,00	34 488,35 zł
6	Czyżewskiego - Obszar VI	71,17	11,80%	865	12,56%	550	172	19,9%	5,8	0,00	25 597,27 zł
7	Gdańska - Obszar VII	17,78	2,95%	500	7,26%	321	116	23,2%	5,2	6,00	23 888,35 zł
8	Podzamcze Obszar VIII	20,99	3,48%	298	4,33%	100	35	11,7%	5,4	0,00	26 335,83 zł
9	Obszar wyłączony	324,66	53,81%	**Wartość referencyjna**				**16,40%**	**11,6**	**2,95**	**25 933,03 zł**

Analiza wskaźników gospodarczych wskazuje na degradację niemal wszystkich obszarów w kontekście gospodarczym. Na pięciu obszarach zauważalny jest wyraźnie wyższy od średniej wojewódzkiej udział osób w wieku poprodukcyjnym w udziale ludności, co wskazuje na szybkie starzenie się społeczeństwa Gniewu, w szczególności mieszkańców osiedli bloków wielorodzinnych. Sytuacja ta związana jest przede wszystkim z wyjazdem ludzi młodych w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. Należy zwrócić uwagę, że niski udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w obszarze Stare Miasto związany jest z faktem, że duża część młodych osób, która wyprowadziła się z tego obszaru lub z miasta w ogóle, nadal pozostaje tam zameldowana.

Wyraźnie i wprost powiązany ze starzeniem się ludności jest niski poziom dochodów mieszkańców, co widoczne jest w obszarach 1, 2 i 4. Należy zwrócić uwagę, iż obszar centrum miasta, pomimo faktu, iż zwyczajowo lokowana jest tam większość punktów działalności handlowej i usługowej nie charakteryzuje się wysoką w stosunku do wartości dla regionu ilością podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców. Obszar centrum charakteryzuje się natomiast wyższym od przeciętnej dla województwa i miasta liczbą zarejestrowanych organizacji sektora trzeciego. Jest to jednak łatwo

wytłumaczalne, obszar centrum stanowi najbardziej logiczną i najpopularniejszą siedzibę wszelkich organizacji.

Kolejne ilustracje prezentują graficzny rozkład natężenia analizowanych zagadnień na tle poszczególnych obszarów.

QGIS; AMT Partner

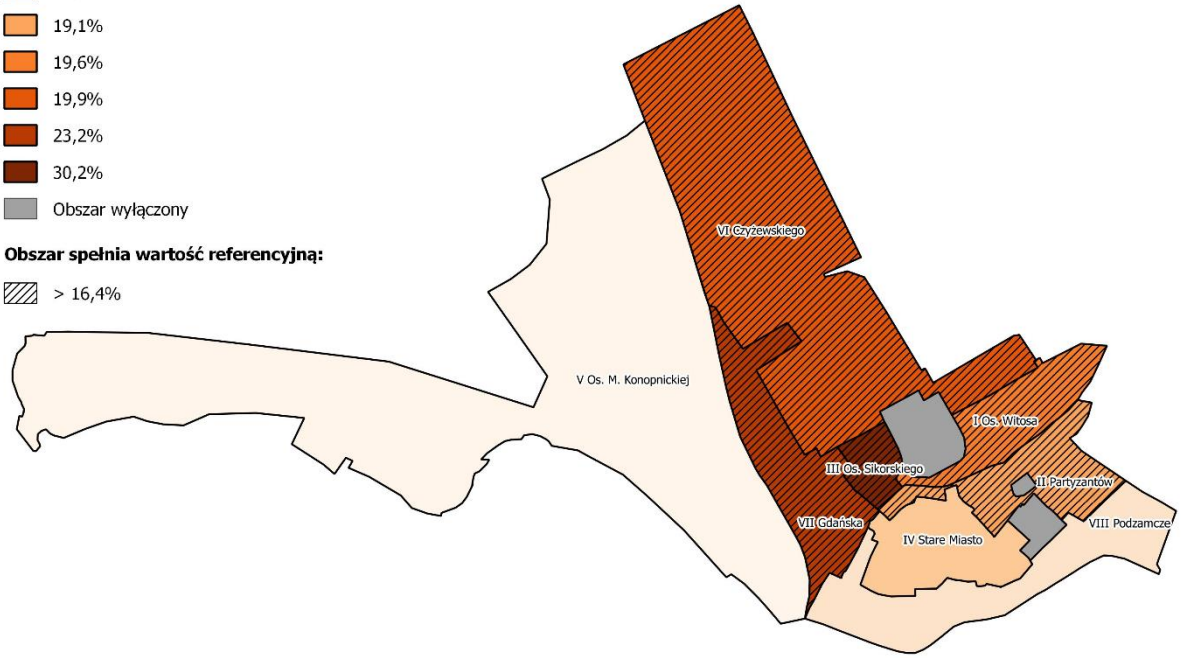
Odesetek osób w wieku poprodukcyjnym

w ogólnej liczbie ludności

- 10,9%
- 11,7%
- 12,5%
- 19,1%
- 19,6%
- 19,9%
- 23,2%
- 30,2%
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- > 16,4%

QGIS; AMT Partner

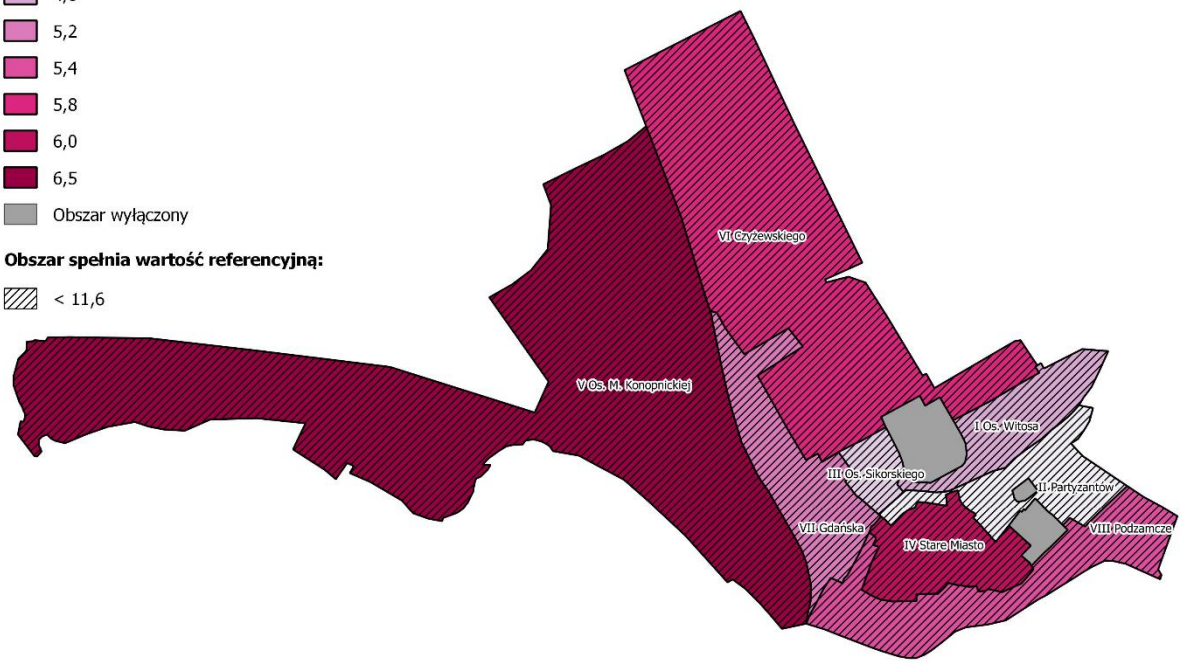
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej

na 100 osób

- 2,3
- 2,4
- 4,8
- 5,2
- 5,4
- 5,8
- 6,0
- 6,5
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- < 11,6

QGIS; AMT Partner

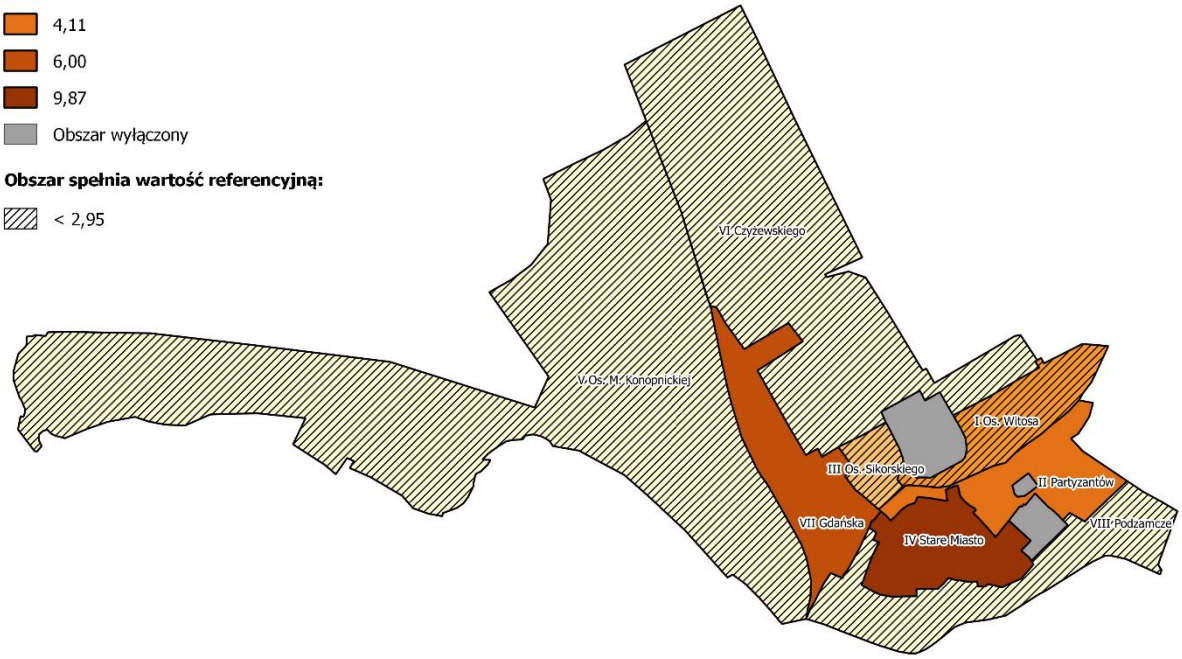
Liczba organizacji pozarzadowych

na 1 tyś. mieszkańców

- 0,00
- 0,99
- 2,64
- 4,11
- 6,00
- 9,87
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- < 2,95

QGIS; AMT Partner

Poziom dochodów ludności

mierzony wysokością średniego PIT / mieszkańca

- 22 149,00 PLN
- 22 645,39 PLN
- 23 888,35 PLN
- 24 707,92 PLN
- 25 597,27 PLN
- 26 335,83 PLN
- 27 652,13 PLN
- 34 488,35 PLN
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- < 25 933,03 PLN

Podsystem przestrzenny

Porównania obszarów problemowych w podsystemie społecznym dokonano w oparciu o dwa wskaźniki obowiązkowe i dwa wskaźniki fakultatywne.

- **Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 do ogólnej liczby budynków (w %)**
- **Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu (mieszkalnego) na osobę (m^2)**
- Udział budynków generujących emisje niskie (posiadających piece węglowe, koksowe, ogrzewanie etażowe itp.) oraz nieocieplonych, których główne drogi ewakuacyjne są wykonane z materiałów palnych do ogólnej liczby budynków (w %)
- Liczba awarii infrastruktury w okresie rocznym na 1 ha powierzchni obszaru

Dane potrzebne do określenia wartości wskaźników pochodzą z Urzędu Miasta i Gminy Gniew oraz zarządców nieruchomości.

Tabela 6 Analiza obszarów w podsystemie przestrzennym

		Dane podstawowe charakteryzujace miasto i dany obszar problemowy						Podsystem przestrzenny			
Lp.	Kryteria / Obszar	Powierzchnia [ha]	**Udział w ogóle** powierzchni	Liczba **mieszkańców**	**Udział w ogóle mieszkańców**	**Liczba osób w** wieku produkcyjnym	**Liczba osób w** wieku poprodukcyjnym	**Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 do ogólnej liczby budynków (w %)**	**Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu (mieszkalnego) na osobę (m2)**	**Udział budynków generujących** emisje niskie **(posiadających piece węglowe,** koksowe, ogrzewanie **etażowe, itp.) oraz** nieocieplonych, **których gówne** drogi ewakuacyjne **są wykonane z materiałów** palnych do **ogólnej liczby budynków (w %)**	Liczba awarii infrastruktury w obszarze w okresie rocznym na 1 ha powierzchni obszaru
	Gniew - miasto	603,35		6 886		3 696	1 288				
1	Osiedle Witosa - Obszar I	10,83	1,79%	1 135	16,48%	130	223	41,86%	27,50	65,12%	0,28
2	Partyzantów - Obszar II	11,81	1,96%	973	14,13%	638	186	62,96%	23,29	55,56%	0,08
3	Osiedle Sikorskiego - Obszar III	3,81	0,63%	1 012	14,70%	564	306	36,84%	21,90	0,00%	0,79
4	Stare Miasto - Obszar IV	13,14	2,18%	1 317	19,13%	843	164	79,46%	19,66	83,24%	0,84
5	Osiedle M.Konopnickiej - Obszar V	129,17	21,41%	786	11,41%	550	86	5,29%	28,46	77,78%	0,05
6	Czyżewskiego - Obszar VI	71,17	11,80%	865	12,56%	550	172	38,30%	24,36	81,91%	0,03
7	Gdańska - Obszar VII	17,78	2,95%	500	7,26%	321	116	58,49%	27,24	75,47%	0,06
8	Podzamcze Obszar VIII	20,99	3,48%	298	4,33%	100	35	62,00%	17,35	92,00%	0,14
9	Obszar wyłączony	324,66	53,81%	**Wartość referencyjna**				**42,30%**	**23,0**	**66,38%**	**0,28**

Analiza wskaźników przestrzennych wskazuje, iż infrastruktura obszaru centrum jest najbardziej zdegradowana. Udział budynków kilkudziesięcioletnich i starszych jest tam największy, a co za tym idzie występują na tym obszarze największe potrzeby remontowe. Przekłada się to również na straty w środowisku, obszar centrum, jest bowiem najbardziej narażony na zanieczyszczanie będące skutkiem dominacji źródeł niskiej emisji. Ponadto na obszarze centrum występuje największa liczba awarii infrastruktury, co również w części jest spowodowane wiekiem i związanym z tym złym stanem technicznym infrastruktury. Negatywna sytuacja w obszarze centrum jest związana również z objęciem dużej części budynków nadzorem konserwatorskim, co utrudnia wszelkie remonty i inwestycje na tym obszarze.

Kolejne ilustracje prezentują graficzny rozkład natężenia analizowanych zagadnień na tle poszczególnych obszarów.

QGIS; AMT Partner

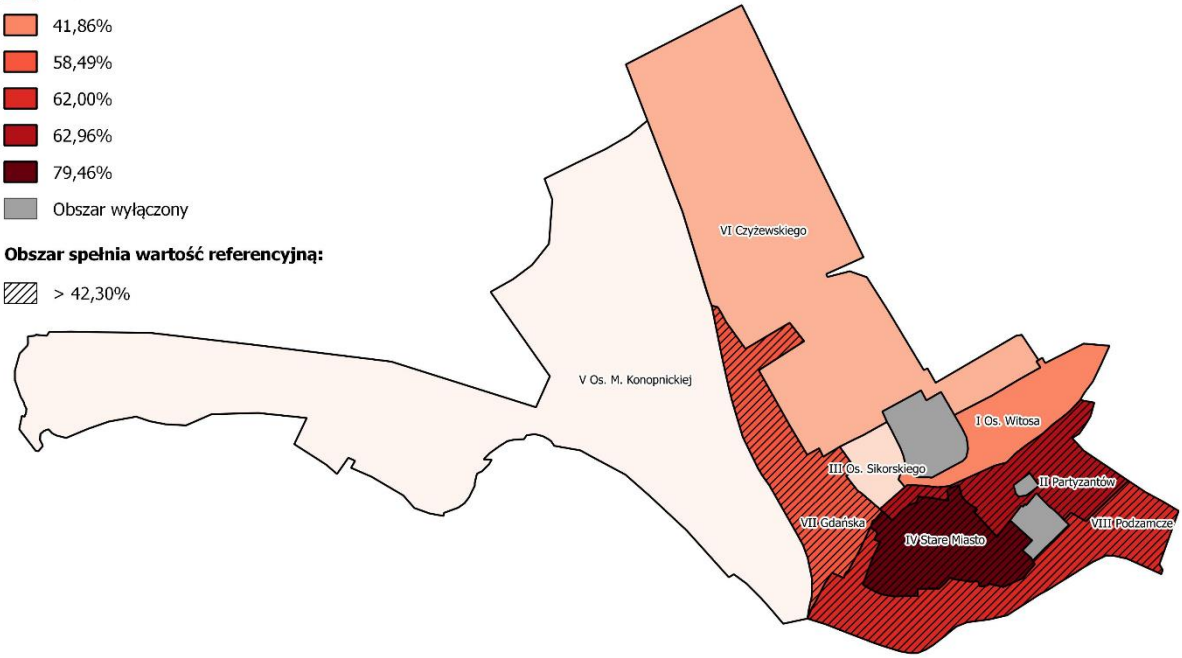
Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r.

do ogólnej liczby budynków

- 5,29%
- 36,84%
- 38,30%
- 41,86%
- 58,49%
- 62,00%
- 62,96%
- 79,46%
- Obszar wyłączony

Obszar spełnia wartość referencyjną:

- > 42,30%

QGIS; AMT Partner

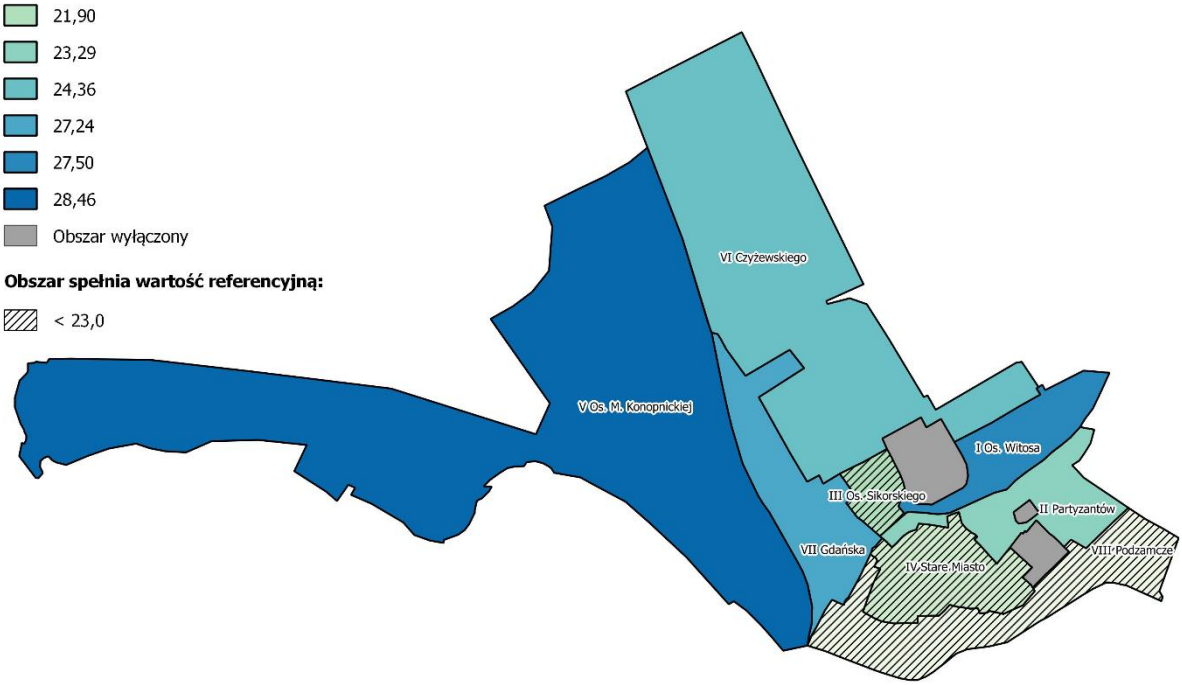
Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego

na osobę w m2

- 17,35
- 19,66
- 21,90
- 23,29
- 24,36
- 27,24
- 27,50
- 28,46
- Obszar wyłączony

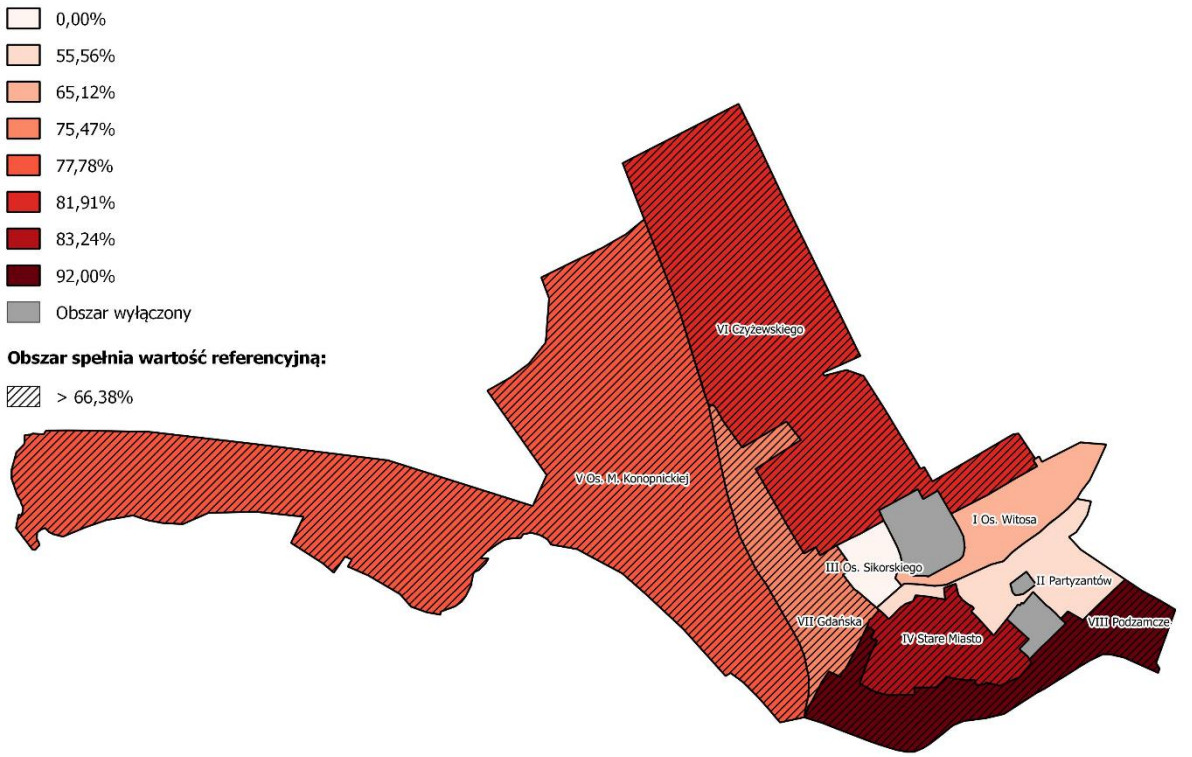
Obszar spełnia wartość referencyjną:

- < 23,0

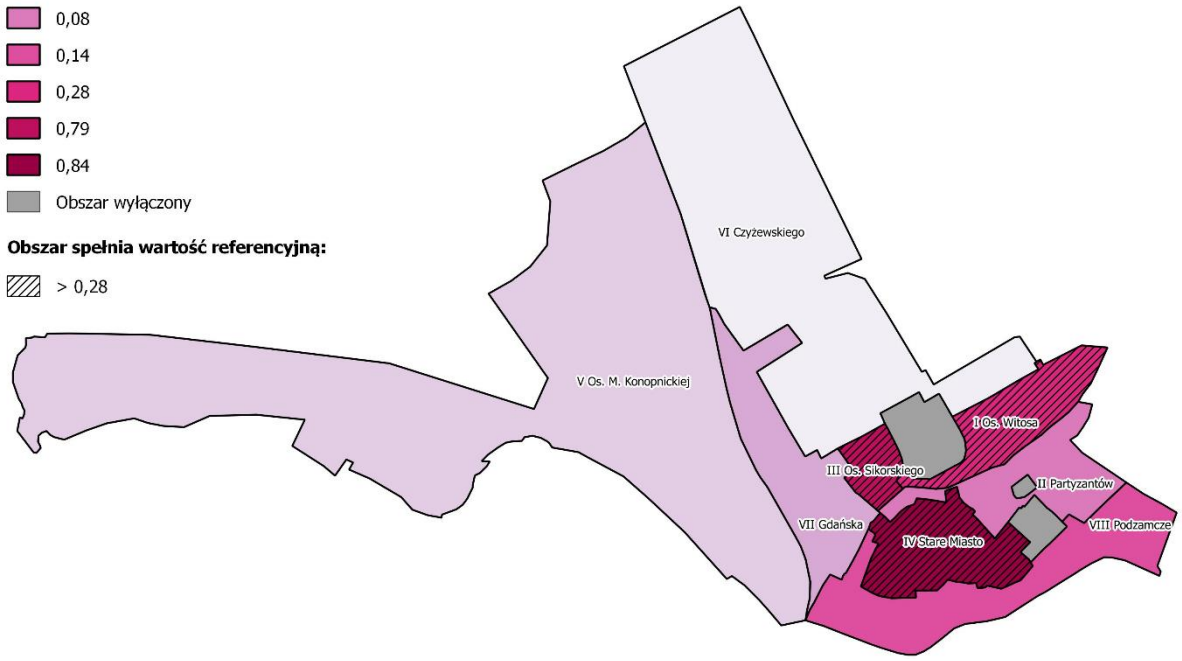
QGIS; AMT Partner

Udział budynków generujących emisje niskie oraz nieocieplonych, których główne drogi ewakuacyjne są wykonane z materiałów palnych do ogólnej liczby budynków

QGIS; AMT Partner

Liczba awarii infrastruktury w obszarze w okresie rocznym na 1 ha powierzchni obszaru

7. Wybór obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wskazała na obszary miasta, które najbardziej narażone są na degradację w ujęciu społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Za obszary najbardziej zdegradowane w kontekście społecznym uznać należy:

- Obszar nr 4 (Stare Miasto)
- Obszar nr 8 (Podzamcze)

Na degradację gospodarczą narażone są wszystkie obszary miasta. Nie stwierdzono dużych odchyleń od średniej dla miasta w poszczególnych zestawieniach wartości wskaźników.

Degradacja w ujęciu przestrzennym jest natomiast najbardziej realna na terenie:

- Obszaru nr 4 (Stare Miasto)
- Obszaru nr 8 (Podzamcze)

Analiza skali natężenia poszczególnych wskaźników, w szczególności w ujęciu społecznym i przestrzennym, a także zaludnienia i znaczenia dla dalszego rozwoju miasta **za obszar zdegradowany uznano obszar nr 4 (Stare Miasto) i nr 8 (Podzamcze).**

Jednocześnie z uwagi na pilność podjęcia działań zmierzających do zniwelowania negatywnych zjawisk społecznych oraz wykorzystując sąsiadowanie ze sobą tych obszarów **całość obszaru zdegradowanego uznano za obszar rewitalizacji.**

Kroki zmierzające do rewitalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej powinny być realizowane przede wszystkich w granicach dwóch wskazanych wyżej obszarów, bowiem ich niepodjęcie na tych obszarach będzie miało najbardziej niekorzystne skutki w kontekście dalszego rozwoju miasta.

Analiza wyników badania wyraźnie wskazuje, iż analizowane łącznie obszary Starego Miasta i Podzamcza dominują na tle innych obszarów, co więcej dotyczy to w podobnej skali problemów o różnej genezie. Wydaje się więc, iż oba te obszary wymagają najpilniejszej interwencji miasta w celu rozwiązania istniejących problemów społecznych. Wniosek ten spotyka się jednak z wyraźnym zastrzeżeniem.

Mimo występowania w dużym natężeniu poważnych problemów społecznych należy mieć na uwadze odmienny charakter tych dwu obszarów. Obszar Starego Miasta to obszar wysoce zurbanizowany, gęsto zaludniony, zamieszkały przez 1,3 tys. osób, co sprawia, iż w przypadku występowania danego problemu społecznego w dużym natężeniu można mówić o znaczącej skali tego problemu. Tymczasem sąsiednie Podzamcze charakteryzuje dużo niższa powierzchnia i niski poziom zaludnienia. Jest to obszar o niższym poziomie ładu przestrzennego i estetyki, co sprzyja występowaniu patologii społecznych. Jednocześnie, niska liczba stałych mieszkańców – niespełna 300 osób, sprawia, iż występowanie problemu społecznego u kilku rodzin powoduje, iż staje się on dominującym problemem obszaru. Należy mieć to na uwadze przy analizie wskaźnikowej i inaczej rozpatrywać reprezentacyjność problemów występujących na tym obszarze.

Mając na uwadze powyższe, a także analizując skalę natężenia poszczególnych wskaźników, w szczególności w ujęciu społecznym i przestrzennym, a także zaludnienia i znaczenia dla dalszego rozwoju miasta za obszary zdegradowane uznano obszary nr 4 i 8. Na wskazanych obszarach zlokalizowana jest duża część podmiotów handlowych i usługowych z terenu Miasta Gniew, co wynika

z centralnej roli, jaką Stare Miasto wraz z Podzamczem pełnią w wizerunku, również turystycznym, miasta. Zlokalizowane są tam również nieliczne lokale gastronomiczne oraz koncentruje się większość ruchu turystycznego.

Pomimo tego obszary te charakteryzują się niewykorzystanym potencjałem, na którego źródło wskazuje przeprowadzona analiza wskaźnikowa. Zarówno Stare Miasto, jak i Podzamcze, to obszary o wyeksploatowanej infrastrukturze i starej zabudowie, często mocno zdegradowanej, zamieszkałej w dużym stopniu przez osoby o niskim dochodzie, z których znaczna część korzysta z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych. Niekorzystną sytuację pogłębia jeszcze wysoki poziom patologii społecznych, w tym przestępczości, co ma związek zarówno z ogólną kondycją społeczną obszaru, jak i kumulacją ruchu turystycznego w jego granicach. Obszar, który potencjalnie może i powinien stanowić wizytówkę Miasta Gniew, traci w ten sposób wiele na swej atrakcyjności.

Wskazany wyżej niewykorzystany potencjał związany jest przede wszystkim z trudnościami w zatrzymaniu licznie przybywających na Wzgórze Zamkowe turystów i przyciągnięciu ich na omawiane obszary, które również mają duży potencjał turystyczny, dzięki licznie występującym zabytkom, wyjątkowej architekturze i klimatowi. Jednakże niski poziom estetyki, nieograniczony ruch samochodowy w uliczkach starówki i brak stref uspokojonego ruchu nie sprzyjają ukazaniu atrakcyjności tych obszarów. Co więcej, usytuowanie zamkowych parkingów tuż przy samym obiekcie zamku sprawia, iż większość turystów skupia swoją uwagę tylko na tym obiekcie, często nie zdając sobie nawet sprawy, iż w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się tak atrakcyjny obszar Starego Miasta i Podzamcza. Wpływa to na nieopłacalność usług okołoturystycznych, które mogłyby powstawać na tym terenie.

Powyższe przekłada się na niższego od potencjalnego poziomu jakości życia ludzi i ich aktywności zawodowej. W centrum miasta istnieją trudności z utrzymania działalności gospodarczej, mimo pewnego potencjału dla branży okołoturystycznej. Nie istnieją również inicjatywy, które mogłyby pobudzać aktywność gospodarczą mieszkańców i wspierać osoby wykluczone, w tym osoby starsze, czy niepełnosprawne.

II. Program rewitalizacji

1. Diagnoza obszaru

W rozdziale I niniejszego opracowania w wyniku przeprowadzonej delimitacji obszarów problemowych oraz analizy zróżnicowania wewnątrzmiejskiego, w oparciu o konkretne wskaźniki dokonano wyznaczenia dwóch obszarów przeznaczonych do rewitalizacji – „Stare Miasto" oraz „Podzamcze". W celu operacjonalizacji dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz mając na uwadze maksymalizację efektów jego wdrażania, przed określeniem wizji rozwoju oraz wskazaniem katalogu działań rozwojowych (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych), należy dokonać pogłębionej analizy obszarów zdegradowanych, uwzględniając także lokalną specyfikę i uwarunkowania, także o charakterze jakościowym. Poniżej przedstawiono wyniki diagnozy w podziale na podsystemy: społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

Podsystem społeczny

Elementem wprowadzającym do szerszej diagnozy w zakresie podsystemu społecznego są wyniki analizy dokonanej w na etapie delimitacji w oparciu o wskaźniki obligatoryjne i fakultatywne:

OBSZAR „STARE MIASTO"	OBSZAR „PODZAMCZE"
Liczba wskaźników, które osiągnęły wartości krytyczne wykraczające poza wartości referencyjne	
5 z 7 wskaźników (71%)	7 z 7 wskaźników (100%)
Nazwy wskaźników, które osiągnęły wartości krytyczne wykraczające poza wartości referencyjne	
• Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności • Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym • Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców • Liczba niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców • Liczba osób objętych nadzorem kuratora na 1 tys. mieszkańców	• Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności • Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym • Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców • Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. mieszkańców • Liczba niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców • Liczba osób objętych nadzorem kuratora na 1 tys. mieszkańców • Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. ludności

Statystyki demograficzne wskazują, że obszar „Stare Miasto" zamieszkuje 1 317 mieszkańców, co stanowi 19,13% ogółu ludności miasta Gniew. Gęstość zaludnienia na terenie obszaru jest wysoka i wynosi 10 022 os./km^2. Natomiast na terenie obszaru „Podzamcze" zamieszkuje 298 osób, a rejestrowana gęstość zaludnienia jest tu dość niska i wynosi 1 419 os./km^2.

W latach 2004-2014 ogólna liczba ludności w gminie Gniew zwiększyła się o około 2% osiągając liczbę 15 875 mieszkańców. Na uwagę zasługuje fakt, że na terenie samego miasta Gniew w tym okresie czasu

liczba mieszkańców zmniejszyła się o 0,5%, natomiast na terenie wiejskim gminy wzrosła o 2,7%. Tak więc obserwowane tendencje suburbanizacyjne nie są silne.

Struktura demograficzna ludności obszarów zdegradowanych ulega niekorzystnym zmianom, podobnie jak na terenie całej gminy Gniew. We wspomniany okresie lat 2004-2014 na obszarze gminy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 25% do 20%, podczas gdy udział ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się z 13% do ponad 16%. Ze względu na notowane trendy demograficzne zbliżona dysproporcja w najbliższych latach będzie najprawdopodobniej się nasilać.

Mimo że saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych dla gminy Gniew w ostatnim okresie przyjmuje wartości ujemne (w 2014 roku: odpowiednio -71 i - 18) to pozytywny wydźwięk mają dane demograficzne odnoszące się do przyrostu naturalnego, który w analizowanych czasookresie przyjmował wartości dodatnie (w 2014 roku: +42).

Hierarchizacja i priorytetyzacja zakresu i katalogu problemów i zjawisk społecznych

Problemy społeczne występujące na terenie obszarów „Stare Miasto" i „Podzamcze" mają charakter kompleksowy i wieloczynnikowy oraz wzajemnie się warunkujący. W związku z tym próba hierarchizacji problemów powinna uwzględniać podejście systemowe. Należy więc wyróżnić i wskazać główne uwarunkowania **ubóstwa i wykluczenia społecznego**, jednak przy określeniu także przyczyn mniej licznych w obrębie populacji, jednak równie istotnych z punktu widzenia konkretnego mieszkańca.

Tabela nr X Powody przyznania pomocy społecznej w 2015 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem w gminie	w tym m. Gniew	
Ubóstwo	**412**	**151**	**1 056**
Bezdomność	16	13	17
Potrzeba ochrony macierzyństwa	**94**	**35**	**502**
w tym: wielodzietności	77	23	433
Bezrobocie	**214**	**82**	**659**
Niepełnosprawność	**252**	**114**	**533**
Długotrwała lub ciężka choroba	**164**	**85**	**331**
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	**148**	**54**	**577**
w tym: rodziny niepełne	59	17	184
rodziny wielodzietne	36	20	223
Przemoc w rodzinie	6	3	22
Alkoholizm	35	18	70
Narkomania	5	3	10
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	3	11
Zdarzenie losowe	4	2	12

Źródło: Program Wspierania Rodziny w gminie Gniew na lata 2016-2018.

Powyższe dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że głównymi problemami społecznymi na terenie całej gminy oraz na obszarze miasta są niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała choroba, bezradność w prawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz nierozerwalnie związane z tymi zjawiskami ubóstwo dotykające ponad 62% korzystających pomocy społecznej.

Wśród przyczyn tego stanu rzeczy należy wskazać wzrost liczby osób samotnych z orzeczonym stopniem niepełnosprawności oraz rodzin, w których dorośli z uwagi na ww. dysfunkcję pozostają poza rynkiem pracy. Kolejnym problemem gminy, który widoczny jest także na obszarze miasta Gniew, jest **bezrobocie** wynikające z niedostatecznych kwalifikacji, braku umiejętności w poruszaniu się po rynku pracy oraz niedoboru ofert pracy na terenie gminy i powiatu tczewskiego. Wskazać jednak należy, że statystyki Powiatowego Urzędu Pracy wskazuję na spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Inną liczną grupą mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej są osoby dotknięte **długotrwałą lub ciężką chorobą** oraz rodziny **bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego**. Historie życia klientów MGOPS wskazują, że choroba pojawić się może w każdym wieku – także w dzieciństwie i młodości. W wielu przypadkach związana jest także z orzeczoną niepełnosprawnością. Wówczas nierzadko związana jest ze złymi warunkami ekonomicznymi w rodzinie. Zdarza się, że schorzenia są skutkiem kontaktu młodego człowieka z uzależnieniami od nikotyny, alkoholu czy narkotyków. Z kolei wśród osób w wieku dorosłym występowanie chorób przewlekłych związane jest w dużej mierze z nieprawidłowym stylem życia lub z występowaniem stresogennych sytuacji życiowych związanych m.in. ze śmiercią bliskiej osoby, utratą pracy czy mieszkania. Człowiek borykający się z ciężkimi i przewlekłymi schorzeniami staje się bezradny i niepewny, wymaga stałej opieki i leczenia oraz nierzadko pomocy w zaspakajaniu najbardziej podstawowych potrzeb. W gospodarstwach domowych dotkniętych tymi dysfunkcjami brakuje umiejętności tworzenia dobrych relacji i właściwego klimatu życia rodzinnego oraz nie ma fundamentalnego poczucia bezpieczeństwa. Co więcej, **osoby z niepełnosprawnościami** na co dzień funkcjonują w środowisku niesprzyjającym dla ich optymalnej egzystencji zarówno ze względu na braki infrastrukturalne i występujące bariery architektoniczne (np. seniorzy, osoby z niepełnosprawnością ruchową), jak z powodu występujących deficytów systemowych i świadomościowych (m.in. osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby z niepełnosprawnością intelektualną i osoby o utrudnionej percepcji). Dodatkowo, obserwowane **zmiany demograficzne** generować będą potrzebę zapewnienia specjalistycznych usług ochrony zdrowia oraz adekwatniej opieki społecznej i kompleksowych działań aktywizujących dla seniorów. Celem tych przedsięwzięć będzie zapewnienie osobom starszym jak najdłuższego samodzielnego i godnego funkcjonowania w społeczności lokalnej.[1]

Bezrobocie i niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, problemy w pełnieniu prawidłowych ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Bezrobocie często połączone z niedostatecznym poziomem wykształcenia prowadzi do występowania **dysfunkcji rodziny i patologii społecznych**. Różnego rodzaju dysfunkcje rodzin wpływają w negatywnym stopniu na rozwój młodego pokolenia i popychają młodzież w kierunku zachowań ryzykownych. Wówczas problemy społeczne odzwierciedlać się mogą w spadku poczucia bezpieczeństwa na poziomie lokalnej społeczności oraz wzrostem przestępczości.

W lokalnym środowisku obecny jest także **problem przemocy w rodzinach**. Z przeprowadzonych w 2014 roku badań ankietowych dotyczących lokalnych zagrożeń społecznych wynika, że przemoc

[1] *Program Wspierania Rodziny w gminie Gniew na lata 2016-2018*, listopad 2015.

w rodzinie jest istotnym problemem w lokalnych społecznościach. W oparciu o zgromadzony materiał badawczy ustalono, iż 61% ankietowanych zna osoby, które doznały przemocy fizycznej lub psychicznej, natomiast ponad 50% badanych zna jedną lub kilka rodzin w swoim otoczeniu, w których dochodzi do różnych form przemocy. Na terenie gminy Gniew w latach 2011-2014 miało miejsce łącznie 1266 interwencji domowych z udziałem policji. Najwięcej procedur „Niebieskie Karty" zostało wszczętych właśnie przez funkcjonariuszy policji - ogółem w okresie 2011-2014 wypełniono 112 formularzy „Niebieska Karta".[2]

Warto podkreślić, że zgodnie z doświadczeniami pracowników MGOPS, w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej występuje najczęściej więcej niż jedna dysfunkcja. Fakt ten dodatkowo wzmacnia znaczenie systemowej pomocy ze strony pracowników socjalnych i innych specjalistów, zajmujących się wsparciem w rozwiązywaniu kompleksowych problemów rodziny.

Wspomniane wyżej problemy to tylko część elementów warunkujących szersze zagadnienie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Innymi istotnymi uwarunkowaniami wpływającymi negatywnie na rozwój społeczny w mieście oraz na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze" są **problemy definiowane na poziomie instytucji – zarówno publicznych, jak i zlokalizowanych w sektorze pozarządowym**. Bez wsparcia organizacji pozarządowych, aktywnie działających na terenie analizowanych obszarów zdegradowanych, nie jest możliwe skuteczne działanie na polu walki z problemami społecznymi oraz propagowania postaw społeczne odpowiedzialnych. Warto jednak podkreślić, że podmioty trzeciego sektora choć posiadają znaczny potencjał i doświadczenie, jednak każdego dnia zmagają się z deficytami natury organizacyjnej, kadrowej i kapitałowej. Osiągnięcie optymalnych rezultatów na polu zmniejszenia ubóstwa i przeciwdziałania ekskluzji społecznej w wielu przypadkach staje się niemożliwe, ze względu na problemy lokalowe czy brak środków finansowych. Podobne skutki mają braki identyfikowane na poziomie podmiotów samorządowych działających w sferze pomocy społecznej i aktywizacji społecznej i zawodowej. Czynniki te wpływają także na **niedostateczny poziom aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców**. Wśród uwarunkowań tego stanu rzeczy należy jednak dodatkowo wymienić niski poziom zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców, którzy w pierwszej mierze starają się zapewnić byt swojej rodzinie, a dopiero w sytuacji polepszenia sytuacji materialnej dostrzegają potrzeby innych i lokalnej społeczności. Można tu także wskazać deficyty w zakresie świadomości społecznej i braku dostatecznego poczucia dobra wspólnego, stanowiącego jeszcze dziedzictwa poprzedniego systemu ustrojowego.

<u>Identyfikacja i ocena zjawisk i procesów społecznych o charakterze zewnętrznym oddziałujących na obszary zdegradowane</u>

Poziom rozwoju społecznego oraz występowanie określonych problemów w ramach społeczności lokalnej są zależne także w znacznej mierze od występowania czynników zewnętrznych o oddziaływaniu ponadlokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Wskazanie egzogenicznych czynników wpływu umożliwi w przyszłości określenie dziedzin interwencji, dla których wskazana jest realizacja przedsięwzięć o charakterze partnerskim lub systemowym, także przy współfinansowaniu ze środków zewnętrznych (w tym funduszy UE). Projekty tego typu adresowane do szerszej populacji podejmując problematykę aktualną i adekwatną dla większej liczby samorządów,

[2] *Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Miasta i Gminy Gniew na lata 2016 – 2020*, grudzień 2015.

mają większe możliwości oddziaływania i generowania pozytywnych rezultatów społecznych, przy zapewnieniu lepszej koordynacji polityki rozwoju. Do grona kluczowych czynników zewnętrznych zaliczyć należy obserwowane na wyższych poziomach terytorialnych trendy gospodarcze i systemowe oraz demograficzne związane z ruchem naturalnym i migracjami.

W pierwszej kolejności rozważyć należy szeroko rozumiane czynniki gospodarcze i systemowe, na które składają się m.in. wskaźniki rozwoju gospodarczego, poziom innowacyjności gospodarki, trendy makroekonomiczne, stan bezrobocia oraz perspektywy rynku pracy, skuteczność organów prawodawczych oraz sądowniczych (tworzenie i egzekucja dobrego prawa), efektywność działania instytucji samorządowych i publicznych, stan finansów publicznych i poziom ściągalności podatków, funkcjonujący system szkolnictwa ogólnego i zawodowego. Na poziomie lokalnym czynniki te odzwierciedlają się w takich uwarunkowaniach wpływających na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, jak: podaż pracy, poziom wynagrodzeń, istniejący potencjał instytucji (administracyjnych, edukacyjnych oraz systemu zabezpieczenia społecznego i rynku pracy). Deficyty lub niekorzystne zmiany w zakresie ww. wskaźników przyczyniają się do pogłębienia problemów społecznych i utrudniają ucieczkę ze sfery wykluczenia społecznego. Mimo notowanych w ostatnich latach wahań wskaźników gospodarczych w najbliższym czasie tożsamym z okresem wdrażania niniejszego programu rewitalizacji spodziewać się można umiarkowanie pozytywnej perspektywy wpływu analizowanych czynników gospodarczych i systemowych. Optymistyczne rokowania pozwala formułować notowany na poziomie kraju najniższy od okresu transformacji systemowej poziom bezrobocia, w połączeniu ze stabilnym wzrostem gospodarczym i podejmowanymi reformami. Znaczący wpływ na sukces działań zmierzających do włączenia społecznego ma polityka państwa w dziedzinie opieki społecznej i wsparcia rodziny, w tym możliwy sukces takich programów, jak Rodzina 500+ czy Leki 75+.

Na powodzenie procesu rewitalizacji wpływać będą także nie mniej istotne czynniki lub grupa czynników związanych z obserwowanymi w skali europejskiej procesami demograficznymi i społecznymi. Obserwowane są tendencje suburbanizacyjne związane z przenoszeniem się ludności z obszarów miejskich do stref podmiejskich lub na obszary bliższego oddziaływania miast i aglomeracji Pomorza (głównie w okolice Tczewa i Trójmiasta). Wpływ obserwowanego w gminie Gniew dodatniego przyrostu naturalnego jest osłabiany przez niekorzystne wskaźniki migracji. W przypadku miasta Gniew problem ten nie przybrał tak poważnych rozmiarów, jak w innych ośrodkach miejskich, jednak nie można wykluczyć nasilenia się tendencji suburbanizacyjnych w przyszłości. Już teraz widoczne są silne zmiany struktury wieku w mieście i na terenie całej gminy. Zwiększa się populacja mieszkańców w wieku poprodukcyjnym ze względu na postępujący proces tzw. starzenia się społeczeństwa. Problem aktywizacji seniorów oraz zapewnienia im optymalnej jakości życia oraz wsparcie w samodzielnej i godnej egzystencji – to wyzwania aktualne nie tylko dla Gniewu, ale również dla innych miast Polski i Europy.

Warto także zwrócić uwagę na inne czynniki zewnętrzne oddziałujące na poziom rozwoju oraz powodzenie przedsięwzięć rewitalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wymienić tu należy m.in. możliwości związane z uruchomieniem środków w ramach perspektywy unijnej 2014-2020 lub pojawienie się innych zewnętrznych źródeł finansowania projektów rozwojowych, pozyskanie nowych inwestorów krajowych i zagranicznych zainteresowanych tworzeniem nowych miejsc pracy (także w sektorach o wysokiej wartości dodanej, branżach innowacyjnych oraz w tzw. zawodach przyszłości).

Analiza potencjału i aktywności podmiotów, działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej oraz kultury i edukacji istniejących/funkcjonujących na obszarach objętych programem

Przyszły sukces możliwych działań rewitalizacyjnych na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze" wymaga zaplanowanego współdziałania różnych podmiotów i instytucji działających na rzecz szeroko pojętej aktywizacji społecznej i zawodowej. Kluczowe jest więc określenie istniejącego potencjału zarówno w grupie podmiotów samorządowych, jak i w sektorze prywatnym i pozarządowym.

Ważniejsze podmioty i instytucje zlokalizowane na terenie obszaru „Stare Miasto":

- Urząd Miasta i Gminy w Gniewie
- Lokalne Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych w Gniewie
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. ks. Fabiana Wierzchowskiego w Gniewie
- Parafia Św. Mikołaja w Gniewie
- Fundacja Europejski Park Historyczny w Zamku Gniew
- Stowarzyszenie Centrum Aktywnych – Gniew
- Stowarzyszenie Kociewskie Centrum Edukacji
- Stowarzyszenie Przewodnicy Gniewscy
- Stowarzyszenie Gniewska Grupa Obywatelska
- Stowarzyszenie Gniewski Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Stowarzyszenie Galeria Piłsudskiego
- Centrum Myśliwskie "Zamek w Gniewie"
- Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Województwa Pomorskiego
- Polski Związek Wędkarski Koło nr 54 GNIEW
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie
- Parafialny Zespół Pomocy Charytatywnej "CARITAS" przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie

Ważniejsze podmioty i instytucje zlokalizowane na terenie obszaru „Podzamcze":

- INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o.

Inne podmiot prowadzące działania na terenie obszarów „Stare Miasto" i „Podzamcze":

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewie (MGOPS)
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS)
- Dom Pomocy Społecznej (DPS) w Gniewie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Tczewie
- Gminny Ośrodek Sportu (GOS) w Gniewie

Jednym z kluczowych podmiotów wspierających działania związane z rewitalizacja społeczną na terenie miasta Gniew jest **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS)**. Celem działania Ośrodka jest podejmowanie wszelkich działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godność człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ośrodek realizuje własne i zlecone gminie zadania z zakresu pomocy społecznej polegające w szczególności na: przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy

socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb[3].

Przy MGOPS działa także **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszelkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym. Szybkie i skuteczne podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowanie i realizacja działań pomocowych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzą przedstawiciele instytucji działających na rzecz dzieci i rodziny: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi. Zespół interdyscyplinarny stanowi element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i jest metodą pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym podejściu do problemu przemocy. Jest to zadanie własne gminy, stanowiące część gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na który składa się, oprócz tworzenia zespołów interdyscyplinarnych również obowiązek:

- opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia. Obecne uregulowanie nakazuje zapewnienie miejsca, bez względu na własne zasoby, w oparciu o współpracę z samorządami posiadającymi tego rodzaju ośrodki (zawieranie odpowiednich porozumień, umów).

Mając na uwadze potrzeby mieszkańców gminy borykających się z problemami psychicznymi i psychologicznymi MGOPS podjął starania w celu utworzenia **Środowiskowego Domu Samopomocy (ŚDS)**. ŚDS jest placówką dziennego pobytu przeznaczoną dla: chorych psychicznie, osób wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

Wśród głównych celów działania placówki wymienić należy[4]:

- zapobieganie izolacji i wykluczeniu społeczności osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi możliwości pozostawania w swoim naturalnym środowisku i udziału w życiu społecznym,
- odciążenie rodzin, które borykają się z ogromnym ciężarem zapewnienia opieki osobie niepełnosprawnej umysłowo, a przez to często spychane są w sferę ubóstwa ze względu na brak możliwości podjęcia pracy przez opiekuna,
- wzmocnienie więzi rodziny przez zaangażowanie rodzin w prowadzoną terapię,

[3] Uchwała nr XXXV/228/13 Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 29 maja 2013r. w sprawie uchwalenia statutu Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewie.

[4] Aktualizacja Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta i Gminy Gniew na okres 2014-2020, wrzesień 2014.

- udzielanie wsparcia rodzinom w przezwyciężaniu ich trudnych sytuacji życiowych,
- poprawa sprawności psychofizycznej podopiecznych, zwiększenie ich samodzielności i adaptacja do życia społecznego.

W ramach terapii zajęciowej prowadzone są zajęcia plastyczne, krawiectwo, zajęcia w pracowni komputerowej i stolarskiej. Terapia zajęciowa rozwija umiejętności manualne, pobudzają do twórczości, uczą estetycznego i starannego wykonania, poprawiają koordynacje wzrokowo-ruchową, rozwój wyobraźni, wrażliwości, poczucia estetyki. Prowadzone są również treningi samodzielności i samoobsługi (samodzielne jedzenie, mycie się, ubieranie i załatwianie potrzeb fizjologicznych), zaradności życiowej i funkcjonowanie w codziennym życiu (przygotowanie posiłków, pranie, gospodarowanie pieniędzmi, dbanie o czystość) oraz umiejętności spędzania czasu wolnego. Środowiskowy Dom Samopomocy dysponuje pracowniami: plastyczna, informatyczną, kulinarną, terapii ruchem, stolarską. W ramach terapii prowadzone są również wyjazdy integracyjne.

Istotnym podmiotem z punktu widzenia wzmacniania potencjału NGO jest **Lokalne Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych** w Gniewie (pl. Grunwaldzki 45). Misją Centrum jest wzmocnienie sektora pozarządowego i sektora obywatelskiego oraz wspieranie aktywności obywateli w działaniach służących rozwojowi obszaru gminy i jej mieszkańców oraz lepszego rozpoznawania i zaspokajania potrzeb społecznych. Do głównych zadań Centrum należy wspieranie organizacji pozarządowych zgodnie z ich działalnością statutową w szczególności na rzecz rozwoju gminy, oraz prowadzenie działań rozwijających przedsiębiorczość społeczną oraz wspierających proces inkubowania organizacji (w tym tworzenie miejsc do ich rejestracji i funkcjonowania). Praktyczna działalność Centrum związana jest z udzielaniem niezbędnych informacji, organizacją szkoleń podnoszących kompetencje członków organizacji pozarządowych, udostępnianiem lokalu na spotkania organizacji, a także z tworzeniem warunków organizacyjno-technicznych dla podniesienia sprawności funkcjonalnej organizacji wraz z zapewnieniem miejsca do przechowywania dokumentów i dostępu do sprzętu biurowego (komputer, drukarka, ksero). Centrum zajmuje się także obsługą Gniewskiej Rady Organizacji Pozarządowych oraz organizacją Forum Organizacji Pozarządowych Gminy Gniew. Działalność Centrum oraz funkcjonowanie portalu www.ngo.gniew.info.pl jest dofinansowana ze środków Gminy Gniew w ramach wsparcia zadania publicznego „Działalność wspomagająca organizacje pozarządowe poprzez prowadzenie Lokalnego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych w roku 2016 ”. Projekt jest realizowany przez Stowarzyszenie Centrum Aktywnych Gniew przy zaangażowaniu Fundacji Mapa Obywatelska oraz Związku Stowarzyszeń Grupa Prokultura.

Innym podmiotem o dużym znaczeniu z punktu widzenia rewitalizacji społecznej, jest położony na terenie obszaru „Gdańska” **Dom Pomocy Społecznej (DPS)**. DPS w Gniewie jest jednostką organizacyjną Powiatu Tczewskiego. Placówka powstała w 1976 roku i mieści się w budynku przedwojennego starostwa. Aktualnie Dom przeznaczony jest dla 99 osób - niepełnosprawnych fizycznie oraz przewlekle somatycznie chorych. Opieka w Domu ma charakter całodobowy a zakres świadczeń dostosowany jest do potrzeb mieszkańców. DPS prowadzi m.in. pomoc rehabilitacyjną dla swoich mieszkańców m.in. w zakresie fizykoterapii, hydroterapii, kinezyterapii i masażu. Liczna grupa mieszkańców uczestniczy regularnie w terapii zajęciowej prowadzonej przez instruktorów w przeznaczonej do tego celu pracowni.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Tczewie jest z kolei najważniejszym podmiotem wspierającym rozwój i zabezpieczenie społeczne na poziomie powiatowym. PCPR jako jednostka organizacyjna powiatu realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej (własne jak i zlecone), zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, poradnictwo specjalistyczne (w tym w zakresie interwencji kryzysowej), a także inne działania wynikające z przepisów i potrzeb środowiska lokalnego. Ważnym zakresem kompetencji PCPR jest organizowanie opieki w ramach rodzinnej pieczy

zastępczej, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, a także przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym m.in. placówki opiekuńczo-wychowawcze. Wydział Interwencji Kryzysowej PCPR prowadzi grupy wsparcia dla ofiar przemocy, grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, grupy edukacyjne dla rodziców, program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy oraz spotkania profilaktyczne z młodzieżą szkół ponadgimnazjalnych. Przy PCPR funkcjonuje także Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.[5]

Instytucją o dużym znaczeniu dla realizacji aktywizacji społecznej i ruchowej mieszkańców jest **Gminny Ośrodek Sportu (GOS) w Gniewie**. Placówka jest jednostką organizacyjną gminy działającą w formie jednostki budżetowej. Celem działania Ośrodka jest prowadzenie i propagowanie działań o charakterze sportowym i rekreacyjnym wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie upowszechniania sportu i rekreacji. Do zakresu działania ośrodka należy w szczególności organizowanie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych, organizowanie zawodów sportowych, realizacja zajęć szkolnych w zakresie wychowania fizycznego oraz zajęć sportowo-rekreacyjnych i zawodów dla osób niepełnosprawnych. Ośrodek zajmuje się także organizowaniem imprez widowiskowych oraz propagowaniem sportowego stylu życia poprzez organizację wydarzeń i festynów o charakterze rodzinnym. Pomieszczenia i tereny Ośrodka są wykorzystywane dla organizacji targów, zjazdów, sympozjów, festiwali, kongresów, pokazów, promocji firm i prezentacji produktów, giełd, aukcji, kiermaszów oraz dla prowadzenia działalności usługowej i sportowo-rekreacyjnej.

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. ks. Fabiana Wierzchowskiego w Gniewie oprócz podstawowej działalności związanej z rozwijaniem potrzeb czytelniczych społeczeństwa prowadzi także szerokie działania w zakresie aktywizacji kulturalnej i społecznej mieszkańców. Do zakresu działalności biblioteki należy w szczególności gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych oraz udostępnianie zbiorów bibliotecznych i prowadzenie działalności informacyjno-bibliotecznej. Jednak Biblioteka mieszcząca się przy pl. Grunwaldzkim jest także miejscem organizacji licznych wydarzeń kulturalnych, koncertów, festiwali, konkursów plastycznych i kulturalnych, projekcji filmów i spotkań autorskich. W ramach struktury placówki prężnie działa Centrum Edukacji Regionalnej przybliżające mieszkańcom historię Gniewu oraz kultywujące tradycję kultury Kociewia. W Bibliotece prężnie funkcjonuje także Centrum Animacji Kulturalnej. Biblioteka prowadzi także działalność wydawniczą.

Jednym z ważnych podmiotów zlokalizowanych na obszarze „Podzamcze" i będących potencjalnym partnerem rewitalizacji jest spółka **INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o.** Podmiot został zarejestrowany w 1998 roku i powstał w wyniku przekształcenia Zakładu Budżetowego pod nazwą "Zakład Usług Komunalnych". Jedynym Wspólnikiem Spółki od chwili zawiązania jest Miasto i Gmina Gniew. Główny przedmiot działalności Spółki od początku jej istnienia związany był z działalnością komunalną. Zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 27 grudnia 2006 r. nr III/45/06 spółka realizuje zadania własne gminy Gniew m.in. w zakresie dotyczącym: utrzymania dróg gminnych, zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, usług asenizacyjnych, wytwarzania i przetwarzania biomasy, utrzymania porządku i czystości, transportu i zapewnienia przewozów szkolnych, zarządzania komunalnymi zasobami mieszkaniowymi, budownictwa mieszkaniowego. Spółka realizuje także działania związane z prowadzeniem Gniewskiego Systemu Informacji Przestrzennej (GSIP) zakładającego spójne merytorycznie i wizualnie oznaczenie gniewskich ulic, urzędów i instytucji,

[5] *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tczewskim na lata 2013-2017*, grudzień 2012.

atrakcji turystycznych a także firm. Z biegiem lat spółka rozszerzał zakres działalności także o wachlarz usług remontowo-budowlanych oferowanych na lokalnym rynku.

Charakterystyka zakresu i intensywności współpracy władz z partnerami społeczno-gospodarczymi w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji

Ocena stanu istniejącego w zakresie podsystemu społecznego, w celu określenia uwarunkowań możliwych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga podjęcia diagnozy w zakresie rozwinięcia i potencjału sektora pozarządowego i szeroko pojętego partnerstwa z podmiotami społeczno-gospodarczymi. Realizacja rozwoju społecznego oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze" wymaga bowiem połączenia kompleksowych działań podmiotów i instytucji publicznych oraz organizacji społecznych o charakterze pozarządowym.

Do grona najaktywniejszych organizacji tego typu obejmujących swoim oddziaływaniem mieszkańców obszarów przeznaczonych do rewitalizacji zaliczyć należy takie podmioty, jak:

- Fundacja Europejski Park Historyczny w Zamku Gniew,
- Stowarzyszenie Centrum Aktywnych – Gniew,
- Stowarzyszenie Kociewskie Centrum Edukacji,
- Stowarzyszenie Przewodnicy Gniewscy,
- Stowarzyszenie Gniewska Grupa Obywatelska,
- Stowarzyszenie Gniewski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Stowarzyszenie Galeria Piłsudskiego,
- Centrum Myśliwskie "Zamek w Gniewie",
- Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Województwa Pomorskiego,
- Polski Związek Wędkarski Koło nr 54 GNIEW,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie,
- Parafialny Zespół Pomocy Charytatywnej "CARITAS" przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie.

Grupy nieformalne, funkcjonujące na obszarze objętym rewitalizacją:

- Centrum Edukacji Regionalnej przy PiMBP w Gniewie,
- Grupa rekonstrukcyjna Żółty Regiment,
- Grupa Bez Nazwy,
- Gniewska Orkiestra Dęta,
- Zespół Sygnalistów Myśliwskich,
- Big Band Gymevensis Brass,
- 1 Gniewska Drużyna Harcerek „Gniazdo",
- Rodzinny Ogród Działkowy im. Juliusza Kraziewicza,
- Centrum Muzycznie Aktywnych,
- Chór Gregoriański "Schola Cantorum Gymevenis".

Bardzo ważną rolę w koordynacji współpracy trzeciego sektora pełni **Gniewska Rada Organizacji Pozarządowych (GROP)**. Rada reprezentuje gniewskie organizacje pozarządowe i jest wyłoniona podczas forum przy udziale przedstawicieli Burmistrza.

Samorząd gminy Gniew od wielu lat z sukcesami prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowym. Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariatu nie tylko zobowiązała samorządy do uchwalania rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, ale dała również możliwość, aby tworzyć dłuższą perspektywę kooperacji w formule programów wieloletnich. Samorząd gminny skorzystał więc z tej możliwości i obecnie wdrażany jest już drugi program o perspektywie

wieloletniej. Aktualny dokument **Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Gniew z organizacjami pozarządowymi** wskazuje dwie możliwe formy wsparcia działalności organizacji ze strony samorządu:[6]

wsparcie o charakterze finansowym	Wsparcie o charakterze pozafinansowym
• powierzanie i wspieranie realizacji zadań; • wsparcie utworzenia funduszu lokalnego; • udzielanie pożyczek, poręczeń i promes organizacjom; • udzielanie dotacji na wkłady własne; • udzielanie dotacji celowych; • inicjatywa lokalna.	• prowadzenie wspólnej polityki informacyjnej; • tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym; • organizacja corocznego Forum Organizacji Pozarządowych; • udostępnianie (jednorazowe lub stałe) lokali, obiektów i nieruchomości gruntowych na działalność statutową organizacji; • pomoc przy gromadzeniu środków finansowych z innych źródeł; • promocję działalności organizacji w mediach; • dostarczanie usług transportowych na rzecz organizacji, które współpracują z gminą lub jej jednostkami organizacyjnymi w realizacji zadań publicznych; • pomoc organizacyjną, lokalową i finansową na rzecz organizacji, które współpracują z • gminą lub jej jednostkami organizacyjnymi w organizacji imprez, zawodów i konkursów; • udostępnianie organizacjom i wspólnotom mieszkaniowym (jeżeli spełniają ustawowe kryteria organizacji) nieruchomości gruntowych na działalność społecznie użyteczną na podstawie umowy o korzystanie (bezpłatne używanie); • pomoc na rzecz organizacji w zakresie iluminacji obiektów zabytkowych; • nagradzanie podmiotów i osób życia społecznego podczas Gminnej Gali Wolontariatu; • rozwój Lokalnego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych; • wypracowanie mechanizmów integracji międzysektorowej; • powołanie koordynatora ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wieloletni Program Współpracy Gminy Gniew z organizacjami pozarządowymi na lata 2016–2019 ustala także **zadania priorytetowe gminy** w zakresie współpracy z organizacjami. Dziedziny te stanowią potencjalny rezerwuar tematyczny dla wspólnych inicjatyw o charakterze rewitalizacji społecznej, możliwych do realizacji na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze", aktywizujących ich mieszkańców:

obszar	zadania priorytetowe
KULTURA I SZTUKA	• organizacja przedsięwzięć kulturalnych o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, mającym na celu wzbogacenie oferty kulturalnej gminy oraz promocję lokalnych twórców; • wsparcie działań grup inicjatywnych działających w sferze kultury; • wspólne przedsięwzięcia gminnych instytucji z organizacjami.
TURYSTYKA I AKTYWNY WYPOCZYNEK	• wspieranie działań na rzecz rozwoju i upowszechniania turystyki ze szczególnym uwzględnieniem działań promujących gminę poprzez organizacje, których członkiem jest gmina; • projekty promujące ożywienie miejsc atrakcyjnych turystycznie; • organizacja imprez turystycznych; • monitoring i promocja szlaków turystycznych.

[6] *Wieloletni Program Współpracy Gminy Gniew z organizacjami pozarządowymi na lata 2016–2019*, listopad 2015.

OCHRONA ŚRODOWISKA	• zwiększanie świadomości z zakresu ochrony środowiska i przyrody mieszkańców gminy, poprzez działania realizowane w Eko-Centrum Heliantus, takie jak: organizowanie warsztatów, konkursów, akcji itp., w tym organizacja czasu wolnego, szczególnie w okresie wakacji i ferii zimowych; • promowanie i upowszechnianie wiedzy na temat selektywnej gospodarki odpadami na terenie gminy.
KULTURA FIZYCZNA	• organizacja i uczestnictwo w imprezach sportowych i sportowo-rekreacyjnych; • wspieranie inicjatyw tworzenia boisk sportowych i placów zabaw umożliwiających rozwój fizyczny dzieci i młodzieży, w tym ukończenie płyty boiska przy Gminnym Ośrodku Sportu w Gniewie; • organizowanie szkoleń typu Akademia Piłkarska i Lekkoatletyczna.
PROFILAKTYKA, OCHRONA ZDROWIA, POMOC SPOŁECZNA, PORZĄDEK I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	• wspieranie aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych; • wspieranie przedsięwzięć w zakresie bezpieczeństwa publicznego; • promocja zdrowego trybu życia, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom (narkomanii i alkoholizmowi); • przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym; • realizacja przedsięwzięć w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego.
EDUKACJA, OŚWIATA I WYCHOWANIE	• prowadzenie placówek oświatowych; • organizacja i prowadzenie zajęć pozalekcyjnych na bazie świetlic wiejskich i szkolnych.
DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	• prowadzenie Lokalnego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych; • wspieranie szkoleniowe, informacyjne, finansowe organizacji poprzez zlecenie realizacji konkursu grantowego na oddolne inicjatywy organizacji; • organizacja szkoleń, spotkań integracyjnych dla członków organizacji; • popularyzacja idei wolontariatu poprzez organizację imprez i promocję; • wspieranie rozwoju ekonomii społecznej; • wspieranie rozwoju wspólnot.

Przeprowadzona pod koniec 2015 roku **zewnętrzna ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Gniew z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2012-2015** przyniosła interesujące wnioski – istotne także z punktu widzenia przyszłego kreowania wspólnych działań rewitalizacyjnych. Najważniejszą konkluzją płynącą z procesu ewaluacyjnego jest ogólna dobra ocena współpracy po obu stronach. Respondenci podkreślali konieczność budowania partnerskich relacji oraz wzajemnego uczenia się i profesjonalizacji działań. Najważniejszymi obszarami współpracy uznane zostały przede wszystkim formy finansowe (np. zlecanie zadań przez samorząd organizacjom pozarządowym), ale również działania o charakterze niefinansowym (np. wspólne zespoły doradczo-inicjacyjne) zostały ocenione wysoko. Z badania płynie jednak pewna konkluzja o zwalnianiu procesu współpracy, pewnym rozdźwięku pomiędzy oczekiwaniami sektora pozarządowego i samorządowego oraz problemom, przed którym obie strony stają. Niemożność porozumienia się np. w kwestii koordynatora ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, deklaratywnie stwierdzone pogorszenie współpracy w ostatnim roku czy wreszcie kwestie zwiększania poziomu środków przekazywanych na rzecz trzeciego sektora są dużymi wyzwaniami, przed którymi stoi społeczność Gminy Gniew.[7]

[7] *Ewaluacja Wieloletniego Programu Współpracy Gminy Gniew z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2012-2015*, jesień 2015.

Poniższe **wnioski i rekomendacje**, płynące z procesu ewaluacyjnego, mogą pomóc w realizacji największych wyzwań, które stoją przed sektorem samorządowym i pozarządowym w Gniewie na lata kolejne, szczególnie w perspektywie koniecznej synergii działań rewitalizacyjnych:

1. Zwiększenie aktywności lokalnej (szczególnie po stronie ngo),
2. Większe włączenie organizacji pozarządowych w lokalne procesy, działania, wspólne między sektorowe wypracowywanie stanowisk,
3. Profesjonalizacja działań sektora pozarządowego oraz obustronne (oba sektory) podnoszenie kompetencji we wzajemnych relacjach,
4. Rozwijanie i wzmacnianie (w tym finansowe) form współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi,
5. Polepszenie przepływu i dostępu do informacji oraz współpracy przez sektor samorządowy,
6. Działania integracyjne międzysektorowe służące zwiększeniu wzajemnego zaufania i partnerskich relacji,
7. Rozwijanie innowacyjnych form współpracy wewnątrz i międzysektorowej.

Analiza poziomu zaangażowania mieszkańców w dotychczas podejmowane działania o charakterze przestrzennym, społecznym, gospodarczym. Analiza skuteczności działań mających na celu niwelowanie problemów społecznych, które były dotychczas podejmowane na obszarze objętym programem.

Obserwowane jest duże zróżnicowanie poziomu zaangażowania mieszkańców obszaru zdegradowanego w działania rozwojowe zarówno w dziedzinie integracji lokalnej, aktywizacji społecznej i gospodarczej, jak i realizacji zamierzeń inwestycyjnych o charakterze infrastrukturalnym.

Prowadzone głównie przez lokalny samorząd działania rozwojowe w dziedzinach aktywizacji i integracji społecznej, aktywizacji gospodarczej i zawodowej, jak również przedsięwzięcia w infrastrukturę twardą, spotykają się ze zróżnicowanym odbiorem społecznym. Obserwowany jest jednak bardzo często niewystarczający poziom zaangażowania mieszkańców szczególnie w zakresie działań nieinwestycyjnych. Wśród powodów obserwowanej bierności społecznej wśród znacznej części mieszkańców obszarów zdegradowanych wymienić należy, występujące problemy w rodzinach, wysoki poziom bezrobocia i występujące ubóstwo, połączone z problemami zdrowotnymi i występującymi zjawiskami niepełnosprawności lub bezradności życiowej. Pracownicy MGOPS wskazują na niskie poczucie sprawstwa i odpowiedzialności za dobro wspólne.

Z drugiej jednak strony podkreślić należy pozytywne doświadczenia podczas realizowanego przez MGOPS w latach 2008-2013 projektu systemowego „Upowszechnianie aktywnej integracji na terenie gminy Gniew", współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W tym okresie czasu w projekcie wzięło 207 osób z grupy długotrwale bezrobotnych, w tym 90 osób z terenów miejskich. Zaplanowaną ścieżkę wsparcia ukończyło 196 osób (166 kobiet i 30 mężczyzn). Z większością z nich podpisano kontrakt socjalny, a z grupą 33 osób prowadzono działania w ramach „Programu Aktywności Lokalnej". Celem projektu było przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób korzystających z pomocy społecznej, zwiększenie kompetencji funkcjonowania społecznego, pełnienia ról społecznych, wzrost kompetencji rodzicielskich i zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych oraz wzmocnienie ich aktywności i samodzielności życiowej. Dla osób biorących udział w projekcie i ich rodzin organizowano cieszące się zainteresowaniem uczestników działania środowiskowe mające na celu pogłębienie więzi rodzinnych i aktywnego spędzania wolnego czasu, jak również integrację ze społecznością lokalną i wzbudzanie inicjatyw społecznych. Prowadzono

modelowanie relacji pomiędzy młodszym i starszym pokoleniem poprzez wspólne spotkania oraz niesienie pomocy osobom starszym. Uczestnictwo w projekcie pozwoliło im na aktywizację psychiczną i społeczną. Otrzymując wsparcie nabyli umiejętności radzenia sobie w nowych, często trudnych sytuacjach życiowych i samodzielnego radzenia sobie ze stresem. Udoskonalili umiejętności postrzegania norm – społecznych w sensie pozytywnym poprzez nabyte na zajęciach umiejętności nawiązywania poprawnych kontaktów interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów oraz kultury wypowiedzi. Wśród tych osób nastąpiło również przywrócenie wiary w swoje możliwości, podniesienie własnej samooceny i poczucie własnej wartości oraz pobudzenie aktywności twórczej i poznawczej. Dodatkowym pozytywnym rezultatem, niezamierzonym w projekcie zawiązanie się grupy „Aktywni Inaczej", w skład której wchodzi 25 osób. Grupie udało się przygotować przedstawienia teatralne, które wystawiane zostały w szkołach, przedszkolach, Domu Pomocy Społecznej oraz sołectwach na terenie gminy. Dodatkowo „Aktywni Inaczej" organizują festyny z okazji: „Dnia Dziecka", „Dnia Matki" oraz Spotkania Organizacyjne w Domu Pomocy Społecznej i sołectwach naszej gminy. Celem utworzenia grupy była aktywizacja członków oraz ukazanie bezrobotnych jako osób aktywnych, chcących wprowadzić zmiany w mentalności społeczeństwa. Mimo iż osoby te nie mogą znaleźć pracy potrafią być aktywne w środowisku lokalnym i z chęcią pomagają innym.

Mając na uwadze, że perspektywa nowych działań rewitalizacyjnych wymaga szerszego zaangażowania mieszkańców, należy rozważyć podjęcie działań skierowanych na wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za lokalną wspólnotę i upodmiotowienie obywateli. Warto rozważyć kontynuację części działań prowadzonych w latach poprzednich. W celu uzyskania maksymalnych efektów społecznych niezbędne wydaje się określenie kompleksowego programu przedsięwzięć wspierających o charakterze infrastrukturalnym i pozainfrastrukturalnym oraz wdrożenie tego systemowego rozwiązania z czynnym udziałem organizacji pozarządowych i grup nieformalnych oraz podmiotów gospodarczych aktywnych w lokalnym środowisku w Gniewie.

W ostatnich latach uwidoczniły się bardzo znaczące pozytywne rezultaty współpracy na linii samorząd – organizacje pozarządowe. Współpraca odbywa się w postaci zadań zleconych w ramach programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, ale także objawia się w codziennej praktyce wspólnych działań fundacji i stowarzyszeń oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Środowiskowego Domu Samopomocy, Lokalnego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Zespołu Interdyscyplinarnego. Działania te jednak, ze względu na występujące deficyty finansowe, kadrowe i organizacyjne, nie osiągnęły optymalnego zakresu rzeczowego i czasowego, odpowiedniej skali zaangażowania społecznego oraz pożądanego poziomu intensyfikacji współpracy między partnerami.

Tak więc istniejący potencjał oddziaływania na interesariuszy zamieszkujących obszary „Stare Miasto" i „Podzamcze" zarówno instytucji, jak i podmiotów prywatnych zaangażowanych w rozwój społeczny określić należy jako wykorzystany jedynie częściowo.

Podsystem gospodarczy

Wyniki analizy ilościowej przeprowadzonej na etapie delimitacji w oparciu o wskaźniki obligatoryjne i fakultatywne, stanowią wprowadzenie do pogłębionej diagnozy w zakresie podsystemu gospodarczego:

OBSZAR „STARE MIASTO”	OBSZAR „PODZAMCZE”
Liczba wskaźników, które osiągnęły wartości krytyczne wykraczające poza wartości referencyjne	
2 z 4 wskaźników (50%)	2 z 4 wskaźników (50%)
Nazwy wskaźników, które osiągnęły wartości krytyczne wykraczające poza wartości referencyjne	
• Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób • Poziom dochodów ludności mierzony wysokością średniego PIT na mieszkańca	• Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób • Liczba organizacji pozarządowych na 1 tys. mieszkańców

Potencjał gospodarczy obu obszarów przewidzianych do rewitalizacji jest bardzo zróżnicowany. Na obszarze „Stare Miasto” mieszczą się liczne podmioty usługowe i rzemieślnicze, handlowe i gastronomiczne. Ważnym pracodawcą pozostaje Urząd Miasta i Gminy Gniew, którego siedziba zlokalizowana jest w ratuszu. Największym pracodawcą prywatnym jest z kolei Zamek Gniew sp. z o.o.. Wzgórze Zamkowe stanowi dziś największą w powiecie bazę hotelową i restauracyjną. Dyrekcja zamku podjęła decyzję o kolejnej rozbudowie kompleksu. Oferta zamku w niedalekiej przyszłości poszerzy się o basen wewnętrzny, basen dla dzieci i basen zewnętrzny z wodami termalnymi oraz o Night Club, kręgielnię, infrastrukturę SPA, fitness i strefę saun. Planowany rozwój centrum konferencyjno-hotelowego związany będzie z powstaniem nowych miejsc pracy. Z kolei do najbardziej znaczących podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie obszaru „Podzamcze” zaliczyć należy spółkę komunalną INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o. oraz piekarnię. Podkreślić należy, że analizowane obszary nie posiadają znaczącego potencjału gospodarczego w postaci dużych przedsiębiorstw generujących liczne miejsca pracy. Firmy takie zlokalizowane są jednak na nieodległych terenach sąsiadujących ze śródmieściem od północy i wschodu w okolicach ul. Przemysłowej, Kopernika i Sobieskiego (m.in. FAMA Sp. z o.o., Rolls-Royce Marine Poland, Mikrostyk SA). Warto podkreślić duży potencjał Gminy Gniew w zakresie możliwego przyciągania inwestorów zewnętrznych. Dogodne położenie przy drodze krajowej nr 91 oraz kilkanaście kilometrów od zjazdu z autostrady A1 stanowi duży atut.

W ramach procesu rewitalizacji uwolnionych zostanie kilka lokali użytkowych w obrębie starego rynku, dla których gmina poszukiwać będzie inwestorów zainteresowanych uruchomieniem działalności usługowo-gastronomicznej. Rozważane jest także wdrożenie przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Pogłębiona analiza sfery gospodarczej powinna zostać osadzona także w ujęciu liczbowym w szerszej perspektywie terytorialnej i procesowej. Dostępne dane Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2004-2014 dla Gminy Gniew (gmina miejsko-wiejska) wskazują na systematyczny, choć mało dynamiczny, wzrost liczby podmiotów gospodarczych z 1 012 do 1 215. W analizowanym przedziale

czasowym liczba firm wzrosła więc o 20%. Struktura podmiotów gospodarczych wskazuje na duże znaczenie firm jednoosobowych i mikroprzedsiębiorstw, które stanowią ponad 73% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Analizując potencjał gospodarki Gminy Gniew należy wskazać, że w analizowanym okresie liczba spółek handlowych, czyli przedsiębiorstw w największym stopniu wpływających na liczbę miejsc pracy, wzrosła o 22% z 46 do 56 podmiotów.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tczewie stopa bezrobocia w powiecie tczewskim na koniec lipca 2016 r. wynosiła 8,2% (dla województwa pomorskiego 7,5%; dla całego kraju 8,6%). Na terenie Gminy Gniew w połowie 2016 roku status bezrobotnego posiadało 496 osób (w tym 180 mieszkańców miasta Gniew), podczas gdy na rok wcześniej liczba bezrobotnych wynosiła 583 osoby (wśród których 224 stanowili mieszkańcy miasta Gniew). Tak więc w ciągu roku notowana liczba bezrobotnych w Gniewie spadła o 20%. Reasumując w powiecie oraz na obszarze Miasta i Gminy Gniew obserwowane są pozytywne zmiany na rynku pracy.

Podsystem przestrzenny

Wstęp do diagnozy w zakresie podsystemu przestrzennego stanowią wyniki analizy stanu istniejącego dokonanej w na etapie delimitacji w oparciu o wskaźniki obligatoryjne i fakultatywne:

OBSZAR „STARE MIASTO”	OBSZAR „PODZAMCZE”
Liczba wskaźników, które osiągnęły wartości krytyczne wykraczające poza wartości referencyjne	
4 z 4 wskaźników (100%)	3 z 4 wskaźników (75%)
Nazwy wskaźników, które osiągnęły wartości krytyczne wykraczające poza wartości referencyjne	
• Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 do ogólnej liczby budynków (w %) • Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu (mieszkalnego) na osobę (m^2) • Udział budynków generujących emisje niskie (posiadających piece węglowe, koksowe, ogrzewanie etażowe itp.) oraz nieocieplonych, których główne drogi ewakuacyjne są wykonane z materiałów palnych do ogólnej liczby budynków (w %) • Liczba awarii infrastruktury w okresie rocznym na 1 ha powierzchni obszaru	• Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 do ogólnej liczby budynków (w %) • Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu (mieszkalnego) na osobę (m^2) • Udział budynków generujących emisje niskie (posiadających piece węglowe, koksowe, ogrzewanie etażowe itp.) oraz nieocieplonych, których główne drogi ewakuacyjne są wykonane z materiałów palnych do ogólnej liczby budynków (w %)

Powierzchnia obszaru „Stare Miasto” wynosi 13,14 ha, co stanowi 2,18% ogółu powierzchni miasta. Natomiast obszar „Podzamcze” zajmuje 20,99 ha, czyli 3,48% ogółu powierzchni Gniewu.

Przedmiotowy obszar jest objęty obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego: miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uchwalony Uchwałą Nr VII/69/07 Rady Miejskiej w Gniewie z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu

Zagospodarowania Przestrzennego na obszarze Starego Miasta, Wzgórza Zamkowego, Podzamcza w miejscowości Gniew jako planowanego obszaru przestrzeni publicznej.

Obszary wskazane jako zdegradowane zlokalizowane są w południowo-wschodniej części terytorium administracyjnego miasta. Zajmują one jednak teren ścisłego centrum administracyjnego i historycznego miasta, gdzie skupia się zdecydowana większość usług dla ludności. Na obszarze „Stare Miasto" dominuje funkcja mieszkaniowa i usługowa z przeważającym udziałem historycznej zabudowy kamienicznej. Istotnym elementem warstwy urbanistycznej jest kompleks zamkowy wraz charakterystycznym zamkiem komturów gniewskich, zbudowanym na planie czworoboku. Zamek Gniewski pochodzący z XIII wieku. po malborskim jest najcenniejszym obiektem zabytkowym tego typu w województwie pomorskim. W skład zabudowy wzgórza zamkowego wchodzą także Pałac Myśliwski, Pałac Marysieńki oraz zespół obwarowań. W obiektach zespołu zamkowego funkcjonuje obecnie hotel. Na uwagę zasługuje także znajdujący się przy rynku jedyny na Pomorzu zespół kamienic podcieniowych ze wspólnym mansardowym dachem oraz ratusz z XIII – XIV wieku oraz gotycki kościół św. Mikołaja z XIV wieku. Do rejestru zabytków wpisany jest cały układ urbanistyczny miasta w obrębie murów obronnych. Granice strefy ochrony konserwatorskiej określone są nieruchomościami zabudowanymi i działkami znajdującymi się w ramach Starego Miasta, Wzgórza Zamkowego i Podzamcza. Wyjątkowe piękno miejskiego krajobrazu podkreśla malownicze położenie Gniewu na wysokim brzegu doliny Wisły przy ujściu Wierzycy.

Tabela nr X Obiekty wpisane do rejestru zabytków zlokalizowane na terenie obszaru „Stare Miasto".

Lp.	adres	obiekt	wpis do rejestru zabytków	
			nr	data
1	-	układ urbanistyczny Starego Miasta z terenem zamkowym	114	1959.07.30
2	-	zespół zamkowy w Gniewie z obiektami: 1. zamek komturów gniewskich; 2. dom bramny; 3. pałacyk Myśliwski; 4. pałacyk Marysieńki; 5. mury obronne podzamcza; 6. mury dawnej fosy zamkowej; 7. studnia na dziedzińcu zamkowym wraz z działkami	130	2009.05.19
3	Gostomskiego 3	spichlerz	1117	1986.06.10
4	Gostomskiego 4	spichlerz	1118	1986.06.10
5	Dolny Podmur i Górny Podmur	zespół obwarowań miejskich	506	1971.02.20
6	Ks. Kursikowskiego 1	kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja	327	1962.09.11
7	Plac Grunwaldzki 1	ratusz	511	1971.02.20
8	Plac Grunwaldzki 6	kamienica	1331	1990.09.26
9	Plac Grunwaldzki 7	ruina kamienicy	628	1972.08.24
10	Plac Grunwaldzki 8	kamienica	507	1971.02.20

Lp.	adres	obiekt	wpis do rejestru zabytków	
			nr	data
11	Plac Grunwaldzki 9	kamienica	508	1971.02.20
12	Plac Grunwaldzki 10	kamienica	629	1972.08.24
13	Plac Grunwaldzki 11	kamienica	630	1972.08.24
14	Plac Grunwaldzki 12	kamienica	631	1972.08.24
15	Plac Grunwaldzki 13	kamienica	632	1972.08.24
16	Plac Grunwaldzki 14	kamienica	633	1972.08.24
17	Plac Grunwaldzki 15	kamienica	634	1972.08.24
18	Plac Grunwaldzki 16	kamienica	509	1971.02.20
19	Plac Grunwaldzki 17	kamienica	635	1972.08.24
20	Plac Grunwaldzki 18	kamienica	636	1972.08.24
21	Plac Grunwaldzki 20	kamienica	637	1972.08.24
22	Plac Grunwaldzki 22	kamienica	638	1972.08.24
23	Plac Grunwaldzki 26	kamienica	510	1971.02.20
24	Plac Grunwaldzki 28	kamienica	639	1972.08.24
25	Plac Grunwaldzki 30	kamienica	640	1972.08.24
26	Plac Grunwaldzki 32	kamienica	641	1972.08.24
27	Plac Grunwaldzki 33	kamienica	642	1972.08.24
28	Plac Grunwaldzki 34	kamienica	643	1972.08.24
29	Plac Grunwaldzki 35	kamienica	644	1972.08.24
30	Plac Grunwaldzki 36	kamienica	144	1960.01.18
31	Plac Grunwaldzki 39	kamienica	645	1972.08.24
32	Plac Grunwaldzki 40	kamienica	646	1972.08.24
33	Plac Grunwaldzki 41	kamienica	647	1972.08.24
34	Plac Grunwaldzki 42	kamienica	648	1972.08.24
35	Plac Grunwaldzki 44	kamienica	649	1972.08.24
36	Sambora 4	dom	650	1972.08.24
37	Sambora 5	dom	651	1972.08.24
38	Sambora 6	dom	652	1972.08.24
39	Sambora 7	dom	653	1972.08.24
40	Sambora 8	dom	654	1972.08.24
41	Sambora 9	dom	655	1972.08.24
42	Sobieskiego/Górny Podmur	baszta i mury obronne	506	1971.02.20

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku

Z kolei obszar „Podzamcze” obejmuje w dużej części tereny widokowe nad brzegiem Wisły w południowej części miasta, sąsiadującej z historycznym centrum. Charakter tutejszej zabudowy jest bardziej różnicowany z udziałem kamienic, domów wolnostojących oraz obszarów przemysłowych i magazynowych. Większość zabudowań oraz nawierzchni ulic i chodników w obrębie obszaru „Podzamcze” znajduje się w złym stanie technicznym i wymaga podjęcia działań modernizacyjnych.

Do najważniejszych problemów zidentyfikowanych na poziomie podsystemu przestrzennego w ramach obszarów „Stare Miasto" i „Podzamcze" zaliczyć należy m.in.:

- Niezadowalający stan infrastruktury technicznej budynków oraz występowanie niskiej emisji. Liczne kamienice i historyczne budynku są niedoinwestowane. Prawie 80% obiektów na obszarze „Stare Miasto" i 62% na obszarze „Podzamcze" stanowią budynki wybudowane przed rokiem 1970. Wymagają one pilnych inwestycji w zakresie przebudowy elewacji frontowych, instalacji wewnętrznych oraz charakterystyk związanych z efektywnością energetyczną. W niezadowalającym stanie są także miejskie nawierzchnie - ulice i chodniki. Powszechnym problemem jest występowanie licznych barier architektonicznych ograniczających dostępność przestrzeni miejskich dla osób z niepełnosprawnościami (wysokie krawężniki, ubytki w miejskich chodnikach, zły stan historycznego bruku, brak nawierzchni fakturowych).
- Stosunkowo duży ruch uliczny, szczególnie w obrębie obszaru „Stare Miasto". Obserwowany duży ruch kołowy, związany z obsługą obiektów usługowych i handlowych oraz zlokalizowanego na rynku Urzędu Miasta i Gminy, przyczynia się do zmniejszenia znaczenia obszaru jako miejsca integracji mieszkańców. Negatywnym rezultatem jest także niższy od oczekiwanego poziom atrakcyjności turystycznej.
- Niedostateczna liczba miejsc parkingowych.
- Deficyt w zakresie przestrzeni publicznych, obiektów i usług integrujących mieszkańców. Niedoinwestowane budynki publiczne na terenie „Starego Miasta" posiadają duży potencjał lokowania działalności związanej z rewitalizacją społeczną.
- Niewykorzystany potencjał turystyczny analizowanych obszarów, poza zagospodarowanym i prężnie prosperującym kompleksem zamkowym.

Mając na uwadze nagromadzenie problemów przestrzennych na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze" oraz duże znaczenie tych terenów dla aktywizacji społeczno-gospodarczej miasta podkreślić należy konieczność intensyfikacji działań rewitalizacyjnych. Ogromnym potencjałem, który należy wykorzystać, jest historyczny układ urbanistyczny stanowiący dziedzictwo cywilizacyjne o oddziaływaniu krajowym i europejskim. Harmonijna rewitalizacja zakładająca modernizację obiektów kubaturowych i przestrzeni miejskich (z nadaniem im nowych funkcji) w połączeniu z aktywizacją społeczną i wzrostem atrakcyjności turystycznej stanowi receptę dla uzyskania także wysokiej jakości życia mieszkańców a wielu z nich może stanowić drogę do włączenia społecznego.

Tabela 3 Karta obszaru zdegradowanego „Stare Miasto”

Obszar „STARE MIASTO”	
Numer obszaru: 4	
POWIERZCHNIA OBSZARU: 13,14 ha (0,63 % powierzchni miasta) **LICZBA LUDNOŚCI:** 1 012 osób (14,70% ludności miasta)	

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU:

Obszar „Stare Miasto” położony jest w południowej części obszaru miasta Gniew. Teren stanowi historyczne i aktualne centrum administracyjne i usługowe miasta i gminy. Na terenie obszaru dominuje funkcja mieszkaniowa i usługowa z przeważającym udziałem historycznej zabudowy kamienicznej. Istotnym elementem warstwy urbanistycznej jest kompleks zamkowy wraz charakterystycznym zamkiem komturów gniewskich, zbudowanym na planie czworoboku. Największym pracodawcą publicznym pozostaje Urząd Miasta i Gminy Gniew, a największym pracodawcą prywatnym jest z kolei Hotel Zamek Gniew. Charakter i wiek zabudowy oraz struktura społeczna wpływają na występowanie problemów infrastrukturalnych i społecznych.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE GOSPODARCZE I PRZESTRZENNE ZIDENTYFIKOWANE NA OBSZARZE

Podstawowe problemy społeczne:

- ubóstwo i bezrobocie,
- niepełnosprawność lub długotrwałe choroby części mieszkańców,
- niski poziom aktywności społecznej i problemy w rodzinach.

Podstawowe problemy gospodarcze:

- nieoptymalny poziom kompetencji osób poszukujących pracy lub zagrożonych utratą pracy,
- niska dynamika przedsiębiorczości mieszkańców,
- brak większych przedsiębiorców generujących miejsca pracy.
- niedostateczny poziom dochodów mieszkańców,
- niewykorzystany potencjał turystyczny poza zagospodarowanym i prężnie prosperującym kompleksem zamkowym.

Podstawowe problemy przestrzenne:

- niezadowalający stan infrastruktury technicznej budynków oraz występowanie niskiej emisji,
- zły stan techniczny miejskich nawierzchni - ulic i chodników,
- występowanie licznych barier architektonicznych ograniczających dostępność przestrzeni miejskich dla osób z niepełnosprawnościami,
- stosunkowo duży ruch kołowy, związany z obsługą obiektów usługowych i handlowych oraz zlokalizowanego na rynku Urzędu Miasta i Gminy,
- niedostateczna liczba miejsc parkingowych,
- deficyt w zakresie przestrzeni publicznych, obiektów i usług integrujących mieszkańców.

PROBLEMY UJAWNIONE W WYNIKU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Dzięki partycypacji społecznej w ramach procesu tworzenia założeń do rewitalizacji obszaru w rezultacie przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz podczas spaceru studyjnego ujawniono **problemy**:

- niski poziom estetyki Starego Miasta,
- izolacja terenów zamkowych,
- Stare Miasto nie jest dostatecznie przyjazne dla turystów,
- brak miejsc rekreacji i zabawy dla dzieci,
- niedostateczna jakość i intensywność komunikacji samorząd – mieszkańcy,
- brak wizji rozwoju tego obszaru,
- złe oznakowanie atrakcji Starego Miasta,
- problemy społeczne - dziedziczenie biedy, przyzwyczajenia pokoleniowe, brak chęci wdrażania zmian po stronie mieszkańców,
- Duży ruch samochodowy na Pl. Grunwaldzkim i Starym Mieście,
- Zbyt mała liczba miejsc pracy.

W trakcie prowadzonych konsultacji mieszkańcy zwrócili uwagę na następujące **miejsca problemowe**:

- planty miejskie – jako teren o wysokim potencjale rekreacyjnym i integracyjnym,
- fosa miejska – jako teren spajający i integrujący Stare Miasto i Podzamcze o wysokim potencjale kulturalnym i rekreacyjnym, wymagający uporządkowania i wyposażenia w odpowiednią infrastrukturę;
- ul. Wąska – ulica często odwiedzana przez turystów, wymagająca pilnej estetyzacji,
- ul. Południowa – najstarszy fragment ulicy w Gniewie, należy rozważyć lepsze jego wyeksponowanie,
- teren między ul. Dolny Podmur i Wąską – teren o potencjale rekreacyjnym dla Podzamcza, konieczne doinwestowanie,
- Plac Grunwaldzki – główny punkt śródmieścia o wysokim potencjale integracyjnym, stanowiący wizytówkę miasta, konieczny powrót do jego charakteru z początku XX wieku,
- patio ratusza miejskiego – teren o potencjale integracji, rekreacji, edukacji najmłodszych.

MOCNE I SŁABE STRONY OBSZARU ORAZ JEGO POTENCJAŁ I ZAGROŻENIA

Mocne strony:

- wpisany do rejestru zabytków układ urbanistyczny w obrębie murów obronnych oraz kompleks zamkowy wraz charakterystycznym zamkiem komturów gniewskich pochodzący z XIII wieku;
- wyjątkowe piękno miejskiego krajobrazu, które podkreśla malownicze położenie Gniewu na wysokim brzegu doliny Wisły przy ujściu Wierzycy;
- lokalizacja na terenie obszaru Urzędu Miasta i Gminy oraz Lokalnego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych w Gniewie;
- duży potencjał organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na terenie obszaru;
- znaczący potencjał modernizacyjny istniejących budynków użyteczności publicznej i innych budynków kubaturowych oraz przestrzeni publicznych.

Słabe strony:

- występowanie obiektywnych problemów społecznych powodujących wykluczenie społeczne poszczególnych mieszkańców i całych rodzin; stosunkowo duże wykorzystanie zasiłków w ramach pomocy społecznej w związku z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy różnego rodzaju uzależnieniami i patologiami rodziny;
- infrastruktura pełniąca funkcje integracyjne dla mieszkańców jest niedostatecznie rozwinięta (w tym deficyty w zakresie obiektów kubaturowych) co w powiązaniu ze występowaniem barier architektonicznych i priorytetem dla samochodów w obrębie rynku przyczynia się do stosunkowo niskiej dostępności dla mieszkańców, którzy nie spędzają tu swojego czasu wolnego;
- lokalizacja większości instytucji publicznych zaangażowanych w proces rewitalizacji poza obszarem;

- zmiany struktury społecznej związane z procesem starzenia się społeczeństwa oraz tendencje suburbanizacyjne wpływają na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i występowanie deficytów w zakresie odpowiedniego wsparcia dla seniorów;
- zły stan techniczny infrastruktury budynków (prawie 80% obiektów na obszarze „Stare Miasto" stanowią budynki wybudowane przed rokiem 1970);
- występowanie zjawiska niskiej emisji;
- nieoptymalny stan miejskich nawierzchni, w tym infrastruktury drogowej i chodnikowej;
- brak dostatecznej liczby miejsc parkingowych.

Szanse:

- realizacja kompleksowego programu zakładającego uzupełniające się przedsięwzięcia w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego;
- wykorzystanie potencjału turystycznego i gospodarczego Gniewu oraz możliwości zdynamizowania tych sfer dzięki rozwiązaniu problemów związanych ze stanem infrastruktury technicznej budynków kubaturowych i miejskich przestrzeni oraz infrastrukturą parkingową.
- uzyskanie efektu synergii dzięki współdziałaniu samorządu z aktywnymi na terenie obszaru organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi;
- uzyskanie wsparcia finansowego dla inwestycji infrastrukturalnych i projektów „miękkich" ze środków zewnętrznych, w tym unijnych.

Zagrożenia:

- podejmowanie niepełnego pakietu przedsięwzięć o ograniczonym zasięgu oddziaływania;
- niewystarczający poziom koordynacji działań rewitalizacyjnych;
- nasilanie się niekorzystnych tendencji demograficznych związanych ze starzeniem się społeczeństwa oraz procesem suburbanizacji;
- wpływ czynników zewnętrznych związanych z koniunkturą gospodarczą w kraju, dostępnością środków pomocowych, sferą normatywną, czy poziomem inwestycji podmiotów zewnętrznych.

LISTA POTENCJALNYCH PARTNERÓW WRAZ Z NAJWAŻNIEJSZYMI PODEJMOWANYMI DZIAŁANIAMI

Potencjalni partnerzy społeczni – organizacje pozarządowe:
Fundacja Europejski Park Historyczny w Zamku Gniew, Stowarzyszenie Centrum Aktywnych – Gniew, Stowarzyszenie Kociewskie Centrum Edukacji, Stowarzyszenie Przewodnicy Gniewscy, Stowarzyszenie Gniewska Grupa Obywatelska, Stowarzyszenie Gniewski Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Galeria Piłsudskiego, Centrum Myśliwskie "Zamek w Gniewie", Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Województwa Pomorskiego, Polski Związek Wędkarski Koło nr 54 GNIEW, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie, Parafialny Zespół Pomocy Charytatywnej "CARITAS" przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie.

Grupy nieformalne, funkcjonujące na obszarze objętym rewitalizacją:
Centrum Edukacji Regionalnej przy PiMBP w Gniewie, Grupa rekonstrukcyjna Żółty Regiment, Grupa Bez Nazwy, Gniewska Orkiestra Dęta, Zespół Sygnalistów Myśliwskich, Big Band Gymevensis Brass, 1 Gniewska Drużyna Harcerek „Gniazdo", Rodzinny Ogród Działkowy im. Juliusza Kraziewicza, Centrum Muzycznie Aktywnych, Chór Gregoriański "Schola Cantorum Gymevenis".

Potencjalni partnerzy gospodarczy (lokalizacja poza obszarem):
INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o., FAMA Sp. z o.o., Rolls-Royce Marine Poland, Mikrostyk SA.

Pozostali potencjalni partnerzy niesamorządowi (lokalizacja poza obszarem):
Wspólnoty mieszkaniowe, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Tczewie, Klub Sportowy "MEWA RR-WIP" Gniew, Klub Sportowy Sobieski Gniew, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gniewie, Szpitale Tczewskie SA, Ośrodek Zdrowia – Zespół Opieki Zdrowotnej „Medical" Sp. z o.o.

OGÓLNY OPIS PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ WRAZ Z OKREŚLENIEM WZAJEMNYCH POWIĄZAŃ
Podejmowanie inicjatyw w kierunku ożywienia obszaru zdegradowanego, mając na uwadze rewitalizację społeczną i infrastrukturalną oraz aktywizację gospodarczą, powinno odbywać się w sposób partnerski, w odpowiedzi na precyzyjnie zidentyfikowane problemy. Warunkiem powodzenia jest synergia działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Szczegółowy opis proponowanych działań znajduje się w rozdziale II.4 Narzędzia realizacji celów oraz w załączniku nr 3 Indykatywny plan finansowy i zakres projektu zintegrowanego.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4 Karta obszaru zdegradowanego „Podzamcze”

Obszar „PODZAMCZE”	
Numer obszaru: 8	
POWIERZCHNIA OBSZARU: 20,99 ha (3,48 % powierzchni miasta) **LICZBA LUDNOŚCI:** 298 osób (4,33% ludności miasta)	
CHARAKTERYSTYKA OBSZARU: Obszar „Podzamcze” obejmuje w dużej części tereny widokowe nad brzegiem Wisły w południowej części miasta, sąsiadującej z historycznym centrum. Charakter tutejszej zabudowy jest bardziej różnicowany z udziałem kamienic, domów wolnostojących oraz obszarów przemysłowych i magazynowych. Większość zabudowań oraz nawierzchni ulic i chodników w obrębie obszaru „Podzamcze” znajduje się w złym stanie technicznym i wymaga podjęcia działań modernizacyjnych. Do najbardziej znaczących podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie obszaru „Podzamcze” zaliczyć należy spółkę komunalną INWEST-KOM w Gniewie sp. z o.o.	
PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE GOSPODARCZE I PRZESTRZENNE ZIDENTYFIKOWANE NA OBSZARZE	
Podstawowe problemy społeczne: • ubóstwo i bezrobocie, • niepełnosprawność lub długotrwałe choroby części mieszkańców, • niski poziom aktywności społecznej i problemy w rodzinach.	
Podstawowe problemy gospodarcze: • nieoptymalny poziom kompetencji osób poszukujących pracy lub zagrożonych utratą pracy, • niska dynamika przedsiębiorczości mieszkańców, • brak większych przedsiębiorców generujących miejsca pracy. • niedostateczny poziom dochodów mieszkańców, • niewykorzystany potencjał turystyczny ze względu na niedoinwestowanie infrastruktury technicznej.	

Podstawowe problemy przestrzenne:

- niezadowalający stan infrastruktury technicznej budynków oraz występowanie niskiej emisji,
- zły stan techniczny miejskich nawierzchni - ulic i chodników,
- występowanie licznych bariefr architektonicznych ograniczających dostępność przestrzeni miejskich dla osób z niepełnosprawnościami,
- deficyt w zakresie przestrzeni publicznych, obiektów i usług integrujących mieszkańców.

PROBLEMY UJAWNIONE W WYNIKU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Dzięki partycypacji społecznej w ramach procesu tworzenia założeń do rewitalizacji obszaru w rezultacie przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz podczas spaceru studyjnego ujawniono **problemy**:

- niewykorzystany potencjał terenów wodnych, brak toalet w pobliżu terenów wodnych,
- niski poziom estetyki budynków i obejść, niski poziom czystości,
- brak miejsc rekreacji dla dzieci i dorosłych, brak organizacji imprez poza terenami zamkowymi,
- brak małej architektury, zły stan chodników i oświetlenia ulicznego,
- odpływ młodych mieszkańców do większych ośrodków,
- niski poziom bezpieczeństwa,
- zbyt mało patroli.

W trakcie prowadzonych konsultacji mieszkańcy zwrócili uwagę na następujące **miejsca problemowe**:

- fosa miejska – jako teren spajający i integrujący Stare Miasto i Podzamcze o wysokim potencjale kulturalnym i rekreacyjnym, wymagający uporządkowania i wyposażenia w odpowiednią infrastrukturę; konieczność budowy dojścia z obszaru Podzamcza,
- teren między ul. Dolny Podmur i Wąską – teren o potencjale rekreacyjnym dla Podzamcza, konieczne doinwestowanie.

MOCNE I SŁABE STRONY OBSZARU ORAZ JEGO POTENCJAŁ I ZAGROŻENIA

Mocne strony:

- bliskość obszaru „Stare Miasto” z atrakcyjnym układem urbanistycznym w obrębie murów obronnych oraz kompleksem zamkowym;
- wyjątkowe piękno miejskiego krajobrazu, które podkreśla malownicze położenie Gniewu na wysokim brzegu doliny Wisły przy ujściu Wierzycy, której rozlewiska i zakola sąsiadują z obszarem „Podzamcze” od południa;
- lokalizacja na terenie obszaru spółki komunalnej INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o.

Słabe strony:

- występowanie obiektywnych problemów społecznych powodujących wykluczenie społeczne poszczególnych mieszkańców i całych rodzin; stosunkowo duże wykorzystanie zasiłków w ramach pomocy społecznej w związku z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy różnego rodzaju uzależnieniami i patologiami rodziny;
- infrastruktura pełniąca funkcje integracyjne dla mieszkańców jest niedostatecznie rozwinięta co w powiązaniu ze występowaniem barier architektonicznych przyczynia się do stosunkowo niskiej dostępności dla mieszkańców oraz turystów;
- lokalizacja wszystkich instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych zaangażowanych w proces rewitalizacji poza obszarem;
- zmiany struktury społecznej związane z procesem starzenia się społeczeństwa oraz tendencje suburbanizacyjne wpływają na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i występowanie deficytów w zakresie odpowiedniego wsparcia dla seniorów;
- zły stan techniczny infrastruktury budynków (62% obiektów na obszarze „Stare Miasto” stanowią budynki wybudowane przed rokiem 1970);
- występowanie zjawiska niskiej emisji;
- nieoptymalny stan miejskich nawierzchni, w tym infrastruktury drogowej i chodnikowej.

Szanse:

- realizacja kompleksowego programu zakładającego spójne przedsięwzięcia w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego; kluczowe w tym przypadku jest powiązanie działań z tymi prowadzonymi na obszarze „Stare Miasto" tak, by mieszkańcy pobliskiego „Podzamcza" mogli korzystać ze zmodernizowanej infrastruktury i form aktywizacji społecznej i zawodowej;
- wykorzystanie potencjału turystycznego i gospodarczego obszaru;
- uzyskanie efektu synergii dzięki współdziałaniu samorządu z aktywnymi na terenie Gniewu organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi;
- uzyskanie wsparcia finansowego dla inwestycji infrastrukturalnych i projektów „miękkich" ze środków zewnętrznych, w tym unijnych.

Zagrożenia:

- podejmowanie niepełnego pakietu przedsięwzięć o ograniczonym zasięgu oddziaływania lub ograniczanie zasięgu oddziaływania zadań rewitalizacyjnych jedynie do obszaru „Stare Miasto";
- niewystarczający poziom koordynacji działań rewitalizacyjnych;
- nasilanie się niekorzystnych tendencji demograficznych związanych ze starzeniem się społeczeństwa oraz procesem suburbanizacji;
- wpływ czynników zewnętrznych związanych z koniunkturą gospodarczą w kraju, dostępnością środków pomocowych, sferą normatywną, czy poziomem inwestycji podmiotów zewnętrznych.

LISTA POTENCJALNYCH PARTNERÓW WRAZ Z NAJWAŻNIEJSZYMI PODEJMOWANYMI DZIAŁANIAMI

Potencjalni partnerzy społeczni – organizacje pozarządowe (zlokalizowane na pobliskim obszarze „Stare Miasto"):
Fundacja Europejski Park Historyczny w Zamku Gniew, Stowarzyszenie Centrum Aktywnych – Gniew, Stowarzyszenie Kociewskie Centrum Edukacji, Stowarzyszenie Przewodnicy Gniewscy, Stowarzyszenie Gniewska Grupa Obywatelska, Stowarzyszenie Gniewski Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Galeria Piłsudskiego, Centrum Myśliwskie "Zamek w Gniewie", Stowarzyszenie Chorągiew Husarska Województwa Pomorskiego, Polski Związek Wędkarski Koło nr 54 GNIEW, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie, Parafialny Zespół Pomocy Charytatywnej "CARITAS" przy Parafii Św. Mikołaja w Gniewie.

Grupy nieformalne (zlokalizowane na pobliskim obszarze „Stare Miasto"):
Centrum Edukacji Regionalnej przy PiMBP w Gniewie, Grupa rekonstrukcyjna Żółty Regiment, Grupa Bez Nazwy, Gniewska Orkiestra Dęta, Zespół Sygnalistów Myśliwskich, Big Band Gymevensis Brass, 1 Gniewska Drużyna Harcerek „Gniazdo", Rodzinny Ogród Działkowy im. Juliusza Kraziewicza, Centrum Muzycznie Aktywnych, Chór Gregoriański "Schola Cantorum Gymevenis".

Potencjalni partnerzy gospodarczy:
INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o., FAMA Sp. z o.o., Rolls-Royce Marine Poland, Mikrostyk SA.

Pozostali potencjalni partnerzy niesamorządowi (lokalizacja poza obszarem):
Wspólnoty mieszkaniowe, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Tczewie, Klub Sportowy "MEWA RR-WIP" Gniew, Klub Sportowy Sobieski Gniew, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gniewie, Szpitale Tczewskie SA, Ośrodek Zdrowia – Zespół Opieki Zdrowotnej „Medical" Sp. z o.o.

OGÓLNY OPIS PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ WRAZ Z OKREŚLENIEM WZAJEMNYCH POWIĄZAŃ

Podejmowanie inicjatyw w kierunku ożywienia obszaru zdegradowanego, mając na uwadze rewitalizację społeczną i infrastrukturalną oraz aktywizację gospodarczą, powinno odbywać się w sposób partnerski, w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy. Warunkiem powodzenia jest synergia działań „twardych" i „miękkich". Szczegółowy opis proponowanych działań znajduje się w rozdziale II.4 Narzędzia realizacji celów oraz w załączniku nr 3 Indykatywny plan finansowy i zakres projektu zintegrowanego.

Źródło: Opracowanie własne

2. Wizja stanu pożądanego i planowanych efektów procesu rewitalizacji

Przed dookreśleniem konkretnych celów rewitalizacji należy określić wizję stanu pożądanego. Wizja to konkretyzacja oczekiwań mieszkańców i samorządu w jasno określonej perspektywie czasowej. Wśród motywów wykreowania wizji poza istotnym argumentem dotyczącym konieczności wizualizacji spodziewanych efektów było ukazanie zakresu niezbędnego zobowiązania dla interesariuszy procesu rewitalizacji oraz wzmocnienie poziomu ich motywacji. A interesariusze to przede wszystkim mieszkańcy obszarów „Stare Miasto" i „Podzamcze". Sukces rewitalizacji będzie przede wszystkim pozytywną zmianą dla mieszkańców - zmianą, której osiągnięcie bez ich udziału jest niemożliwe.

WIZJA ROZWOJU OBSZARÓW „STARE MIASTO" i „PODZAMCZE"

- **Zmniejsza się skala dysfunkcji rodzin** oraz obserwowanej bezradności życiowej.
- **Wzrasta poziom bezpieczeństwa publicznego** i spada liczba interwencji policji.
- Notowana jest **większa dynamika rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców** oraz pojawiają się **nowi inwestorzy zewnętrzni** zainteresowani terenami rozwojowymi i atrakcyjnymi lokalami na rewitalizowanych terenach.
- **Rośnie poziom kwalifikacji zawodowych mieszkańców**, a dzięki aktywizacji rynku pracy (m.in. w zakresie usług turystycznych) spada bezrobocie.
- **Wzrasta poziom aktywności obywatelskiej**, organizacja pozarządowe i grupy nieformalne we współpracy z samorządem rozwijają działalność angażując młodzież oraz dorosłych w inicjatywy i wydarzenia konsolidujące wspólnotę lokalną.
- Pomagają w tym **dobrze wyposażone obiekty użyteczności publicznej oferujące nowe usługi dla mieszkańców** oraz **zmodernizowane przestrzenie miejskie i infrastruktura publiczna** o wysokiej estetyce i dostępności, w tym nowe miejsca integracji służące również turystom coraz częściej zaglądającym w okolice rynku i podzamcza.
- W efekcie **standard życia systematycznie rośnie oraz zmniejsza się skala wykluczeń** a mieszkańcy odczuwają, że ich sytuacja życiowa zmienia się na lepsze.

3. Cele szczegółowe rewitalizacji oraz założenia procesu

Konkretyzacja wizji rozwoju w postaci dookreślenia celów procesu rewitalizacji stanowi kolejny krok planowania procesu rewitalizacji. Cel główny i cele szczegółowe wyznaczać będą obszary zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć w infrastrukturę oraz zadań o charakterze pozainfrastrukturalnym. Konstrukcję celów dla niniejszego programu w zgodzie z metodologią SMART (ang. *specific, measurable, ambitious, realistic, time-bound*). W związku z tym przyjęto, że cele muszą być konkretne i zawierające jasny przekaz, powinny być możliwe do sprawdzenia stopnia realizacji przy pomocy wskaźników, realne oraz możliwe do osiągnięcia, ambitne i interesujące oraz wyznaczone dla konkretnej perspektywy czasu.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych, które formułowane były jako odpowiedź na problemy zidentyfikowane na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze", będzie możliwa zarówno na poziomie podsystemu społecznego, jak i gospodarczego i przestrzennego. Zdecydowano się na określenie kompleksowego celu głównego oraz celów szczegółowych o charakterze priorytetów rewitalizacyjnych.

CEL GŁÓWNY:

PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU I WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW „STAREGO MIASTA" I „PODZAMCZA"

Tak zarysowany cel główny sformułowany na potrzeby niniejszego dokumentu, jeszcze zanim zostanie rozwinięty o cele szczegółowe, wymaga pewnego wprowadzenia. Cel ten związany jest z szeroko stosowanymi na potrzeby nauk społecznych pojęciami *jakości życia* oraz *wykluczenia społecznego*. Warto pochylić się nad znaczeniem tych pojęć, gdyż stanowią one podstawę formułowania dalszych zaleceń naprawczych oraz stanowić będą fundament wszystkich działań rewitalizacyjnych.

Wykluczenie społeczne

Powszechne stosowanie w procesie planowania rewitalizacji pojęcie *wykluczenia*, dotyczy okoliczności, w których dana osoba zostaje, pozbawiona zdolności do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, korzystania z podstawowych praw, instytucji publicznych, usług lub rynków, które powinny być w danej sytuacji dostępne dla każdego[1]. Wśród osób szczególnie zagrożonych tak rozumianym wykluczeniem społecznym są więc m.in. odbiorcy pomocy społecznej, osoby długotrwale bezrobotne, seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami, członkowie rodzin dysfunkcyjnych, samotni rodzice w trudnej sytuacji życiowej, dzieci i młodzież z problemami wychowawczymi, osoby uzależnione i współuzależnione, więźniowie opuszczający zakłady karne oraz młodzież opuszczająca zakłady poprawcze itd.

Jakość życia

Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO – ang. *World Health Organisation*) *jakość życia* to spostrzeganie przez osobę własnej sytuacji życiowej w kontekście uwarunkowań kulturowych, systemu wartości oraz w związku ze swoimi celami, normami i zainteresowaniami[1]. W oparciu o definicję jakości życia sformułowaną przez WHO, w 1997 roku Saxena i Orley wyodrębnili następujące czynniki, składające się na jakość życia jednostki: zdrowie fizyczne, stan psychiczny, stopień niezależności, relacje z innymi ludźmi oraz środowisko, w jakim żyje dana osoba[1]. Tak postrzegana jakość życia jest więc subiektywnym odczuciem danej osoby i zależy od szeregu czynników składających się na wszystkie sfery życia społeczno-gospodarczego. Podstawą jednak do określenia poziomu jakości życia jest człowiek, jego potrzeby, pragnienia i ambicje.

Mając na uwadze szeroką semantykę tak sformułowanego celu głównego podkreślić należy, że jego realizacja będzie możliwa tylko przy założeniu realizacji kompleksowego pakietu działań. Zadania te powinny zmierzać do eliminacji lub zniwelowania przyczyn zidentyfikowanych problemów, jak również ich skutków. Wdrożenie spójnego wachlarza wzajemnie się warunkujących przedsięwzięć wymaga zaangażowania zróżnicowanego katalogu podmiotów (samorządowych, pozarządowych, gospodarczych i innych), współdziałających w ramach wspólnych idei przewodnich i wartości. Istotny jest także imperatyw związany z ukierunkowaniem interwencji na wszystkich interesariuszy, ze szczególnym uwzględnieniem grup najbardziej narażonych wykluczeniem społecznym (w tym dzieci i młodzież, seniorzy, osoby dorosłe borykające się z problemami życiowymi).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1 PO PIERWSZE - RODZINA

AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW

2 PO DRUGIE - PRACA

WZROST PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWIZACJA ZAWODOWA

3 PO TRZECIE – PRZYJAZNA INFRASTRUKTURA

WZROST DOSTĘPNOŚCI WIELOFUNKCYJNYCH PRZESTRZENI MIEJSKICH

4 PO CZWARTE – POMOCNE INSTYTUCJE

ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH

1 PO PIERWSZE - RODZINA
AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW

1.1. **Kompleksowe wsparcie dla rodzin i osób** zagrożonych przemocą, borykających się z problemami bytowymi oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.
1.2. **Wzrost poziomu integracji społecznej** dzięki zwiększeniu dostępności zróżnicowanej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.
1.3. **Wspieranie aktywności obywatelskiej**, społecznej odpowiedzialności mieszkańców oraz wzmacnianie postaw prospołecznych.
1.4. **Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa** publicznego i zdrowotnego.

2 PO DRUGIE - PRACA
WZROST PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWIZACJA ZAWODOWA

2.1. **Aktywizacja zawodowa oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji** zawodowych mieszkańców.
2.2. **Rozwój zróżnicowanych form wsparcia przedsiębiorczości** mieszkańców oraz działania mające na celu generowanie nowych miejsc pracy.
2.3. **Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu** w grupie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2.4. **Uwolnienie zasobów pracy** poprzez zapewnienie optymalnego poziomu opieki nad dziećmi do lat 3 oraz w wieku przedszkolnym.

3 PO TRZECIE – PRZYJAZNA INFRASTRUKTURA
WZROST DOSTĘPNOŚCI WIELOFUNKCYJNYCH PRZESTRZENI MIEJSKICH

3.1. **Modernizacja i przebudowa ogólnodostępnych przestrzeni miejskich i obiektów kubaturowych w celu nadania nowych atrakcyjnych funkcji** o znaczeniu integracyjnym i oddziaływaniu na branże rozwojowe Gniewu.
3.2. **Modernizacja i przebudowa obiektów kubaturowych w celu zwiększenia efektywności energetycznej**, przeciwdziałania niskiej emisji oraz zapewnienia estetyki w obrębie zabytkowego układu urbanistycznego.
3.3. **Zwiększenie jakości i dostępności infrastruktury podstawowej** z zakresu usług komunalnych.
3.4. **Optymalizacja rozwiązań komunikacyjnych, drogowych i parkingowych**, zwiększenie dostępności pieszej i eliminacja barier architektonicznych.

4 PO CZWARTE – POMOCNE INSTYTUCJE
ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH

4.1. **Wzrost kwalifikacji i kompetencji kadr oraz zwiększenie potencjału organizacji pozarządowych** i społecznych wspierających rozwój społeczny.
4.2. **Wsparcie w rozwijaniu kwalifikacji i kompetencji kadr oraz optymalizacji struktury organizacyjnych** instytucji świadczących usługi społeczne.
4.3. **Wzrost potencjału instytucji oferujących usługi społeczne** poprzez wsparcie działań infrastrukturalnych.
4.4. **Działania informacyjne dla mieszkańców** dotyczące możliwości wsparcia.

4. Narzędzia realizacji celów

Określenie wizji i wskazanie celów oraz zoperacjonalizowanie ich poprzez konstrukcję założeń zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego, to kluczowe działania zrealizowane podczas procesu planowania rewitalizacji. Jednak wdrożenie w życia ambitnych planów będzie możliwe jedynie przy określeniu stabilnych i wystarczających źródeł finansowania przedsięwzięć. Drogą do zapewnienia skutecznego i efektywnego finansowania programu rewitalizacji jest uzyskanie wsparcia ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP).

By zapewnić wsparcie ze środków RPO WP konieczne było określenie priorytetu dla realizacji zadań o charakterze społecznym (tzw. działania miękkie) przy uzupełniającej roli przedsięwzięć infrastrukturalnych (tj. zadań inwestycyjnych). W rezultacie skonstruowany projekt zintegrowany zaplanowany dla obszarów „Stare Miasto i „Podzamcze" składać się będzie z pakietów działań (podprojektów) służących harmonijnemu rozwojowi wszystkich sfer kluczowych dla sukcesu rewitalizacji. Wyczerpujące zestawienie projektów wraz z postulowanym montażem finansowym znajduje się również w załączniku nr 2 Indykatywny plan finansowy.

Ogólny opis podejmowanych działań wraz z określeniem wzajemnych powiązań

Podstawowy i fundamentalny kierunek przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarach „Stare Miasto" i „Podzamcze" został określony w ramach postulatu podnoszenia jakości życia mieszkańców poprzez kreowanie kompleksowego i trwałego rozwoju na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Cel główny o tak szerokim charakterze wpłynął na konieczność wskazania kompleksowego zestawu zadań z różnych sfer, nakierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców działań rewitalizacyjnych. Dodatkowo, wszystkie inicjatywy rozwojowe zostały przyjęte do realizacji przy założeniu, że muszą przyczyniać się do zlikwidowania lub zniwelowania problemów zidentyfikowanych podczas diagnozy obszarów „Stare Miasto" i „Podzamcze".

Zidentyfikowane problemy w zakresie wykluczenia społecznego	Zakres przedmiotowy	
	Gniewskie Centrum Wsparcia Rodzin	**Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Starego Miasta i Podzamcza**
Problem: Niska jakość życia mieszkańców Lokalizacja w obszarze: Stare Miasto, Podzamcze		Inicjatywa zakłada podniesienie jakości infrastruktury lokalnej, otoczenia miejsc zamieszkania i części wspólnych budynków mieszkalnych w celu podniesienie poziomu jakości życia
Problem: Trudności rodzinne i wychowawcze Lokalizacja w obszarze: Stare Miasto, Podzamcze	Inicjatywa ma przygotować mieszkańców do właściwego pełnienia ról rodzinnych, zarządzania budżetem domowym, rozwiązywania konfliktów i unikania przemocy.	
Problem: Patologie i uzależnienia w rodzinach Lokalizacja w obszarze: Stare Miasto, Podzamcze	Inicjatywa ma prowadzić do wsparcia rodzin w trudnej sytuacji, dotkniętej uzależnieniami i innymi patologiami społecznymi poprzez konsultacje ze specjalistami, kursy, grupy wsparcia, pomoc prawników i psychologów.	
Niski poziom aktywności obywatelskiej i świadomości społecznej Lokalizacja: Stare Miasto, Podzamcze	Inicjatywa zakłada możliwość uczestnictwa w debatach, wolną wymianę myśli, wyrażanie swoich poglądów, spotkania z interesującymi osobami i podnoszenie świadomości obywatelskiej	Inicjatywa zakłada włączenie mieszkańców w proces odnowy dzielnic zdegradowanych, dzięki czemu zyskają oni poczucie własnej wartości w społeczności lokalnej i uczestnictwa w życiu lokalnym.

Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców Lokalizacja: Podzamcze	Inicjatywa zakłada zbliżenie między dzielnicowymi a mieszkańcami w celu lepszej identyfikacji problemów i zagrożeń oraz przygotowanie mieszkańców do szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych.	Inicjatywa zakłada instalacje monitoringu w miejscach, w których bezpieczeństwo mieszkańców jest na najniższym poziomie.

Źródło: Opracowanie własne

W załączniku nr 3 Indykatywny plan finansowy i zakres projektu zintegrowanego znajduje się wyczerpujący opis zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego, w tym szczegółowe informacje nt. zakresu rzeczowego, kwot wartości przedsięwzięcia, pochodzenia środków i współfinansowaniu zewnętrznym, grupach docelowych, partnerach i instytucjach odpowiedzialnych za wdrażanie.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego 2014-2020

Kluczowym warunkiem realizacji kompleksowego planu działań rewitalizacyjnych zarysowanych w ramach niniejszego dokumentu jest perspektywa uzyskania wsparcia dla realizacji tzw. zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego ze środków *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP)*. Przyjęcie formuły projektu zintegrowanego umożliwi realizację komplementarnych i wzajemnie się warunkujących działań finansowanych ze środków różnych osi priorytetowych RPO WP w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Dzięki temu uzyskane zostanie wielosektorowe ukierunkowanie interwencji. Podstawowym warunkiem ubiegania się o środki RPO WP jest uwzględnienie przedsięwzięć w ramach przyjętego przez organ uchwałodawczy gminy dokumentu lokalnego programu rewitalizacji (LPR). Program ten wskazywać powinien lokalizację zadania na obszarach zdegradowanych w mieście Gniew, wyznaczonych w oparciu o określone kryteria przestrzenne oraz społeczno-ekonomiczne.

Proces uzgodnień dotyczących zakresu rzeczowego i celu szczegółowego zadań, postulowanych do finansowania w ramach RPO WP oraz składających się na interwencję rewitalizacyjną na obszarze miasta jest przedmiotem uzgodnień pomiędzy samorządem lokalnym Gminy Gniew a Zespołem ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Minimalny zakres zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego obejmuje Działania 8.1. i 8.2. RPO WP finansowane z EFRR, oraz Działania 6.1. i 6.2. RPO WP finansowane z EFS, przy zastrzeżeniu, że Działania w ramach OP 6 Integracja mają charakter nadrzędny do interwencji realizowanej w ramach OP 8 Konwersja.

Inne źródła finansowania

Gmina Gniew oraz inne podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji mogą również ubiegać się o współfinansowanie projektów z innych źródeł niż RPO WP. Wspomnieć w tym przypadku należy o krajowych Programach Operacyjnych (PO Wiedza Edukacja Rozwój – POWER, PO Infrastruktura i Środowisko – POIiŚ, PO Inteligentny Rozwój – POIR, PO Polska Cyfrowa - POPC).

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą także być dofinansowane ze środków pochodzących z funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), środków programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) czy też programów ramowych i innych programów Komisji Europejskiej. Istnieje także możliwość pozyskania wsparcia w ramach funduszy i dotacji celowych będących w dyspozycji odpowiednich Ministerstw (np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej itp.).

Ponadto, należy podkreślić znaczenie partycypacji podmiotów prywatnych w procesie rewitalizacji, które może objawiać się realizacją własnych zadań infrastrukturalnych i społecznych o znaczeniu

komplementarnym do projektu zintegrowanego lub partycypacją finansową (wkład prywatny) w projektach współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Lista potencjalnych partnerów wraz z najważniejszymi podejmowanymi działaniami

Planowanie, wdrożenie i realizacja procesu rewitalizacji wymaga współdziałania licznego grona partnerów spoza struktury Urzędu Miasta i Gminy Gniew.

Wśród potencjalnych partnerów projektów planowanych do realizacji w ramach projektu zintegrowanego oraz w pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, można wskazać na takie podmioty zlokalizowane w mieście Gniew, jak:

- **organizacje pozarządowe i grupy nieformalne** działające na terenie miasta – pomoc w realizacji przedsięwzięć, wsparcie w rekrutacji uczestników oraz w promocji i informacji o planowanych działaniach (szerokie współdziałanie możliwe dzięki potencjałowi osobowemu środowiska, wieloletniemu doświadczeniu oraz znajomości lokalnych gniewskich uwarunkowań).
- **przedsiębiorcy i podmioty ekonomii społecznej** – wsparcie w zakresie umożliwienia odbycia staży lub stworzenie perspektywy przyszłego zatrudnienia dla osób uczestniczących w projekcie (współpraca istotna ze względy na potencjał finansowy i organizacyjny oraz wpływ na lokalny rynek pracy).
- **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** – w zakresie koordynacji działań społecznych w spójności z gminną polityką rozwiązywania problemów społecznych (kluczowy podmiot w zakresie kreowania, wdrażania i koordynacji współpracy, podmiot o bardzo dużym potencjale kadrowym, lokalowym i organizacyjnym).
- **przedszkola** - współpraca i konsultacje w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz dziećmi w wieku przedszkolnym (postulowane uczestnictwo nie tylko placówek położonych na obszarze objętym rewitalizacją, ale również położonych w bezpośrednim sąsiedztwie).
- **szkoły podstawowe i gimnazjalne** - współpraca i konsultacje w zakresie prowadzenia uczniów, organizowania zajęć wyrównawczych, pomocy w przygotowaniu dzieci uzdolnionych do udziału w konkursach i olimpiadach oraz w zawodach sportowych, doradztwo w wyborze optymalnych ścieżek rozwoju zawodowego (problemy związane z grupą dzieci i młodzieży oraz stosunkowo niskie wyniki nauczania wskazują konieczność uczestnictwa podmiotów w rewitalizacji).
- **Komisariat Policji w Gniewie** – współpraca w zakresie organizowanych szkoleń z zakresu zagrożeń kryminalnych, zajęć praktycznych o bezpieczeństwie (istotny podmiot w zakresie zidentyfikowanych problemów związanych z bezpieczeństwem publicznym oraz poziomem przestępczości wśród nieletnich; pożądany podmiot przy realizacji zadań edukacyjnych skierowanych do młodzieży i innych grup zagrożonych występowaniem patologii społecznych).

Warto także wskazać na możliwe współdziałanie z podmiotami zlokalizowanym poza miastem, jednak mających wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy Gniewu i analizowanych obszarów problemowych:

- **Powiatowy Urząd Pracy** – współpraca w zakresie realizacji szkoleń, współpraca w zakresie bieżącej informacji o ofertach pracy, współpraca z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi (ważny podmiot konsultacyjny w ramach zadań związanych z aktywizacją zawodową).
- **szkoły zawodowe i podmioty realizujące kształcenie praktyczne i ustawiczne** na terenie Powiatu Tczewskiego – współpraca i konsultacje, organizowanie dodatkowej pomocy dla uczniów mających trudności w nauce, doradztwo w wyborze optymalnych ścieżek rozwoju zawodowego.
- **Komenda Powiatowa Policji w Tczewie** – zakres współpracy adekwatny do ww. współpracy z Komisariatem Policji w Gniewie.

5. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych

Uwzględnienie koniecznych działań związanych z ewaluacją zadań/podprojektów oraz monitoringiem skuteczności wdrażanych przedsięwzięć pod kątem przeciwdziałania zidentyfikowanym problemom jest warunkiem obligatoryjnym procesu programowania rewitalizacji przez Gminę Gniew.

Skuteczny system monitorowania i ewaluacji procesu rewitalizacji przyniesie więc szereg korzyści. Po pierwsze urealni rzeczywiste skoordynowanie zarządzania poprzez wyposażenie w konkretne narzędzia. Po drugie uzyskane zostanie wzmocnienie wieloaspektowej współpracy oraz zapewnienie efektywnego i zgodnego z założeniami wykorzystania środków finansowych (w tym dotacji w ramach RPO WP) dla realizacji celów Programu. Nie bez znaczenia jest też postulat wygenerowania poczucia odpowiedzialności wszystkich partnerów.

Monitoring i ewaluacja realizacji Programu będzie prowadzony na następujących poziomach:

POZIOM REALIZACJI PODPROJEKU/ZADANIA

Uwzględnienie wskaźników realizacji celów przypisane poszczególnym podprojektom, na podstawie danych pozyskanych od podmiotów odpowiedzialnych za realizację danego podprojektu/zadania.

POZIOM REALIZACJI PROGRAMU/LPR

Analiza w ujęciu globalnym dotycząca obserwacji wskaźników realizacji celów określonych dla całego obszaru projektu zintegrowanego oraz badanie sytuacji społeczno-gospodarczej we wszystkich obszarach kryzysowych.

Fundamentalnym celem prowadzenia działań ewaluacyjnych Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew jest zapewnienie pełnego wdrożenia planowanych w dokumencie przedsięwzięć oraz osiągnięcie wskazanych celów.

Efektem ewaluacji będzie więc potwierdzenie, że Program jest realizowany zgodnie z założeniami lub też skonstruowanie wniosków i rekomendacji. Ewentualne wnioski powinny uwzględniać możliwość zaistnienia przesłanek do wdrożenia procedury aktualizacji Programu. Proces ewaluacji należy prowadzić poprzez sprawdzenie (potwierdzenie lub falsyfikację) przyjętych w Programie założeń, dotyczących poszczególnych zadań składających się na zintegrowany projekt rewitalizacyjny. Wskazując na zakres tematyczny ewaluacji należy wymienić: ocenę okresową efektywności i skuteczności, wpływu, odpowiedzialności, realności ekonomicznej i finansowej oraz trwałości Programu w kontekście określonych celów szczegółowych.

Za dokonywanie cyklicznego procesu ewaluacji odpowiedzialny będzie wyznaczony pracownik Urzędu Miasta i Gminy Gniew, którego zadaniem będzie sporządzanie sprawozdań/raportów z realizacji Programu. Wśród zadań wspomnianego pracownika będzie utrzymywanie stałych relacji z koordynatorami odpowiedzialnymi za wdrożenie poszczególnych zadań/podprojektów. Osoby te przekazywać mu będą dane o postępach w realizacji zadania/podprojektu oraz o możliwych

opóźnieniach. W sprawozdaniu/raporcie określone zostaną wnioski i rekomendacje, za wdrożenie których odpowiedzialni będą przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy Gniew lub też pozostałych partnerów określonych w Programie. Podkreślić należy, że część zaleceń wymagać będzie synchronizacji działań wszystkich partnerów procesu rewitalizacji, a także współudziału organów samorządowych (Burmistrz, Rada). Sytuacja taka będzie miała miejsce m.in. w przypadku zaistnienia konieczności aktualizacji Programu.

W ramach procesu ewaluacji dokonywana będzie ocena konkretnych zadań/podprojektów w oparciu o dotyczące ich wskaźniki. Fundamentem procesu ewaluacji jest dokonanie optymalnego wyboru kryteriów. Sugerowane jest wykorzystanie kryteriów przedstawionych przez Komisje Europejską:

1. **Odpowiedniość** - odpowiedniość celów LPR i poszczególnych projektów realizowanych w jego ramach dla problemów, jakie program miał rozwiązać, jak również dla środowiska fizycznego i środowiska polityk, w ramach których funkcjonuje.
2. **Przygotowanie** - logika i kompletność procesu planowania programu oraz wewnętrzna logika i spójność programu.
3. **Efektywność** - koszty, szybkość i efektywność zarządzania, przy wykorzystaniu których wkład i działania zostały przekształcone w wyniki oraz jakość osiągniętych wyników.
4. **Skuteczność** - ocena wkładu osiągniętego dzięki wynikom w stosunku do osiągnięcia celów programu, oraz tego, jaki wpływ miały założenia na osiągnięcia programu.
5. **Wpływ** - skutek, jaki wywiera program w szerszym środowisku, oraz jego wkład w rozwój i podniesienie konkurencyjności miasta.

Mając na uwadze cel główny Programu należy pamiętać, że monitoring jego realizacji wymaga dokonania oceny, czy nakłady ponoszone w wyniku jego wdrażania przekładają się na rozwój społeczny, zwiększenie jakości życia mieszkańców i prowadzą do zniwelowania zidentyfikowanych problemów. Co więcej, w ramach zadań/podprojektów o charakterze „miękkim" (pozainwestycyjnym), kluczowych pod kątem realizacji Programu i realizowanych w dłuższym okresie czasu, dokonywanie oceny wpływu osiąganych rezultatów na sytuację społeczną jest nawet bardziej istotne niż w przypadku zadań/podprojektów związanych z realizacją robót budowlanych czy zakupem sprzętu i wyposażenia. To właśnie działania pozainwestycyjne stanowią też kluczowy i podstawowy element wdrażania Programu.

Krokiem wstępnym dla określenia procedury monitoringowej jest wybór zestawu wskaźników bazowych odnoszących się do podsystemu społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Brane pod uwagę wskaźniki powinny być wiarygodne, określone w czasie i mierzalne; odpowiadać powinny poszczególnym zadaniom/podprojektom oraz danym celom szczegółowym. Tak więc w efekcie możliwe będzie dokładne wskazanie bezpośrednich korzyści będących następstwem wdrożenia zadań/podprojektów.

Monitoring realizacji programu będzie prowadzony na następujących poziomach:

WSKAŹNIKI PRODUKTU

Odnoszą się do produktów, powstałych w wyniku realizacji przedsięwzięcia. Wskaźniki te są mierzalne, liczone w jednostkach materialnych (np. powierzchnia obszaru poddanego rewitalizacji, liczba zrealizowanych szkoleń, liczba beneficjentów itp.).

WSKAŹNIKI REZULTATU

Odpowiadają bezpośrednim efektom społeczno-ekonomicznym, wynikającym z realizacji przedsięwzięcia (np. spadek bezrobocia, wzrost poziomu przedsiębiorczości itp.)

Projekt zintegrowany - Poddziałanie 6.1.2 RPO WP

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w Programie (RW) (os.)
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w Programie (os.)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu Programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (os.)
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu Programu (os.)
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu Programu (os.)

Projekt zintegrowany - Poddziałanie 6.2.2 RPO WP

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w Programie (os.)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba wspartych w Programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu (szt.)
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu Programu (os.)

Projekt zintegrowany - Poddziałanie 8.1.2 RPO WP

Wskaźniki produktu:

- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (RW) (ha)
- Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich (CI 37) (os.)

- Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych w zrewitalizowanych obszarach objętych wsparciem (szt.)

Wskaźniki rezultatu:

Nie dotyczy

Weryfikacja wskaźników powinna odbywać się raz do roku i powinna obejmować dane uwzględnione dotyczących minionego roku kalendarzowego, na podstawie informacji własnych (Urzędu Miasta i Gminy Gniew) oraz dostępnych danych statystycznych (np. GUS), a także danych partnerów rewitalizacji oraz innych podmiotów dysponujących odpowiednimi bazami danych. Monitoring obejmować powinien również analizę zgodności realizacji działań z przyjętym harmonogramem rzeczowym i finansowym. Postulowane jest także uwzględnienie badań opinii społecznej w zakresie przebiegu procesu rewitalizacji oraz osiąganych efektów (w tym badania ankietowe i/lub wywiady).

Ze względu na postępujący charakter dokumentu, jakim jest Program Rewitalizacji, system monitoringu i ewaluacji powinien być sprawnym narzędziem szybkiej i efektywnej informacji zwrotnej o rezultatach jego implementacji. Tak, by zarządzający Programem mogli w czasie rzeczywistym wpływać na trwający proces, mając na uwadze jego optymalizację.

6. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji oraz system budowania i wspierania partnerstwa

Ze względu na znaczący stopień skomplikowania procesu rewitalizacji niezbędne jest stworzenie konkretnych i spójnych zasad zarządzania wdrażaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew. W kroku pierwszym tworzenia systemu zarządzania należy dążyć do powołania jednostki odpowiedzialnej za kwestie związane z koordynacją działań wewnątrz struktury Urzędu Miasta i Gminy Gniew lub podjęcie decyzji w zakresie delegowania zadań związanych z koordynacją konkretnemu pracownikowi Urzędu. Do zadań jednostki lub oddelegowanego pracownika należeć będzie kreowanie efektywnego współdziałania wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji partycypujących we wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew, w tym:

- poszczególnych referatów i samodzielnych stanowisk funkcjonujących w ramach struktury Urzędu Miasta i Gminy Gniew (m.in. referaty: Organizacyjny, Inwestycji i Infrastruktury, Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska, Gospodarki Nieruchomościami, Społeczny, Promocji i Informacji)
- jednostki organizacyjne Gminy Gniew (m.in. Przedszkole w Gniewie, Szkoła Podstawowa w Gniewie, Gimnazjum w Gniewie, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Sportu, Fundacja Zamek w Gniewie, INWEST-KOM w Gniewie Sp. z o.o.);
- pozostałe podmioty publiczne zaangażowane w realizację LPR (m.in. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS), Dom Pomocy Społecznej (DPS) w Gniewie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Tczewie, Komisariat Policji w Gniewie oraz Komenda Powiatowa Policji w Tczewie, Powiatowy Urząd Pracy w Tczewie, wspólnoty mieszkaniowe, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Tczewie, Klub Sportowy "MEWA RR-WIP" Gniew, Klub Sportowy Sobieski Gniew, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Gniewie, Szpitale Tczewskie SA, Ośrodek Zdrowia – Zespół Opieki Zdrowotnej „Medical” Sp. z o.o.
- organizacje pozarządowe;
- pozostałe podmioty prywatne, w tym pracodawcy.

Niezbędne działania dla zapewnienia efektywnej realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew:

1. stworzenie kompleksowego systemu zarządzania;
2. wyznaczenie osób/podmiotów odpowiedzialnych oraz osób do kontaktu w ramach poszczególnych zadań/podprojektów;
3. przeprowadzenie procesu przygotowanie dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz opracowanie zakresu zadań/podprojektów planowanych do realizacji w ramach zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego;
4. przeprowadzenie negocjacji zakresu zadań/podprojektów planowanych do realizacji w ramach zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej RPO WP;
5. formalne uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew przez Radę;
6. przygotowanie wniosku aplikacyjnego oraz uzyskanie formalnego potwierdzenia dofinansowania ze środków RPO WP dla zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego;
7. stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę Urzędu Miasta i Gminy Gniew z innymi uczestnikami procesu w celu realizacji działań na obszarze rewitalizacji;

8. określenie systemu ewaluacji i monitoringu, wyznaczenie osób/podmiotów odpowiedzialnych za ewaluację i monitoring oraz opracowanie niezbędnych ankiet i formularzy.

Lokalny Program Rewitalizacji jest kluczowym dokumentem wpływającym na jakość życia nie tylko mieszkańców obszarów „Stare Miasto" i „Podzamcze", ale także pozostałych mieszkańców Gniewu i okolic. W związku z tym dla zapewnienia optymalnego poziomu informacji w lokalnym środowisku oraz mając na uwadze konieczność promocji założeń programu i jego efektów należy rozważyć powołanie Pełnomocnika Burmistrza ds. rewitalizacji oraz zorganizowanie punktu informacyjnego w ramach struktury Urzędu Miasta i Gminy Gniew. Punkt informacyjny byłby miejscem dostępnym dla wszystkich mieszkańców, gdzie mogliby oni uzyskać wszelkie niezbędne informacje m.in. o dostępnych formach partycypacji w poszczególnych zadaniach Programu, w tym możliwościach skorzystania ze wsparcia unijnego. Punkt informacyjny powinien być zlokalizowany na obszarach poddawanych rewitalizacji, w miejscu pozbawionym barier architektonicznych.

Uzyskanie najbardziej efektywnej współpracy między poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w proces rewitalizacji wymagać może powołania w trakcie wdrażania rewitalizacji struktury organizacyjnej obejmującej funkcje doradcze i zespoły robocze np. w formie komitetu sterującego. Komitet sterujący powinien spotykać się w ustalonych interwałach czasowych i obradować nad poziomem realizacji celów oraz zadań/podprojektów, analizując także dane związane z monitoringiem i ewaluacją.

Załącznik nr 1 Raport z konsultacji społecznych na etapie diagnozy

Przeprowadzone spotkania

Rewitalizacja jest procesem, u którego podstaw leży efektywne zaangażowanie wszystkich interesariuszy i bieżąca z nimi współpraca.

Przeprowadzone do tej pory zostały **cztery spotkania** z potencjalnymi uczestnikami procesu rewitalizacji oraz wszystkimi pozostałymi interesariuszami projektu, którzy wyrazili zainteresowanie uczestnictwem.

Dwa z nich miały formę warsztatów przeprowadzonych na obszarach wybranych do rewitalizacji w trakcie procesu delimitacji obszarów problemowych, dwa kolejne miały natomiast za zadania uporządkowanie uwag mieszkańców zebranych podczas warsztatów, przedstawienie wniosków i zebranie dodatkowych uwag.

Spotkanie 18 czerwca 2015 roku – Warsztaty z mieszkańcami Starego Miasta

Uczestnicy: mieszkańcy i lokalni liderzy (ok. 15 osób)

Miejsce: sala przy Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Mikołaja, ul. Kursikowskiego w Gniewie

Prowadzący: Patryk Kropidłowski, Paweł Klawiter-Piwowarski (AMT Partner sp. z o.o.)

Omawiane zagadnienia:

1. Definicja i istota rewitalizacji obszarów miejskich
2. Lokalny Program Rewitalizacji i jego znaczenie w nowej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej
3. Wspólne określenie silnych i słabych stron oraz szans rozwojowych Starego Miasta w Gniewie
4. Identyfikacja miejsc wymagających szczególnej interwencji

Spotkanie 19 czerwca 2015 roku – Warsztaty z mieszkańcami Podzamcza

Uczestnicy: mieszkańcy i lokalni liderzy (ok. 15 osób)

Miejsce: przystań przy ul. Rybackiej w Gniewie

Prowadzący: Ewelina Zych, Patryk Kropidłowski (AMT Partner sp. z o.o.)

Omawiane zagadnienia:

1. Definicja i istota rewitalizacji obszarów miejskich
2. Lokalny Program Rewitalizacji i jego znaczenie w nowej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej
3. Wspólne określenie silnych i słabych stron oraz szans rozwojowych Podzamcza w Gniewie
4. Identyfikacja miejsc wymagających szczególnej interwencji

Spotkanie 15 lipca 2015 roku – spotkanie konsultacyjne z lokalnymi liderami i przedsiębiorcami

Uczestnicy: mieszkańcy, przedstawiciele władz lokalnych, przedsiębiorcy i lokalni liderzy (ok. 20 osób)

Miejsce: Sala Kameralna Biblioteki w Gniewie, Plac Grunwaldzki

Prowadzący: Patryk Kropidłowski (AMT Partner sp. z o.o.)

Omawiane zagadnienia:

1. Znaczenie procesu rewitalizacji Miasta Gniew
2. Istota Lokalnego Programu Rewitalizacji
3. Podział miasta na obszary problemowe
4. Wyniki analizy wskaźnikowej
5. Przykłady możliwych działań w procesie rewitalizacji

Spotkanie 12 sierpnia 2015 roku – spotkanie podsumowujące

Uczestnicy: mieszkańcy, przedstawiciele władz lokalnych i lokalni liderzy (ok. 25 osób)

Miejsce: Sala Kameralna Biblioteki w Gniewie, Plac Grunwaldzki

Prowadzący: Patryk Kropidłowski (AMT Partner sp. z o.o.)

Omawiane zagadnienia:

1. Podsumowanie diagnozy obszarów problemowych
2. Podsumowanie konsultacji społecznych
3. Podsumowanie wyników ankiety
4. Propozycje działań

Wnioski z przeprowadzonych spotkań

W ramach przeprowadzonych warsztatów na obszarach Starego Miasta i Podzamcza zebrano poglądy mieszkańców na temat silnych stron oraz słabości, jak i szans rozwojowych tych części miasta. Poniżej przedstawiono ich syntezę.

Mocne strony Starego Miasta w ocenie mieszkańców:

- Unikalny układ urbanistyczny
- Tereny zamkowe
- Tereny byłej fosy
- Położenie w dolinie Wisły
- Położenie i dostępność komunikacyjna (droga krajowa nr 91, bliskość autostrady A1)
- Tradycje rycerskie, strzeleckie i rzemieślnicze

Słabe strony Starego Miasta w ocenie mieszkańców:

- Niski poziom estetyki Starego Miasta
- Izolacja terenów zamkowych
- Stare Miasto nieprzyjazne turystom
- Brak miejsc rekreacji i zabawy dla dzieci
- Brak komunikacji samorząd – mieszkańcy
- Brak wizji rozwoju tego obszaru

- Złe oznakowanie atrakcji Starego Miasta
- Dziedziczenie biedy, przyzwyczajenia pokoleniowe
- Brak chęci wdrażania zmian po stronie mieszkańców
- Duży ruch samochodowy na Pl. Grunwaldzkim i Starym Mieście
- Niska ilość miejsc pracy

Potencjał rozwojowy Starego Miasta w ocenie mieszkańców:

- Wsparcie małej przedsiębiorczości
- Wykorzystanie popularności zamku do szerszej promocji miasta
- Uporządkowanie terenów zielonych
- Uporządkowanie ruchu samochodowego i systemu parkowania na Starym Mieście
- Punkty informacyjne
- Wyeksponowanie rzeki i wykorzystanie jej potencjału
- Rozwój i promocja lokalnego rzemiosła

Mocne strony Podzamcza w ocenie mieszkańców:

- Zabytkowe domy
- Bliskość terenów zamkowych
- Położenie w dolinie Wisły, przy ujściu Wierzycy
- Przystań wodna,
- Zintegrowani mieszkańcy
- Targowisko

Słabe strony Podzamcza w ocenie mieszkańców:

- Niewykorzystany potencjał terenów wodnych
- Niski poziom estetyki budynków i obejść
- Brak miejsc rekreacji dla dzieci i dorosłych
- Brak małej architektury
- Niski poziom czystości
- Zły stan chodników i oświetlenia ulicznego
- Niewykorzystany potencjał targowiska
- Brak organizacji imprez poza terenami zamkowymi
- Brak toalet w pobliżu terenów wodnych
- Odpływ młodych mieszkańców do większych ośrodków
- Niski poziom bezpieczeństwa, zbyt mało patroli

Potencjał rozwojowy Podzamcza w ocenie mieszkańców:

- Wsparcie małej przedsiębiorczości
- Poprawa estetyki budynków – uporządkowanie kwestii własnościowych nieruchomości
- Utrzymanie czystości na wyższym poziomie
- Utworzenie kąpieliska
- Rozwój przystani
- Połączenie fosy z ul. Wiślaną

- Przekształcenie drogi wojewódzkiej w ciąg piesz0-rowerowy
- Utworzenie dojścia do Wierzycy
- Utworzenie systemu monitoringu
- Budowa miejsc rekreacji
- Stworzenie oferty dla dzieci i młodzieży
- Powrót ginących zawodów

Na kolejnych spotkaniach, podsumowujących wnioski z konsultacji w formie warsztatów poruszono dodatkowe kwestie problemowe, których rozwiązanie powinno znaleźć priorytetowe miejsce w lokalnym programie rewitalizacji. Należą do nich:

- Problem niskiej emisji,
- Duży udział lokali o nieuregulowanej kwestii własnościowej,
- Nadmierny ruch samochodowy,
- Izolacja terenów zamkowych
- Niski poziom estetyki ciagów Zamek – Stare Miasto.

Na bazie dyskusji wypracowano także proponowane rozwiązania zidentyfikowanych problemów, m.in.:

- Pilna estetyzacja Starego Miasta, w szczególności ciągów Zamek – Stare Miasto,
- Kompleksowa wizja rozwoju miasta,
- Wprowadzenie rozwiązań w zakresie aktywnego zwiedzania miasta,
- Oferta miejska uzupełniająca ofertę Zamku,
- Koncepcja ekspozycji wykopalisk,
- Systemowe wsparcie przedsiębiorczości.

Na ostatnim ze spotkań wypracowano ponadto listę proponowanych zadań, które powinne zostać wskazane w lokalnym programie rewitalizacji i włączone w zakres projektu zintegrowanego. Zaliczają się do nich:

- Utworzenie Centrum Edukacji i Dziedzictwa Kulturowego z salą wystawienniczą (Pl. Grunwaldzki 6 lub 14, ul. Sobieskiego 12),
- Utworzenie Kawiarenki Obywatelskiej (miejsce szkoleń, kursów, doradztwa zawodowego, działań integracyjnych – Pl. Grunwaldzki 16-17),
- Zagospodarowanie fosy dla celów kulturalno-rekreacyjnych (np. centrum wystawiennicze, siłownia, amfiteatr),
- Uregulowanie gospodarki wód opadowych, wymiana podziemnej infrastruktury technicznej wraz z przebudową nawierzchni ulic Starego Miasta,
- Zagospodarowanie dziedzińca budynku Urzędu Miasta i Gminy na cele publiczne i wystawiennicze,
- Zagospodarowanie patio kamienic w obrębie Placu Grunwaldzkiego
- Przebudowa nawierzchni ulic Starego Miasta i montaż małej architektury,
- Planty Gniewskie (teren pomiędzy ul. Sobieskiego a ul. 27 Stycznia) – zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne,

- Stworzenie taniej bazy noclegowej w rejonie Pl. Grunwaldzkiego wraz z wypożyczalnią rowerów,
- Zagospodarowanie istniejących przestrzeni publicznych (skwerów, placów zabaw):
    - Ul. Sobieskiego przy budynku „Jowity”,
    - Teren pomiędzy ul. Wiślaną a Wąską,
    - Teren przy ul. Wiślanej i Promowej,
- Odbudowa murów obronnych – prace społecznie użyteczne,
- Utworzenie nowych terenów zielonych i rekreacyjnych,
- Budowa fontanny i zagospodarowanie przestrzeni Placu Grunwaldzkiego,
- Utworzenie ogrodu botanicznego na terenie fosy zamkowej,
- Stworzenie podejścia z ul. Wiślanej do fosy zamkowej,
- Uruchomienie baru regionalnego.

Załącznik nr 2 Raport z konsultacji społecznych na etapie wyboru obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Wstęp

W związku z przystąpieniem do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew do 2020 roku zaplanowano i zrealizowano konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Miejskiej w Gniewie w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w mieście Gniew w formach określonych przepisami ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 roku (Dz. U. z 2015 r, poz. 1777).

Konsultacje społeczne, zgodnie z wydanym w dniu 9 czerwca 2016 roku obwieszczeniem Burmistrza Miasta i Gminy Gniew zostały zaplanowane w dniach od 17 czerwca 2016 r. do 20 lipca 2016 r.

We wskazanym wyżej okresie wyłożony do publicznego wglądu oraz opublikowany na stronie internetowej gminy był projekt przedmiotowej uchwały.

Jednocześnie zaplanowano dodatkowe formy konsultacji społecznych:

1. Debata publiczna w sali kameralnej Biblioteki Miejskiej w Gniewie przy Pl. Grunwaldzkim 16/17 w dniu 20 czerwca 2016 roku o godzinie 14.00;
2. Spacer studyjny na obszarze zdegradowanym i rewitalizacji w dniu 20 czerwca 2016 r. o godzinie 15:00.
3. Zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W celu szerszej promocji form konsultacji informacje o ich formie i terminie opublikowano na stronach internetowych gminy, a także umieszczono na plakatach i ulotkach promocyjnych, których formę przedstawiono poniżej.

Dla zapewnienia jak najszerszego udziału zainteresowanych stron w instrumentach konsultacyjnych podjęto się szerokiej dystrybucji materiałów informacyjnych, tak by dotrzeć do jak największej grupy mieszkańców miasta. Plakaty rozwieszane były na tablicach informacyjnych i słupach ogłoszeniowych, a ulotki dostarczane do lokali mieszkalnych i rozdawane w miejskich instytucjach.

Debata publiczna

Debata publiczna została przeprowadzona w Sali Kameralnej w dniu 20 czerwca 2016 roku. Ze strony organizatora – AMT Partner sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, spotkanie prowadzili Patryk Kropidłowski i Ewelina Zych.

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele władz miasta i samorządu (w tym burmistrz i radni) oraz mieszkańcy Gniewa.

Spotkanie miało formę prezentacji najważniejszych założeń projektu uchwały oraz przedstawienia wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem takiego wyboru.

W prezentacji przedstawiono także istotę projektowanego dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz samego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Celem prowadzących było również przedstawienie pozycji planowanej rewitalizacji na tle innych licznych prowadzonych aktualnie w Gniewie działań inwestycyjnych (wymiana infrastruktury podziemnej na obszarze Starego Miasta, czy projekt realizowany w ramach działania 8.3 *Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe* Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013).

Granice obszaru zdegradowanego i rewitalizacji (ostatecznie objęły one ten sam obszar) zaprezentowano na tle całego miasta i pozostałych obszarów problemowych.

W trakcie debaty wypracowano ponadto listę proponowanych zadań, które powinne zostać wskazane w lokalnym programie rewitalizacji i włączone w zakres projektu zintegrowanego. Zaliczają się do nich:

- Utworzenie Centrum Edukacji i Dziedzictwa Kulturowego z salą wystawienniczą (lokalizacja prawdopodobnie przy ul. Sobieskiego – do dalszego uzgodnienia),
- Utworzenie Kawiarenki Obywatelskiej (miejsce szkoleń, kursów, doradztwa zawodowego, działań integracyjnych – Pl. Grunwaldzki 16-17),
- Zagospodarowanie fosy dla celów kulturalno-rekreacyjnych
- Zagospodarowanie dziedzińca budynku Urzędu Miasta i Gminy na cele publiczne i wystawiennicze,
- Planty Gniewskie (teren pomiędzy ul. Sobieskiego a ul. 27 Stycznia) – zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne,
- Zagospodarowanie istniejących przestrzeni publicznych (skwerów, placów zabaw):
- Odbudowa murów obronnych – prace społecznie użyteczne,
- Utworzenie nowych terenów zielonych i rekreacyjnych,
- Budowa fontanny i zagospodarowanie przestrzeni Placu Grunwaldzkiego,
- Utworzenie ogrodu botanicznego na terenie fosy zamkowej,
- Stworzenie podejścia z ul. Wiślanej do fosy zamkowej.

Spotkanie zawierało również formę dyskusji, z której najważniejsze wnioski to:

- konieczność szerszego informowania mieszkańców o obszarach i granicach, w ramach których realizowane są poszczególne inwestycje miejskie,
- konieczność przeglądu nieruchomości w celu właściwego wyboru lokalizacji późniejszych inwestycji w ramach projektu rewitalizacyjnego

- niezbędność objęcia obszarem rewitalizacji terenu fosy miejskiej jako wspólnego dla obszarów Starego Miasta i Podzamcza terenu o potencjale społecznym.
- konieczność ekspozycji budynków stanowiących dziedzictwo lokalne i prezentacja historii tych obiektów oraz ich właścicieli.

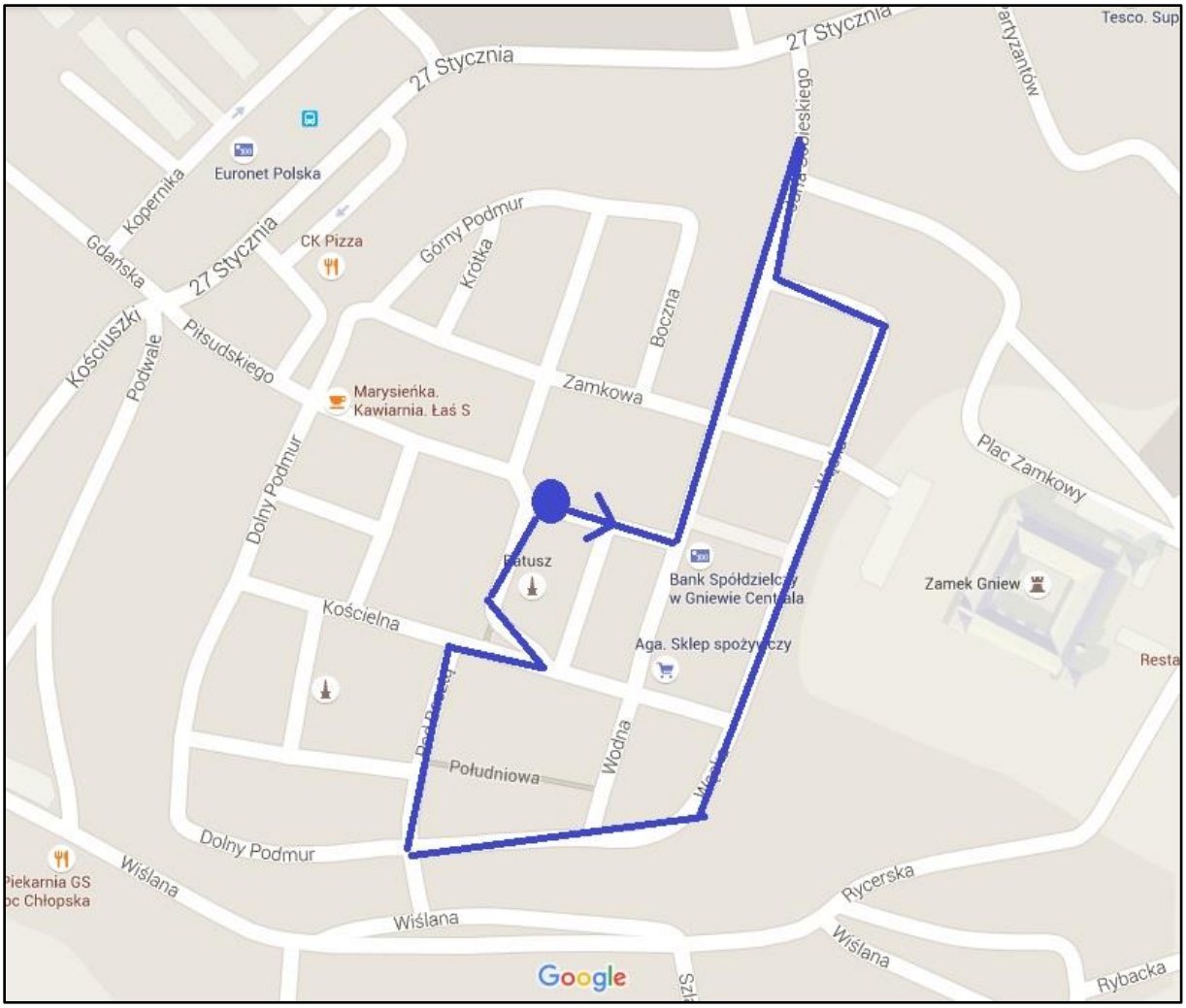

Spacer studyjny

Spacer stanowił kolejny, obok debaty instrument realizacji konsultacji społecznych. Przeprowadzony został 20 czerwca 2016 roku po godzinie 15.00. Ze strony organizatora – AMT Partner sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku, spacer prowadzili Patryk Kropidłowski i Ewelina Zych.

Celem spaceru była prezentacja granic obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a także identyfikacja potencjalnych miejsc problemowych, wymagających interwencji i kierunków interwencji na tych obszarach.

Poniżej zaprezentowano schematyczną trasę spaceru.

W trakcie spaceru mieszkańcy zwrócili uwagę na następujące miejsca problemowe:

- planty miejskie – jako teren o wysokim potencjale rekreacyjnym i integracyjnym
- fosa miejska – jako teren spajający i integrujący Stare Miasto i Podzamcze o wysokim potencjale kulturalnym i rekreacyjnym, wymagający uporządkowania i wyposażenia w odpowiednią infrastrukturę; konieczność budowy dojścia z obszaru Podzamcza;
- ul. Wąska – ulica często odwiedzana przez turystów, wymagająca pilnej estetyzacji,
- ul. Południowa – najstarszy fragment ulicy w Gniewie, należy rozważyć lepsze jego wyeksponowanie
- teren między ul. Dolny Podmur i Wąską – teren o potencjale rekreacyjnym dla Podzamcza, konieczne doinwestowanie,
- Plac Grunwaldzki – główny punkt śródmieścia o wysokim potencjale integracyjnym, stanowiący wizytówkę miasta, konieczny powrót do jego charakteru z początku XX w.
- patio ratusza miejskiego – teren o potencjale integracji, rekreacji, edukacji najmłodszych.

P
3

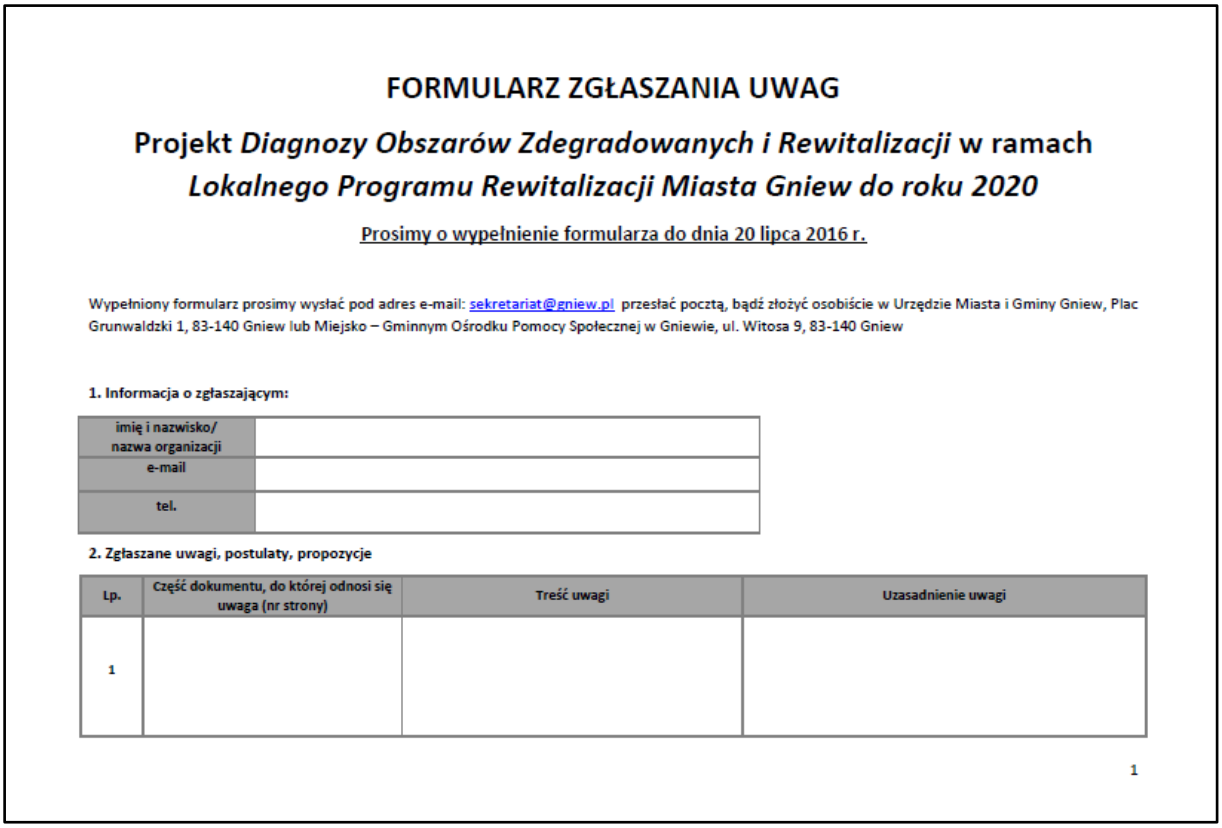

Formularz uwag

Uwagi do projektu uchwały poddanego konsultacjom zgłaszać można było z wykorzystaniem przygotowanego formularza uwag. Formularz umożliwiał odniesienie się do konkretnych punktów projektu i wskazanie uwag wraz z uzasadnieniem. Forma formularza wymagała podania danych osobowych i kontaktowych. Wygląd pierwszej strony formularza przedstawia poniższa ilustracja.

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG

Projekt *Diagnozy Obszarów Zdegradowanych i Rewitalizacji* w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Gniew do roku 2020*

Prosimy o wypełnienie formularza do dnia 20 lipca 2016 r.

Wypełniony formularz prosimy wysłać pod adres e-mail: sekretariat@gniew.pl przesłać pocztą, bądź złożyć osobiście w Urzędzie Miasta i Gminy Gniew, Plac Grunwaldzki 1, 83-140 Gniew lub Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gniewie, ul. Witosa 9, 83-140 Gniew

1. Informacja o zgłaszającym:

imię i nazwisko/ nazwa organizacji	
e-mail	
tel.	

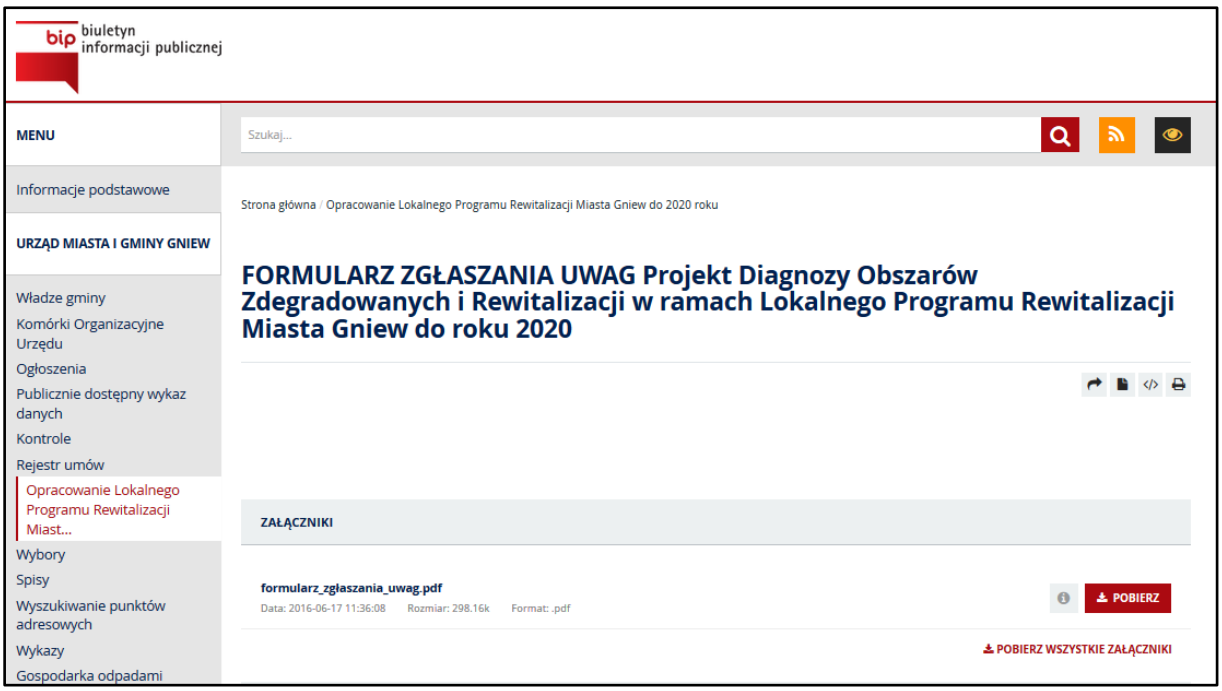
2. Zgłaszane uwagi, postulaty, propozycje

Lp.	Część dokumentu, do której odnosi się uwaga (nr strony)	Treść uwagi	Uzasadnienie uwagi
1			

1

Formularz dostępny był w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy oraz Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gniewie. Dystrybuowany był również na debacie w dniu 20 czerwca 2016 roku. Wypełniony formularz można było przekazać osobiście, listownie lub pocztą elektroniczną.

Wersja elektroniczna formularza umieszczona została w internetowym Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Gniew pod adresem: http://www.bip.gniew.pl/Article/get/id,18976.html

Załącznik nr 3 Indykatywny plan finansowy i zakres projektu zintegrowanego

L.p.	Nazwa przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Beneficjenci	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt	Potencjalne partnerstwa
Projekty planowane do realizacji w formule projektu zintegrowanego w ramach RPO WP 2014-2020							
1	**Adaptacja miejsc na Gniewskie Centrum Wsparcia Rodzin**	Zadanie polegać będzie na adaptacji pomieszczeń budynku przy placu Grunwaldzkim 16/17 o powierzchni (piwnice ok 90, Pietro ok. 100, podwórze ok 160, piwnic ok. 40-50) ok. 400 m2. Prace projektowe polegać będą na remoncie pomieszczeń o powierzchni ok. 240 m2, usunięciu barier architektonicznych oraz dostosowaniu do pełnienia funkcji świetlicy socjoterapeutycznej, szkoleniowej. Dodatkowo zostanie zagospodarowane i zadaszone podwórze o powierzchni ok. 160 m2. Kolejnym zadaniem będzie remont lokalu przy placu Grunwaldzkim 45 o powierzchni ok. 80 m2. Prace projektowe polegać będą na usunięciu barier architektonicznych oraz dostosowaniu obiektu do realizacji zadań z zakresu podniesienia kompetencji cyfrowych.	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2018-2019 2019-2020	700.000,00	
2	**Gniewskie Centrum Wsparcia Rodzin**	Po przeprowadzeniu diagnozy potrzeb uczestników projektu wsparciem w latach 2018-2019 objętych zostanie 40 osób, w tym 30 kobiet, 10 mężczyzn, w tym 5 osób niepełnosprawnych. Wsparcie będzie miało charakter kompleksowy i jednocześnie zindywidualizowany, zaprojektowane do potrzeb konkretnego uczestnika projektu i jego rodziny, na podstawie przeprowadzonej diagnozy środowiska.	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Gmina Gniew	2018-2019 2019-2020	600.000,00	1. Centrum Aktywnych Gniew 2. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

		W ramach projektu realizowane będą działania z zakresu: Zadania przeznaczone do realizacji w budynku przy placu Grunwaldzkim 45: - poradnictwo prawne - nabycie umiejętności spędzania czasu wolnego i rozwijania umiejętności u dzieci i młodzieży - podniesienie kompetencji cyfrowych - doradztwo zawodowe - opieka nad osobami zależnymi - street working Zadania przeznaczone do realizacji w budynku przy placu Grunwaldzkim 16/17: (I grupa zadań) - konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psycholog, pedagog, terapeuta) Psycholog Pedagog Terapeuta – profilaktyka uzależnień - warsztaty umiejętności rodzicielskich (szkoła dla rodziców) - stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej - animator (II grupa zadań)	Centrum Aktywnych Gniew				3. Parafia Gniew 4. Komisariat policji 5. Uniwersytet III wieku 6. Klub seniora 7. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna 8. Pierwsza Gniewska drużyna harcerek „Gniazdo”

		- organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji rodzin - wsparcia rodzin w organizację czasu wolnego - aktywizacji rodziny w ramach profilaktyki, wykluczenia społecznego wśród dzieci i młodzieży - stworzenie przestrzeni do spędzania wolnego czasu i wzrostu poczucia przynależności do społeczności lokalnej - animacji działań oraz nauka nietypowych umiejętności i kwalifikacji: + wykonanie części małej architektury przez uczestników projektu (meble z palet)					
3	**Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Starego Miasta i Podzamcza**	Naprawa zdegradowanej przestrzeni publicznej obejmującej ulice: Pod Basztą, Sambora, Dolny Podmur, Kościelna, Ks. Kursikowskiego, Spichrzowa, Jakusz Gostomskiego o łącznej powierzchni ok. 4311 m2. Realizacja zadania polegać będzie na wymianie zniszczonej infrastruktury technicznej oraz nawierzchni ww. ulic, jak również zainstalowane zostaną elementy małej architektury oraz automatyczne toalety publiczne. W ramach projektu zagospodarowany zostanie zniszczony i zaniedbany skwerek poprzez nasadzenia roślin, montaż małej architektury, wykonania bezpiecznego zejścia (schody wraz z poręczami) w drodze konkursu wybranych zostanie 5-6 wspólnot mieszkaniowych, które będą mogły poprawić stan elewacji, klatek schodowych i części wspólnych. Obszar zostanie objęty monitoringiem	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2019-2020	4.000.000,00	Wspólnoty mieszkaniowe: - Wiślana 10 - Wodna 8 - Plac Grunwaldzki 36 -Plac Grunwaldzki 37 - Plac Grunwaldzki 38 - Dolny Podmur 8 - Sobieskiego 10

Projekty planowane do realizacji w formule konkursowej w ramach RPO WP 2014-2020							
1	**Wiślane trasy Rowerowe**	Projekt polega na wytyczeniu trasy rowerowej biegnącej przez teren gminy Gniew wraz z budową 5 punktów postojowych.	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2018		Miasto Tczew Gmina Tczew Gmina Subkowy Gmina Pelplin
2.	**Kajakiem Przez Pomorze**	Projekt polega na wykonaniu 3 miejsc postojowych przy rzece Wierzycy, w miejscowościach Brody Pomorskie (wykonanie przystani wraz z polem namiotowym), Gniewskie Młyny (wykonanie przenoski) oraz Gniew (wykonanie przystani)	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2018		Miasto Starogard Gdański Gmina Starogard Gdański Gmina Pelplin
3.	**Gniew – miasto z charakterem**	Przedmiotem projektu jest wykonanie prac budowlano-montażowych polegających na przebudowie nawierzchni ulic i placów w obrębie wpisanego do rejestru zabytków Starego Miasta w Gniewie (Plac Grunwaldzki i ulice Piłsudskiego, Sobieskiego, Brzozowskiego, Wąska, Bankowa, Wschodnia, Wodna i część Zamkowej) oraz montażu małej architektury, zagospodarowaniu terenu fosy zamkowej i terenu zielonego za murami obronnymi (planty gniewskie). Celem nadrzędnym projektu jest przywrócenie śródmieściu	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2017-2018	6.892.194,42	

		Gniewu charakteru z przełomu XIX i XX wieku, co z kolei przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności i podkreślenia walorów kulturowych przestrzeni publicznej w ramach zabytkowego układu urbanistycznego miasta. Łączna powierzchnia ulic i placów wpisanych do rejestru zabytków i objętych wsparciem w ramach projektu wynosi 2,3031 ha. Szacuje się, że liczba odwiedzających Gniew osiągnie w 2019 r. 69500 osób.					
Projekty planowane do realizacji w ramach innych środków							
1.	**Budowa Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych (w ramach PO Infrastruktura i Środowisko lub RPO WP 2014-2020)**	Inwestycja polegać będzie na budowie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z drogą dojazdową przy ulicy Krasickiego w Gniewie	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2017	2.000.000,00	
2.	**Przebudowa ul. Hallera w Gniewie (w ramach Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019)**	Inwestycja polega na wykonaniu kanalizacji deszczowej oraz nawierzchni, parkingów oraz chodników, wraz z oświetleniem na ul. Hallera w Gniewie.	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2017	3.500.000,00	
Projekty planowane do realizacji w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru zdegradowanego i oddziałujące na ten obszar							
1.	**Budowa Szkoły Podstawowej w Gniewie**	Inwestycja polegać będzie na rozbudowie Szkoły Podstawowej w Gniewie o część dydaktyczną oraz halę sportową.	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2017-2018	10.000.000,00	
2	**Remont chodników i ulicy Partyzantów w Gniewie**	Inwestycja polegać będzie na budowie kanalizacji deszczowej oraz przebudowie chodników i ulicy Partyzantów w Gniewie	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2017	1.500.000,00	

		wraz z wykonaniem oświetlenia.					
3	**Przebudowa ul. Sobieskiego w Gniewie**	Inwestycja polegać będzie na przebudowie skrzyżowania ul. 27 stycznia z ul. Sobieskiego oraz przebudowa nawierzchni ul. Sobieskiego	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2017	2.600.000,00	
4	**Modernizacja ul. Hallera w Gniewie**	Inwestycja polega na budowie kanalizacji deszczowej oraz przebudowie nawierzchni na ul. Hallera w Gniewie	Gmina Gniew	Gmina Gniew	2016	1.500.000,00	
5	**Budowa sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i kanalizacji deszczowej na terenie miasta Gniew, w ulicach: Sobieskiego, Plac Grunwaldzki, Piłsudskiego**	Inwestycja polega na wykonaniu sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej na Placu Grunwaldzkim oraz w ulicach Sobieskiego i Piłsudskiego w Gniewie, a także wykonanie przyłączy wodociągowych i sanitarnych z posesji zlokalizowanych w tych ulicach i innych prac, zgodnie z Dokumentacją Budowlaną	INWEST-KOM w Gniewie sp. z o.o.	INWEST-KOM w Gniewie sp. z o.o.	2016-2017	2.273.581,94	